

IV. Corpus i metodologia

Una vegada definides les línies teòriques que ens han de permetre d'analitzar la informació que aporten els referents culturals sobre els personatges de ficció, formularem la metodologia de treball per examinar com es recull aquesta informació i com les tècniques de traducció emprades poden afectar la recepció del text traduït.

1. DESCRIPCIÓ DEL CORPUS

Els textos que han estat escollits com a corpus són diàlegs de ficció que pertanyen a la indústria cultural més potent i influent en la conformació de personatges, d'estereotips, d'identitats, el cinema, sempre tenint en compte que han estat emesos pel mitjà de comunicació més influent: la televisió. En concret, a V.2 figuren els referents culturals que apareixen en les pel·lícules subtítulades i que permeten, per tant, el contrast immediat, simultani, entre la versió original, el referent real, i la versió traduïda. Tal com hem explicat a III.2.8, ens hem vist avesats a incloure tots els referents culturals, tant els que hipotèticament podien causar problemes en el procés de trasllat cultural com els que poden ser copsats pels nous destinataris sense que calgués cap aclariment posterior, ja que la finalitat d'aquesta tesi és també discernir quin valor expressiu aporten sobre els personatges a què estan associats.

Els referents culturals que utilitzarem en el procés d'anàlisi han estat extrets d'unes pel·lícules que tenen en comú el fet d'haver estat emeses per televisió durant un mateix període, que abraça de l'any 1997 al 1999. Però en cap cas no s'ha buscat uniformitat en el període en què van ser produïdes ni en els gèneres.

Ja hem demostrat a III.4.14 la influència que tenen els mitjans de comunicació per modelar els punt de vista del conjunt de grups socials segons els criteris de la ideologia dominant, en mans de la qual es troben els mèdia. Per això s'han utilitzat textos que s'han definit amb més influència a l'hora de propagar les creences dels grups dominants. En concret, el corpus està constituït per pel·lícules emeses per diversos canals de televisió; en català per Canal 9 i Televisió de Catalunya i en castellà per Televisión Española i Canal Plus España.

Els originals dels films utilitzats són de llengua catalana, italiana i anglesa, aquestes darreres produïdes als Estats Units. Els referents traduïts que tenen com a espectadors el públic català provenen, doncs, d'una banda de dues cultures, totes dues conegudes pels destinataris dels subtítols, si bé de dues maneres diferents. Mentre que cal subratllar la pertinença de la cultura catalana i la italiana a la cultura mediterrània i, per tant, amb una sèrie de similituds, l'allau de pel·lícules que ens arriben dels Estats Units ha incrementat el gruix de coneixements sobre una cultura amb què, en principi, no hauria de semblar que compartíssim gaires creences.

D'altra banda, hem optat d'incloure en la nostra anàlisi pel·lícules rodades en català per analitzar com es tradueixen els referents quan es traslladen d'una llengua minoritzada a una de majoritària, per tal d'abastar qualsevol diferència significativa respecte a la transformació que esdevé en els referents quan la direcció és justament la contrària, d'una llengua majoritària a una de minoritzada.

En la graella següent enumerem la procedència dels referents culturals que han estat analitzats en la secció V:

Títol del film	Director	Llengua original	Llengua dels subtítols
Casablanca	Michael Curtiz	Anglès	Castellà
Lolita	Stanley Kubrick	Anglès	Català
Ossessione	Luchino Visconti	Italià	Català
Mars attacks!	Tim Burton	Anglès	Castellà
The Devil's Own	Alan J. Pakula	Anglès	Castellà
Pat and Mike	George Cukor	Anglès	Castellà
Michael Collins	Neil Jordan	Anglès	Castellà
A child is waiting	John Cassavetes	Anglès	Castellà
The Snapper	Stephen Frears	Anglès	Castellà
Fargo	Joel i Ethan Coen	Anglès	Castellà
Surviving Picasso	James Ivory	Anglès	Castellà
Eat a bowl of tea	Wayne Wang	Anglès	Català
Knock on any door	Nicholas Ray	Anglès	Català
El complot dels anells	Francesc Bellmunt	Català	Anglès
La notte	Michelangelo Antonioni	Italià	Català
Amarcord	Federico Fellini	Italià	Català
El vent de l'illa	Gerardo Gormezano	Anglès/Català	Català

Cal fer esment que el darrer film de la graella que acabem de presentar conté en l'original diàlegs en anglès, però la pel·lícula va ser produïda a Catalunya.

2. JUSTIFICACIÓ DEL CORPUS

Voldríem incidir en el fet que hauria resultat molt laboriós, i sense que hagués d'aportar cap element nou a l'estudi aquí plantejat, trobar films traduïts en un mateix període.¹ Si bé el treball s'hauria pogut plantejar com un estudi diacrònic sobre els canvis que s'han produït en les estratègies de subtitulació al llarg dels anys, no hem inclòs dins dels objectius d'aquest treball discernir les variacions traductores des d'aquesta perspectiva. Tampoc no ens hem plantejat distingir entre estratègies traductores globals diferents d'acord amb la data de producció filmica. De tota manera, les dades que presentarem en la secció següent tendeixen cap a una uniformització dels criteris traductors i, en tot cas, les divergències més patents provenen de la llengua de la qual es tradueix i de la llengua a la qual es tradueix.

Costa de d'identificar en quin moment s'ha realitzat la subtitulació perquè la indústria audiovisual tendeix a subtitular els guions tantes vegades com hagi de ser emesa la pel·lícula; així, una mateixa producció es pot subtitular una vegada per a la gran pantalla, una altra vegada per a la versió que s'ha de comercialitzar en vídeo i altres tantes vegades com sigui emesa pels diferents canals de televisió.

A més, una de les finalitats d'haver triat aquest material divers des de la perspectiva dels gèneres era determinar si hi havia cap relació entre les

¹ S'hauria pogut incloure en l'estudi l'anàlisi del doblatge de les mateixes pel·lícules que s'han analitzat subtitulades, però aquest hauria estat ja un altre treball.

tècniques emprades i el gènere filmic; per això es va voler abraçar material variat des d'aquest punt de vista.

Un dels aspectes decisius per haver elegit films de ficció com a material d'anàlisi és l'absència d'un narrador omniscient. Efectivament, una de les finalitats d'aquest treball era demostrar de quina manera els referents culturals permeten d'establir als individus el marc cultural propi, i de les seves comunitats, i el marc dels altres i els seus grups de pertinença. En aquest tipus de textos, reconeixem els personatges per allò de què parlen –juntament amb altres aspectes que provenen dels altres codis i canals implicats- i no per la manera com són descrits per altres gèneres de ficció, com la novel·la, mitjançant les explicacions que provenen del narrador.²

² Aaltonen (1996b:21) assenyala les diferències que s'aprecien en el procés d'assimilació dels missatges segons si es tracta de literatura o de produccions filmiques:

like film, theatre moves from perception towards signification, from external facts to interior motivations and consequences. Literary fiction works in the opposite direction, from signs (graphemes or words) to propositions and thereafter to perception.

3. METODOLOGIA D'ANÀLISI

3.1 Model d'anàlisi

El model d'anàlisi que presentarem a continuació vol il·lustrar els processos mentals que se segueixen des que el destinatari del referent cultural traduït el localitza¹ i fins que esdevé una unitat de coneixement bàsica,² que acabarà configurant, amb l'ajut dels altres referents culturals associats al mateix personatge, la representació mental d'aquell personatge.³

Es tracta de processos amb diverses etapes en què els parlants empen les estratègies que han adquirit per comprendre enunciats, i a què ens hem referit en el capítol sisè sobre pragmàtica i en el cinquè sobre cognició. Les fases en la inferència d'enunciats són comunes, com són adquirides socialment les creences associades, d'acord amb la descripció que hem desenvolupat al capítol quart sobre els estudis culturals.

Aquests processos prenen camins diferents a mesura que els parlants es van trobant amb dificultats cognitives que generen entrebancs durant les diverses operacions que s'hi han de realitzar. Per això, el quadre que presentarem a continuació vol recollir les hipotètiques vies que s'obren als espectadors i que els han de permetre d'anar construint diversos ponts per tal que la comunicació que es pretenia d'establir per mitjà del referent sigui feliç.

¹ Vegeu III.5.1.

² Vegeu III.5.2.

³ Vegeu III.5.8.

A banda de les dificultats que puguin afrontar els espectadors posteriorment, i que també són reflectides en aquest model, marca l'inici del procés la cerca d'informació que hi està relacionada, una vegada els espectadors han identificat el referent cultural com a tal.

Així, el model d'anàlisi proposat té com a partida el que anomenem entorn cognitiu,⁴ en tant que conjunt de dades que els individus poden reconèixer com a pertinents de tot el volum que poden haver integrat en el seu bagatge durant l'enculturació i altres processos d'aprenentatge. Hi juga, doncs, un paper extremadament rellevant la capacitat memorística dels individus, motiu pel qual esdevé crucial en aquest procés tenir emmagatzemada informació relativa al referent. És aquí, també, on neix el primer escull que, segons aquest primer desenllaç, condicionarà tot el procés.

Té en aquesta primera etapa un paper de gran rellevància la memòria col·lectiva,⁵ en tant que som individus socialitzats en unes comunitats determinades, malgrat que les vivències individuals i el coneixement adquirit matisen les creences de cadascú, juntament amb trets fisiològics propis com és la capacitat memorística de cada espectador.

Com que la presència o absència d'informació relacionada amb el referent cultural determina els processos ulteriors, en els apartats següents descriurem les fases que es produeixen en funció de si la memòria de l'individu li ha permès de detectar un entorn cognitiu adient, o bé, si al contrari no n'ha pogut localitzar cap.⁶

⁴ Vegeu III.6.4.

⁵ Vegeu III.5.4.

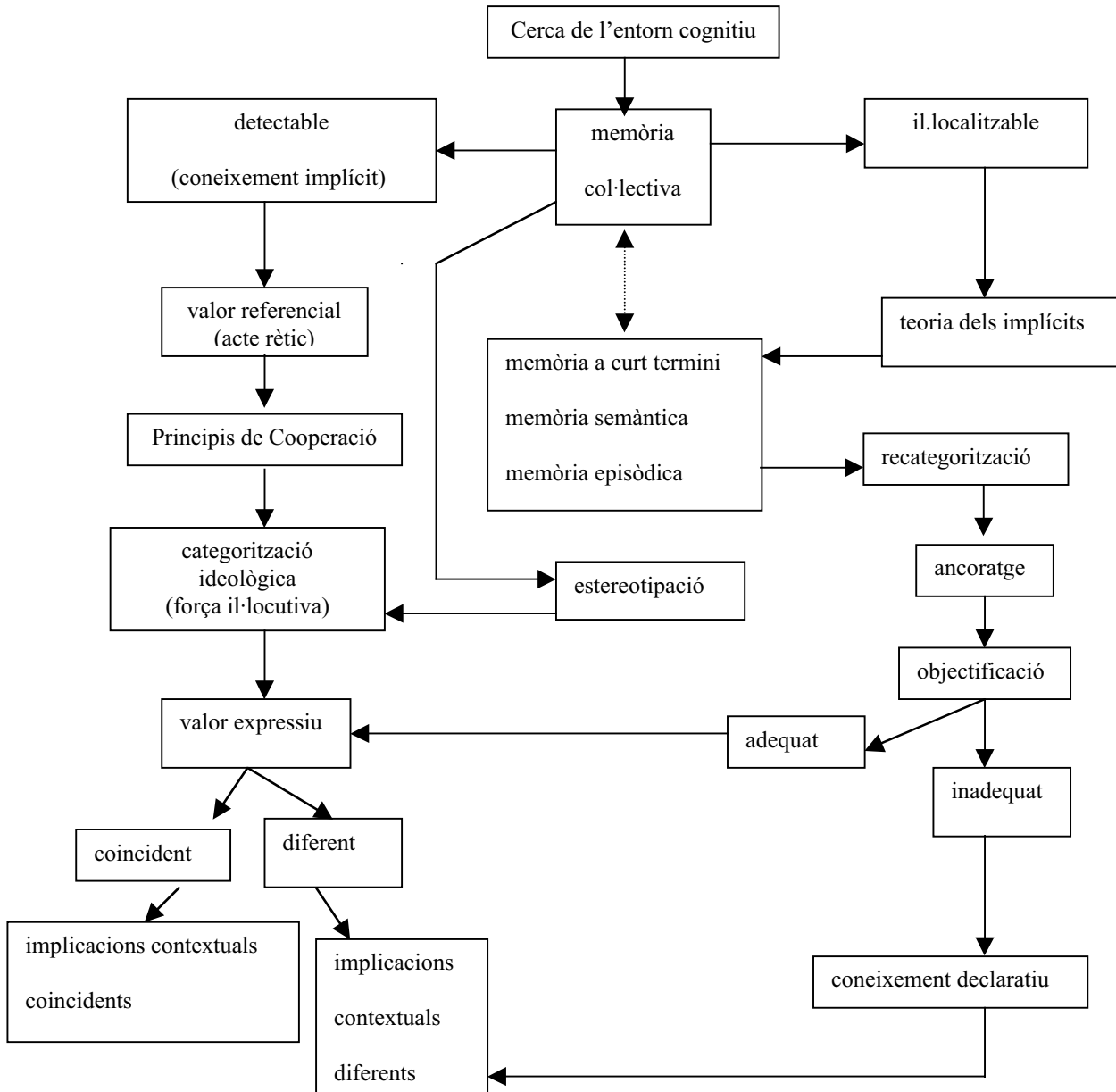
⁶ Aquest model també es podria aplicar per determinar els canvis que pateix la informació que proporcionen els referents culturals en els textos originals emesos per un grup social quan no pertanyen al grup que els rep.

Així, cal llegir aquest quadre com una representació dels itineraris que segueixen els processos cognitius dels individus a partir de les dificultats que hi trobin i els recursos que van utilitzant en cada moment. Aquestes vies que proposem estan descrites per la concatenació d'etapes reflectides en els encadenats de la dreta i de l'esquerra de la taula. Segons com els destinataris dels referents culturals siguin capaços de reeixir en certes etapes durant el procés, els caldrà buscar un camí nou i el processament d'informació continuarà en l'itinerari contrari d'on s'havia iniciat.

Com que, com hem descrit més amunt, els procediments són bàsicament dos, segons si a la memòria hi ha recollida informació sobre el referent, o bé si l'individu no pot localitzar cap tipus d'informació relacionada amb el culturema. Explicarem cadascuna d'aquestes vies per separat, amb l'objectiu de descriure exhaustivament cadascun dels processos.

Presentem, però, primer el model general per permetre una visió completa del procés que seguim, en tant que individus socialitzats, per tal d'extraure la informació que acompanya el referent cultural.

DEL REFERENT CULTURAL A LA REPRESENTACIÓ MENTAL EN TRADUCCIÓ (1). MODEL GENERAL

3.1.1 Entorn cognitiu detectable

A continuació descriurem els processos mentals que esdevenen si el referent és detectat en la memòria de l'individu. En el capítol anterior, dedicat a la pragmàtica, hem indicat la necessitat que els parlants aïlessin l'entorn cognitiu⁷ necessari per poder començar a processar la informació continguda en els enunciats i, per extensió, en els actes de parla, entre els quals es poden classificar els referents culturals.

En la via que presentem en aquest apartat es pot arribar a superar el primer escull gràcies a la informació desada en la memòria col·lectiva dels individus, que interrelaciona amb èxit, tal com hem descrit anteriorment, amb la memòria semàntica o l'episòdica activada i, per la qual cosa, qualificada de memòria a curt termini.

Però només si els destinataris de traduccions localitzen l'entorn cognitiu d'una manera similar als espectadors del text original, el referent cultural es manté com un coneixement implícit. S'associa llavors un valor referencial al referent pel propi acte rètic⁸ que forma part de l'acte locutiú d'aquell acte de parla concret que volia comunicar el referent.

En aquest moment, l'espectador, coneixedor dels Principis de Cooperació, definits per Grice tal com hem vist en el capítol anterior, en cercarà la força il·locutiva de manera que li permeti de realitzar una categorització ideològica⁹ del referent, al qual podrà després atorgar un valor expressiu. S'acciona posteriorment la funció apel·lativa del referent cultural, per la qual, tal com hem assenyalat a III.2.11, "s'apel·la la susceptibilitat, les experiències i els coneixements previs del receptor".

⁷ Vegeu definició a III.6.4.

⁸ Vegeu III.6.3.

⁹ Vegeu III.3.2.

Neix aquí, una vegada més, el perill que el valor expressiu (i, per tant, l'apel·latiu subsegüent) no sigui el mateix en les dues cultures relacionades per mitjà dels subtítols. Aleshores, les implicacions contextuais¹⁰ seran diferents, la qual cosa fa preveure algun tipus d'equívoc en el referent en tant que unitat de coneixement.

Si, al contrari, coincideix de manera general el valor expressiu que atorga el destinatari del referent cultural subtítulat a aquest referent amb el valor que li hauria atorgat el destinatari del guió original, aleshores les implicacions contextuais coincideixen.

En qualsevol cas, això només significa que les implicacions contextuais són a l'abast dels espectadors dels subtítols com ho havien pogut ser del públic original, la qual cosa no comporta que tots els espectadors hi arribin de la manera com havia previst el guionista o, en general, l'autor del text de ficció.

En el model que acabem de presentar, el primer èxit parcial rau en la identificació d'informació relativa al referent en la memòria de l'espectador del producte audiovisual. La fragmentació social pot ocasionar que per a individus que pertanyen a certs grups, el coneixement associat amb el referent sigui implícit¹¹ i que hagi estat adquirit sense tenir-ne consciència. Aleshores, es

¹⁰ Sperber i Wilson (1986:109) defineixen les "implicacions contextuais" de la manera següent:

Contextual implications are contextual effects: they result from a crucial interaction between new and old information as premises in a synthetic implication.

i les "implicacions sintètiques":

A synthetic implication is necessarily based on two distinct elementary assumptions, and deriving it is not just a matter of having these assumptions somewhere in memory; they have to be brought together in the small working memory of the deductive device. (Sperber i Wilson, 1986:107)

¹¹ Vegeu III.5.1.1.

tracta de disposicions que inclinen a l'individu a percebre d'una manera determinada i a mostrar una actitud apresada socialment.¹² És a dir, ajudat pel sentit comú,¹³ arribarà a atorgar al referent un valor expressiu amb moltes semblances amb el valor que hauria despertat en altres membres del seu grup¹⁴ amb els quals comparteix una mateixa estructura de representacions mentals.

Però la taula que hem explicat pot variar quan fem referència a les traduccions, ja que la primera premissa perquè l'entorn cognitiu del referent cultural pugui actuar com una unitat que conté coneixement implícit- és que ha de pertànyer a la memòria col·lectiva de tota la comunitat de què forma part l'espectador. Quan ens trobem en contextos biculturals acostats per mitjà de traduccions, és a dir pel traductor en tant que mediador cultural,¹⁵ el contingut de la memòria col·lectiva és difícil de definir, ja que no abasta tot el conjunt dels destinataris de la mateixa manera i pot haver estat modificat, o bé contrarestat, per la memòria episòdica dels espectadors que pertanyen a grups concrets dins del conjunt de tota l'audiència (individus que han adquirit més coneixements sobre la cultura original, perquè han estudiat la llengua i la cultura; perquè hi han viatjat; perquè tenen un interès per aquell gènere filmic; etc.).

D'altra banda, si el referent no és vist com a propi, llavors l'espectador cercarà informació relacionada dins del conjunt de dades sobre estereotips que hagi après que identifiquen el grup al qual associa el referent. D'aquesta manera, el coneixement és declaratiu¹⁶ i el processament d'informació deixa de ser automàtic.

¹² Vegeu III.4.8.

¹³ Vegeu III.4.12.

¹⁴ La similitud entre els processos que seguirien en aquest itinerari els espectadors del text original i del text traduït és pràcticament completa.

¹⁵ Vegeu III.2.7.

¹⁶ Vegeu III.5.1.1.

En qualsevol dels dos casos que acabem de presentar, la fase clau del procés és la categorització ideològica, ja que és en la que totes dues vies convergeixen.

Podem esmentar com a exemples de la taula on s'activa la fase d'estereotipació molts dels culturemes que provenen de la societat americana i que s'han anat implantant a la resta de països. Així, formen part de la cultura gastronòmica americana les "aletes de pollastre", de la mateixa manera com els "McDonald's" són un producte típicament americà i les "pizzes" s'identifiquen amb Itàlia, però també amb els EUA. La manera de percebre aquests menjars, però, no és la mateixa en el país d'origen i en els països que s'apropen a aquella cultura per mitjà de les traduccions dels textos de produccions cinematogràfiques. Aquests tres referents culturals aleshores poden ser identificats no com a propis, i per tant deixen de ser un coneixement implícit amb uns valors associats, sinó per mitjà d'estereotips com ara "als EUA els menjar ràpid constitueix la base de l'alimentació dels ciutadans".

Així, en aquesta darrera situació, si els individus aconseguixen d'arribar amb èxit com a mínim als coneixements compartits sobre els altres grups, entre els quals figuren els estereotips,¹⁷ es podrà reprendre el procés a partir de la categorització ideològica a què hauran pogut arribar els individus que hagin trobat l'entorn cognitiu adient, encara que en un primer moment no n'hagin estat capaços.

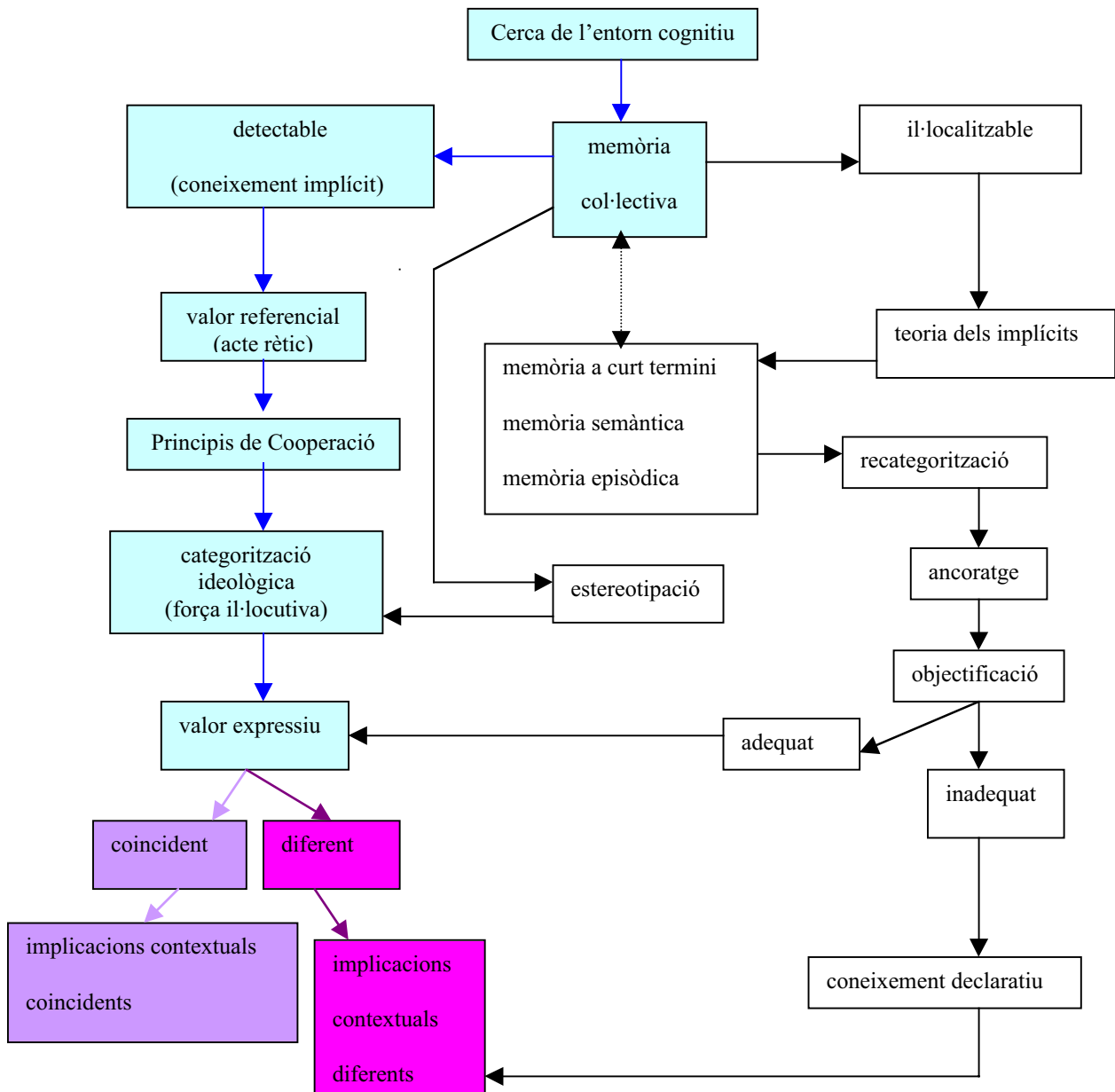
Aquesta fase de categorització ideològica és especialment rellevant en el procés de traducció, ja que és on actuen les operacions que efectuin els traductors damunt del referent, tal com detallarem a III.3.2.

Reflectim aquests dos recorreguts de processament diferents per mitjà de les taules 2 i 3. La primera s'aplica en els casos en què un cop detectat l'entorn

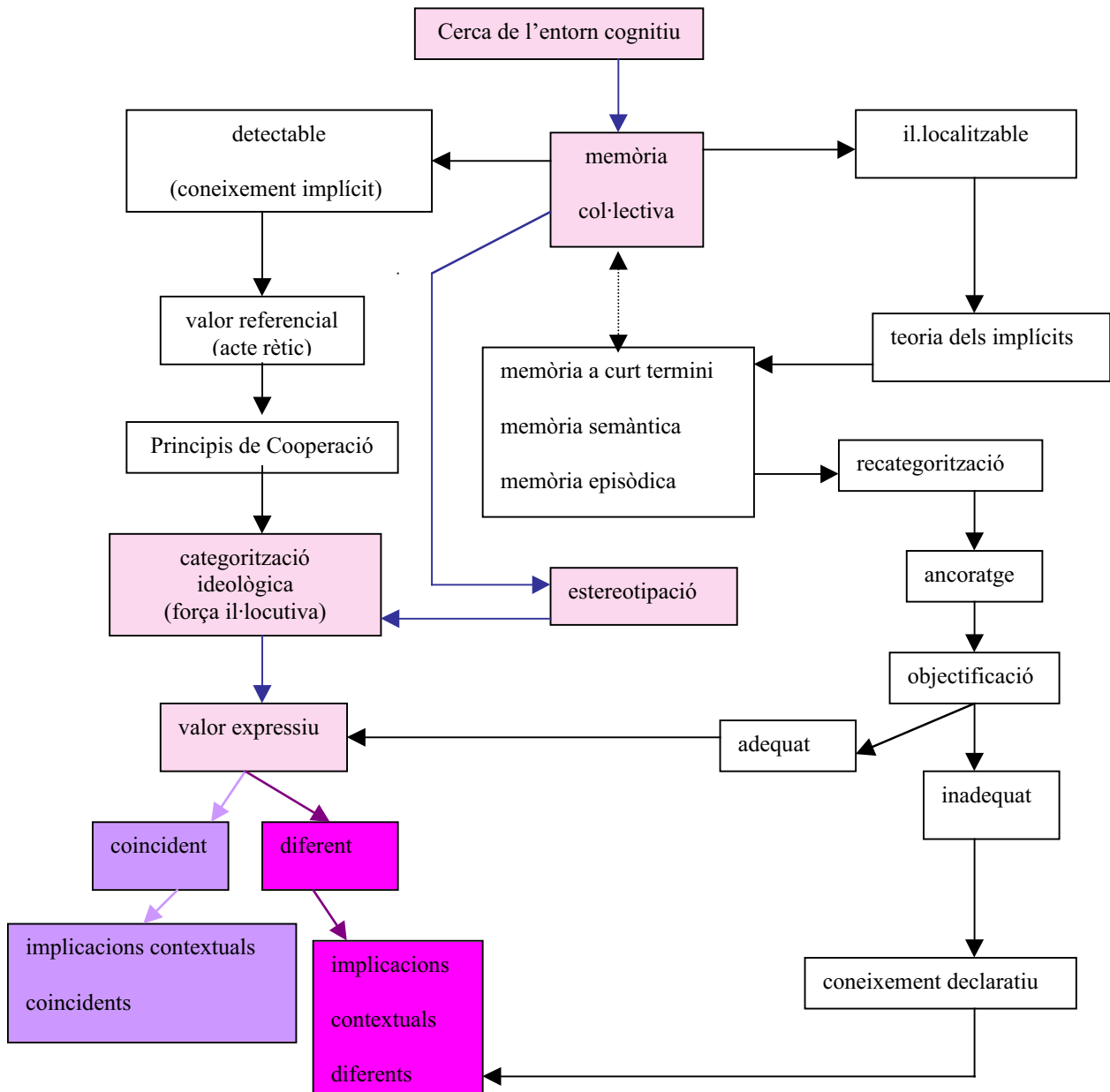
¹⁷ Vegeu III.5.III.6.

cognitiu, el coneixement que se'n desprèn és implícit. La taula 3 mostra la via per la qual el referent cultural adquireix força il·locutiva i valor expressiu, a partir d'un procés de coneixement declaratiu com el que desencadena l'estereotipació

DEL REFERENT CULTURAL A LA REPRESENTACIÓ MENTAL EN TRADUCCIÓ (2). ENTORN
DETECTABLE I CONEIXEMENT IMPLÍCIT

DEL REFERENT CULTURAL A LA REPRESENTACIÓ MENTAL EN TRADUCCIÓ (3). ENTORN
DETECTABLE I CONEIXEMENT DECLARATIU

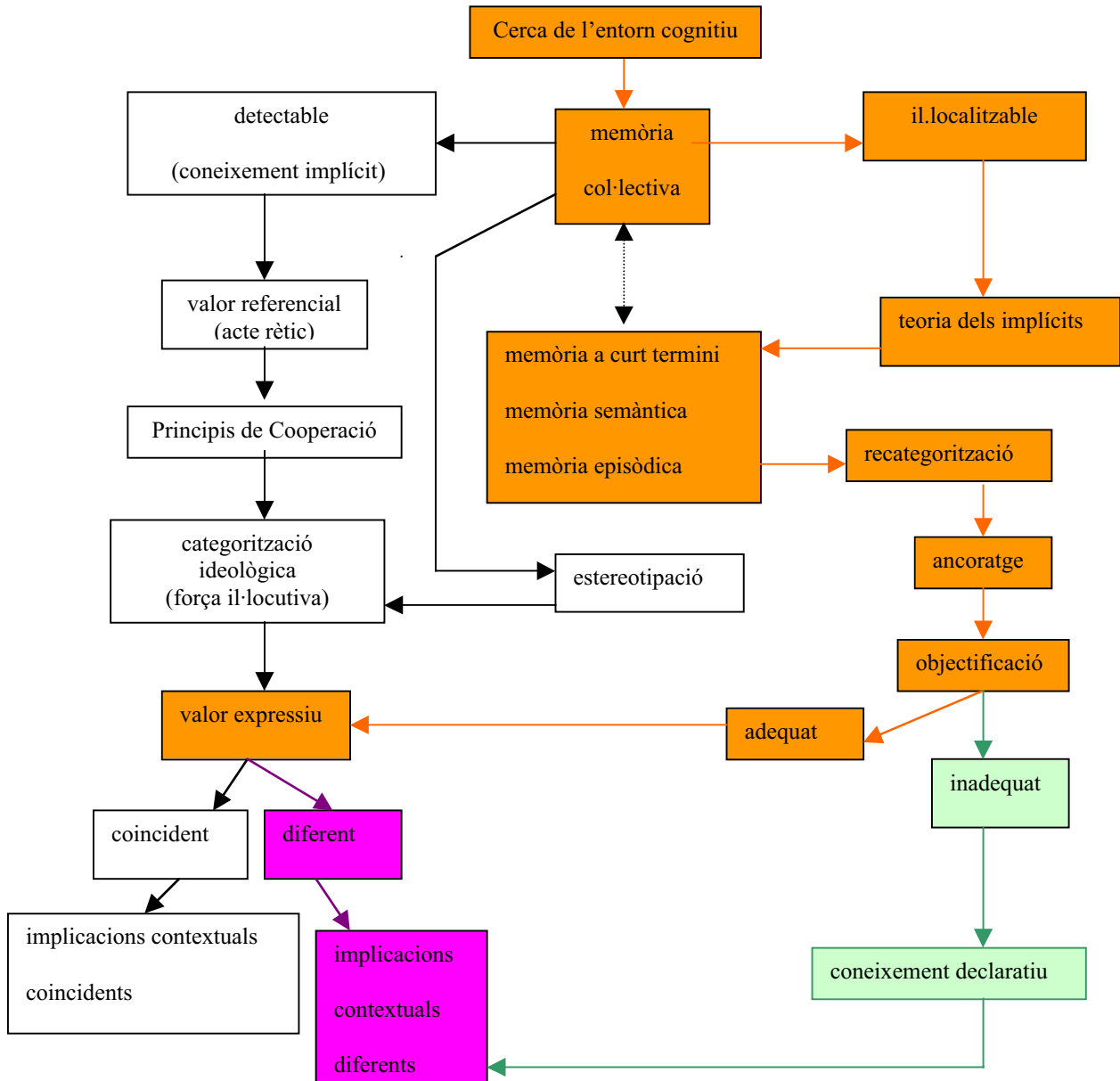

3.1.2 Entorn cognitiu il·localitzable¹⁸

Presentem a continuació, el procés que seguiran aquells espectadors que no puguin localitzar un entorn cognitiu adient dins la memòria per poder derivar informació a partir del referent cultural. Sempre ens referim a un hipotètic espectador que actuï amb interès d'aconseguir aquesta informació, si bé sabem que no en totes les circumstàncies mostrem actituds tan actives davant l'allau d'informacions a què som sotmesos constantment.

¹⁸ En qualsevol dels passos que realitzen els espectadors es pot produir algun error que els condueixi cap a implicacions contextuals que no tinguin res a veure amb l'objectiu del cineasta, però la casuística podria ser tan variada, com nombrosos els individus que s'enfronten a cadascun dels referents que apareixen en els subtítols de qualsevol pel·lícula, que no es pot preveure de quina manera reconduiran el decalatge els espectadors.

DEL REFERENT CULTURAL A LA REPRESENTACIÓ MENTAL EN TRADUCCIÓ (4). ENTORN IL·LOCALITZABLE

Si en el moment de topar amb el referent cultural, l'espectador no és capaç de trobar l'entorn cognitiu adient, per la Teoria dels Implícits de Roloff i Berger (1982),¹⁹ el procés cognitiu pot recórrer almenys dues vies diferents.

Aquell espectador que senti la necessitat de fer una cerca més profunda, haurà activat els mecanismes que li permeten de recollir informació d'una manera no conscient.²⁰ És a dir, es tractarà d'un processament d'informació automàtic i controlat que el durà a indagar en la memòria col·lectiva amb més fermesa.

Si aquesta cerca no li ofereix més resultats i no ha desistit de processar el referent cultural, buscarà en altres tipus de memòria (la memòria semàntica i l'episòdica) elements per arribar a una categorització ideològica correcta.

Però si aquest darrer pas fracassa, haurà de trobar la manera de fer algun tipus de recategorització per mitjà del procés d'ancoratge²¹ que li pugui permetre d'integrar de manera adequada el referent cultural en una estructura per ell ja existent.

Després de l'operació d'ancoratge, amb la qual queda barrat el pas cap a la implicació sintètica,²² caldrà procedir a l'operació d'objectificació, per la qual els individus atorguem conceptes a les imatges.²³

Arribats a aquest moment, el coneixement associat al referent cultural esdevé declaratiu, de manera que les implicacions contextuais seran sempre diferents del que haurien estat si el coneixement hagués estat implícit, ja que en el

¹⁹ Vegeu III.5.1.2.

²⁰ Vegeu Goschke (1997:248) i III.5.1.1.

²¹ Vegeu III.5.8.

²² Vegeu nota &&

²³ Vegeu III.5.8.

processament del referent de manera detectable partíem, precisament, de la premissa que es tractava d'un coneixement implícit.

Si l'objectivació es realitza de manera adequada, és a dir, hi ha una similitud entre la categorització ideològica a què hauria induït el referent cultural entre els destinataris de l'original i els usuaris de la traducció, aleshores se li atribueix un valor expressiu, tot i que diferent del que hauria comportat si l'entorn cognitiu hagués estat detectable perquè parteix d'un coneixement declaratiu.

Si, al contrari, l'objectivació omple el referent cultural traduït amb un concepte amb diferències respecte als paràmetres que mantenia en el text original, aleshores s'haurà perdut el valor expressiu que se li havia volgut atribuir.

3.2 Categorització ideològica dels referents culturals

En el procés que acabem de formular i que condueix els espectadors des del referent cultural a la representació mental sobre el personatge és una peça clau la fase de categorització ideològica del referent, ja que d'això depèn que es pugui arribar a detectar correctament el valor expressiu del referent. A més, és en aquesta etapa del processament on les tècniques de traducció emprades poden reorientar la categorització ideològica per part dels destinataris dels referents, de manera que l'assimilin d'una manera pròxima als receptors del text original en la fase següent. Això ens obliga a atorgar a aquesta fase una anàlisi amb més profunditat.

Ja hem considerat la importància de tenir en compte en el procés de traducció la fragmentació social que es produeix en totes les societats. Els referents

culturals esdevenen manifestacions d'aquestes divergències internes i com a tals, elements definidors de cada comunitat: tots els grups són capaços de generar un hàbitus que forneixi el grup amb una cohesió i d'aquesta manera cada grup disposa d'uns béns culturals identificadors on les referències esdevenen béns que identifiquen la pròpia comunitat.

Així s'explica els valors que atribuïm a cada referent, ja que

values are the implicit and explicit ideologies of a society
–political, social, moral or religious- and the subgroups within it.
(Tajfel, 1981:36)

La comunicació, si ha de ser feliç, ha de tenir en compte tots aquests aspectes, i és en aquest context on es manifesta la transcendència dels referents culturals com a elements identificadors dels nostres interlocutors, ficticis o reals, en tant que unitats d'informació de la representació mental social²⁴ global que ens hauran projectat.

3.2.1 Aportacions de la traductologia en la classificacions dels reàlia

Des de la perspectiva dels estudis sobre la traducció s'han proposat diversos models per a categoritzar els culturemes de manera que es pugui abraçar la multiplicitat d'àmbits on es generen referències a les diverses manifestacions culturals.

Una de les més completes i de les més citades és la que reproduïm a continuació sense els exemples, extreta de Newmark (1988).

(1) *Ecology*

²⁴ Vegeu III.5.8.

Flora, fauna, winds, plains, hills

(2) *Material culture*

(a) Food

(b) Clothes

(c) House and towns

(d) Transport

(3) *Social Culture* – work and leisure

(4) *Organisations, customs, activities, procedure, concepts*

(a) Political and administrative

(b) Religious

(c) Artistic

(5) *Gestures and habits* (Newmark, 1988:95)

Aquest tipus de classificacions apunten cap a una visió homogènia de les societats que acull cadascuna de les cultures. D'acord amb aquest postulat, el traductor treballaria només a partir de dos sistemes culturals, el de la llengua de partida i el de la llengua d'arribada.

Tenint en compte l'existència de grups socials diferents dins de les societats, tal com hem argumentat a l'apartat III.4.4, el traductor no només ha de poder interpretar les referències culturals com a manifestacions de la cultura nacional on s'ha generat el text original, sinó que a més ha de poder valorar i traslladar la identificació social del personatge al qual s'ha associat el referent cultural.

Així, a *Eat a bowl of tea*, trobem que s'hi representen diversos conflictes socials de la societat nord-americana de després de la Segona Guerra Mundial. Els americans d'origen xinès miren de reconciliar els seus costums (representats per la importància del matrimoni i els aplecs familiars) amb les

normes de la nova societat que els acull (el bàisbol i el divorci), la qual cosa crea conflictes que els individus han de superar.

De la mateixa manera, a *Knock on any door*, els diversos personatges formen part de grups socials diferents, amb referents associats adequadament. Vegem-ne algun exemple, on a cada columna de l'esquerre hi ha el referent cultural tal com apareix en el diàleg original i a la dreta la traducció que figura en el subtítol:

sustained	s'accepta
conclusive evidence	proves conclouents
criminals	criminals
objection sustained	s'admet la protesta
overuled	no s'admet
you are dismissed	pot retirar-se
chambers	despatx
contempt	desacatament
request	petició

request is grant	petició concedida
statement	Manifestació
law	Llei
duty	Deure
Court	Tribunal
judgement	Sentència
custody	Custòdia
State penitentiary	Penitenciària
prescribed by the State	prescrita per la llei

Aquests són els referents que té associats el personatge que representa un jutge. De fet, tots ells estan relacionats amb la seva professió. Podem extreure que es tracta d'un personatge relativament pla que té un paper molt concret en el film. En canvi, un altre personatge, Andrew, ja només pel tipus de referents amb què és relacionat, podem entendre que es tracta d'un personatge més complex, que compleix una funció no tan concreta com la del jutge:

lawyer	advocat
hooligan	delinqüent

electric chair	cadira elèctrica
jury	Jurat

manicure	manicura
social worker	assistenta social
grandmother	iaia
Jesus Christ	Jesuscrist
Jewish refugee	jueu refugiat
naturalized	naturalitzat
truck driver	camioner
plays chess	juga als escacs
district attorney	fiscal
crimes	delictes
permission	amb la vènia
grocers	tender
old chap	vell
ask for a new trial	apel·lar
law school	títol
will	testament
Washington	Washington
war	guerra
district	districte
reformatory	reformatori
fear	por
whip	assotar
solitary confinement	confinament solitari
fences	reixes
wipe his nose	mocar
brush his teeth	rentaré les dents
bike	bici
bike	bici
baby carriage	carret
baby carriage	carret
murder	assassinat
charge	acusar
antisocial	antisocial
hold up man	atracador
hat	barret

hair	Cabell
convicted	Acusat
felony	delictes menors
parole	Jurament
literature	Literatura
loyal patriotic loving citizen	un gran patriota defensor de la justícia
testimony	Testimoni
defendant	Acusat
cross examination	Interrogar
protection	Protecció
show	Espectacle
dancer	Ballarina
blonde	Rossa
brunette	Morena
crime	Crim
strand	Estrades
cross examination	Preguntes
approach	Interrogatori
make a motion	Presentar una moció
plea	al·legat
case	Cas
innocent	Innocent
prison	Presó
poverty	Pobresa
slums	Xusma
slums	Xusma
companions	Amics
prostitutes	Prostitutas
district	Barri
foul treatment	tracte brutal
reform school	Reformatori
pool	Billar

bar	bar
thiefs	lladregots
slum	suburbis
electric chair	cadira elèctrica
nerves	nervis

brain	Cervell
heart	Cor
mercy	Clemència

L'objectiu de la traducció ha de ser aconseguir que els lectors del text traduït puguin relacionar adequadament la pertinença social de cada personatge, és a dir que els integrin en un grup social, portador i receptor d'una ideologia concreta, equivalent en la cultura d'arribada.

Cal, doncs, que el traductor tingui en compte que la traducció dels referents culturals ha de respectar les associacions ideològiques del personatge, que en algun cas, com el que podem veure a continuació són ben clares.

summer	estiu
studio	estudi
semi-studio	semi-estudi
male	masculí
progressive	progressistes
desk	escriptori
shelves	prestatgeries
chairman	presidenta
TV writer	escriptor de TV
Schweitzer	Schweitzer
doctor Zhivago	Zhivago
plumbing	instal.lació
sock	calcetí
collection of reproductions	reproduccions
honeymoon	viatge de nuvis
Mexico	Mèxic
insurance	segurs
chore girl	assistenta
kitchen	cuina
informal meal	no cal etiqueta
pastry	Rebosteria
Declaration of Independence	Dia de la Independència
cherry pies	coques de cirera
take my queen	menjar-se'm la reina
my dear	Amor
junior councillor camp	vocal junior del campament
local authority	Especialista local
club	Club
champaigne	Xampany
rythm	Ritme
college boy	Estudiant
blue blood	sang blava
marry	Casar
darling	Amor
Cha-cha-cha	cha-cha-cha

allowance	Paga
toys	Joguets
pimples	acné
200 miles	tres-cents km.
coffee	cafè
landlady	dispesera
dismissing lodge	acomiar un hostre
little girl	xiqueta
pray for mi	resa per mi
secret	secret
gelous	gelosa
sacred	sagrat
profane	profà
turk	turc
suicide	suïcidi
gun	Revòlver
French servant	serventa francesa
German girl	Alemanya
boarding school	internat de senyoretas
religious training	Disciplina religiosa
college	Universitat
charge	Carregar
long-distance	Conferència
candy	Bombons
beast	Monstre
kidney	Ronyó
nephritis	Nefritis

Aquests referents pertanyen al personatge de Charlotte de *Lolita*, la mare de Lolita. La majoria la relacionen amb un entorn familiar, la qual cosa fa que ens enduguem, com a espectadors, una imatge molt concreta, tal com descriurem detalladament a V.1.2.4.1..

3.2.2 Taula de Categories dels Referents Culturals

Amb aquesta formulació de la Taula de Categories dels Referents Culturals es pretén de tractar els referents culturals com elements lingüístics que, a més d'assegurar una descripció del personatge a partir de la funció expressiva que generen,²⁵ permeten l'anàlisi dels personatges com a individus de ficció immersos en un univers social concret on són receptors/portadors d'una certa ideologia.

En conseqüència, la taula que presentem a continuació ha d'aconseguir d'abraçar totes les manifestacions culturals i classificar-les de manera que l'anàlisi permeti relacionar-les amb les representacions socials i les ideologies que s'hi associen. Molts referents no causen problemes de traducció significatius. Nogensmenys, la finalitat del treball no és esdevenir una guia prescriptiva per a la traducció dels culturemes. L'objectiu és establir de quina manera els lectors construeixen interpretacions dels personatges a partir dels culturemes que els autors han formulat per a cadascun, tal com hem assenyalat en el primer capítol.

²⁵ Vegeu apartat III.2.12.

Categorització temàtica	Categorització àrees	Exemples
1. Ecologia	1. geografia/topografia	muntanyes, rius
	2. meteorologia	temps, clima
	3. biologia	flora, fauna
	4. ésser humà	
2. Història	1. edificis	monuments, castells
	2. esdeveniments	diades, revolucions
	3. personalitats	autors, estadistes, artistes
3. Estructura social	1. treball	comerç, indústria, energia
	2. organització social	executiu, judicial, legislatiu
	3. política	organitzacions, sist. electoral
4. Institucions culturals	1. belles arts	música, pintura, arquitect.
	2. art	teatre, cinema, literatura
	3. religió	esglésies, rituals, festivitats
	4. educació	sist. educatiu, plans estudi
	5. mitjans de comunicació	televisió, premsa, internet
5. Univers social	1. condicions socials	grups, problemàtica social, rel. familiars, malnoms
	2. geografia cultural	poblacions, estruct. viària
	3. transport	transp. col·lectiu, vehicles
6. Cultura material	1. alimentació	menjar, àpats, restauració
	2. indumentària	peces de roba, complements
	3. cosmètica, perruqueria	
	4. lleure	esports, festes
	5. objectes materials	mobiliari, roba de la llar
	6. tecnologia	xips, motors

3.2.3 Justificació de la taula

3.2.3.1 *Ecologia*

Des de la categorització temàtica d'Ecologia, a la Taula distingim entre 1.1, Ecologia-Geografia.Topografia; 1.2, Ecologia-Metereologia; 1.3, Ecologia-Biologia; 1.4, Ecologia-Ésser Humà.

Els coneixements que té un individu provenen essencialment de dues fonts: de l'aprenentatge que ha adquirit en la seva comunitat de vida o dels mitjans de comunicació que propaguen coneixements restringits d'una manera popularitzada.²⁶

Precisament perquè no sembla que l'adquisició de coneixements en aquests àmbits requereixi cap aprenentatge especial, es tendeix a no valorar la informació que retenen els individus sobre el seu entorn. De tota manera, juguen un paper molt important en cadascú de nosaltres pel fet que estableixen els fonaments de les diverses pautes d'experiència i acció.²⁷

Algunes de les referències a la sexualitat, que han de ser incloses en aquest apartat, són utilitzades com a renecs en els diàlegs de les pel·lícules. No tots els grups socials utilitzen paraules referides al sexe amb aquesta finalitat. Així, a

²⁶ Són un exemple d'aquests darrers els reportatges sobre la vida animal, on de vegades, per tal d'apel·lar la curiositat més morbosa del públic, se succeixen imatges violentes del comportament dels animals en estat salvatge sense que s'aprofundeixi en altres pautes del seu comportament.

²⁷ Vegeu Berger i Luckmann (1995:16).

partir del corpus de V.2, hom pot observar que algunes expressions religioses són traduïdes per referències a la sexualitat, com ara la 1073, on “Jesus” és traduït per “joder”.

3.2.3.2 Història

La categorització temàtica 2, Història, ha estat subdividida entre 2.1, Història-Edificis; 2.2, Història-Esdeveniments i 2.3, Història-Personalitats.

En aquest camp s’inclouen una sèrie de coneixements que actuen com a dipòsits socials del sentit que provenen de la memòria col·lectiva i que, en conseqüència, en alguns casos són tan poc valorats com en l’apartat de l’Ecologia. Només es valoren els coneixements que s’han adquirit a partir de l’estudi específic en matèria històrica i, conseqüentment, l’individu que els posseeix. Bourdieu (1993) descriu de la manera següent la situació endogàmica que es crea en aquesta categoria d’Història, sobretot en Esdeveniments i Personalitats, però també en la d’Institucions Culturals:

Through the practical knowledge of the principles of the game that is tacitly required of new entrants, the whole history of the game, the whole past of the game, is present in each act of the game. (Bourdieu, 1993:74)

En una perspectiva diferent, els edificis, com els següents, poden estar associats a més d’una categoria. L’edifici per ell mateix només té el valor que li vulguin associar els individus dels diversos grups. Podem considerar que aquesta és una categoria modelable: en la inferència posterior del parlant, com a ésser socialitzat, es perfila el valor de centralitat o de marginalitat que s’atorga a la referència cultural d’acord amb els paràmetres que s’han establert a cada cultura.

Castle	Castillo
Capitole	Capitolio
Empire State	Empire State
Rockefeller Center	Rockefeller Center

El Castell de Dublín no representa el mateix per als independentistes irlandesos de *Michael Collins* com per als britànics, com tampoc no té les mateixes connotacions actualment o en el moment històric que descriu el film.

De la mateixa manera, els gratacels de Nova York, l'Empire State o el Rockefeller Center, no signifiquen el mateix que en el moment de ser construïts. D'una banda els anys transcorreguts des de la inauguració han fet minvar l'efecte enlluernador de l'Empire State de ser l'edifici més gran del món. Ara, per exemple, mostra un luxe decadent, però d'altra banda l'associació amb alguns films, com *King Kong*, li han conferit una patina d'associacions que els espectadors que llegeixen o senten aquest referent poden anar localitzant en la seva memòria col·lectiva.

Vegem aquestes matisacions en referència a la subcategoria de personalitats històriques.

president Wilson	presidente Wilson
Churchill	Churchill

Einstein	Einstein
Cristobal Columbus	Cristobal Colón
Cézanne	Cezanne
Georges Braque	George Braque
Menerbes	Menerbes
Napoleon	Napoleón
Beethoven	Beethoven
Diaghiev	Diaghiev
Stalin	Stalin
Abraham Lincoln	Abraham Lincoln
Roosevelt	Roosevelt
Kennedy	Kennedy
Lincoln	Lincoln
James Monroe	James Monroe
Nancy Reagan	Nancy Reagan
Rita Hayworth	Rita Hayworth
Betty Grable	Betty Grable
Truman	(0)
Espartaco	Espartaco
Schweitzer	Schweitzer
doctor Zhivago	Zhivago
Edgar Allan Poe	Edgar Allan Poe

El tret que tenen en comú és que han esdevingut construccions ideològiques de comportaments amb un valor exemplificatiu, que tant pot ser concebut positivament (com en el cas de la Mare Teresa de Calcuta), negativament (com Linda Tripp, considerada la instigadora de la moció de censura contra el president Clinton dels EUA) o amb una certa ambigüïtat (com la traspassada Lady Di).

3.2.3.3 *Estructura social*

Dins d'aquesta categorització, hi ha les institucions que en les societats modernes organitzen el control de la producció de sentit i la censura de les institucions que transmeten sentit;²⁸ aquestes darreres són bàsicament les que s'inclouen en l'apartat 3 de la taula que hem presentat, i que han estat subdividides en 3.1, Estructura Social-Treball; 3.2 Estructura Social-Organització Social i 3.3, Estructura Social-Política

Les institucions que organitzen l'estructura social són les que imposen en tota la societat una ideologia concreta. És per això que hem aïllat en aquesta categoria els modes de producció actuals i l'estructura econòmica que permeten unes pràctiques socials específiques.²⁹ De tota manera, en la definició que utilitzem en aquest treball, la ideologia no és només patrimoni de la classe dominant,³⁰ i en conseqüència els altres grups socials també estan organitzats a l'entorn d'alguna institució (grups ecologistes, ONGs, etc.), agrupades en el tercer subgrup d'aquest punt.

²⁸ Vegeu Berger i Luckmann (1995:16-17).

²⁹ Vegeu Kress (1985:29).

³⁰ Vegeu III.4.9.

Cal tenir en compte que en els tres àmbits d'aquesta categoria és on es palesa l'exercici de poder a partir dels intercanvis lingüístics,³¹ ja que sovint l'estructura social obliga la relació d'individus de procedència social diversa (per exemple, l'administrat i el representant de l'administració, o bé el treballador i el representant de l'empresa). Els parlants en aquests intercanvis no creen discursos nous, sinó que en reproduïxen l'un o l'altre, d'acord amb el repertori existent que han après (l'hàbitus lingüístic) i el mercat lingüístic definit.

En concret, Fairclough (1989), en el capítol quart, analitza les converses entre participants que no pertanyen al mateix grup social i destaca l'ús de la varietat lingüística estàndard que margina els grups que no el dominen, en el sentit que “standard English is an asset because its use is a passport to good jobs and positions of influence and power in national and local communities”³²; o bé, la tensió que es produeix entre l'ús de “tu” i “vostè” quan no estan clares les relacions entre els individus.

3.2.3.4 *Institucions culturals*

Formen part de la categoria temàtica Institucions Culturals les categories secundàries de 4.1 Institucions Culturals-Belles Arts; 4.2, Institucions Culturals-Art; 4.3, Institucions Culturals-Religió; 4.4, Institucions Culturals-Educació i 4.5, Institucions Culturals-Mitjans de Comunicació.

³¹ Vegeu III.4.11 i III.6.1.

³² Fairclough (1989:58).

Algunes definicions de “cultura”³³ només inclouen els objectes que hem classificat dins la Taula com a Belles Arts i Art, mentre que altres manifestacions culturals són menystingudes i, per tant, no s’inclouen sota l’etiqueta de cultura. El fet de discriminar aquestes dues categories secundàries ens ha de permetre en l’anàlisi dels personatges discernir sobre la centralitat o la marginalitat social que se’ls vol atorgar.

Aquestes Institucions actuen també com a dipòsits socials del sentit, però a diferència de la categoria 1 o 2, i també de la 6, contenen coneixements per als quals cal una iniciació explícita. Bourdieu (1993:74) les defineix, per la seva capacitat de producció, de béns culturals.

En totes les societats hi ha una minoria que domina el coneixement, i en algunes són les institucions religioses les que tenen aquesta funció. Exerceixen el control sobre els individus des de la seva posició dominant, de manera que transporten els seus valors a tots el àmbits de relació humana. No és pas casual trobar l’Església en el lloc predominant de la majoria de les poblacions catalanes, és a dir, a la plaça major.³⁴ En algunes societats actuals la religió encara organitza els patrons de comportament social, com és en el cas d’Iran.

Però la religió, en les societats plurals actuals, ha perdut bona part de la influència que havia exercit³⁵ i ha de competir amb altres institucions per mantenir l’estatus de coneixement inqüestionat.³⁶ El capitalisme industrial acaba amb les creences i les pràctiques religioses, les quals deixen un buit que

³³ Vegeu III.4.2.

³⁴ Vegeu Berger i Luckmann (1995:53)

³⁵ Vegeu Thompson (1990, capítol 2).

³⁶ Ja hem destacat en l’apartat III.5.2 la importància de la invisibilitat de la ideologia per tal que sigui acceptada sense ser qüestionada.

omple la consciència clara de pertànyer a unes col·lectivitats socials. És així com neix el nou domini de les ideologies sobre els individus.

L'educació continua sent una institució propagadora de valors ideològics concrets i, en conseqüència, li hem atorgat un espai propi dins de la Taula de Categories dels Referents Culturals. L'accés a la cultura i l'aprenentatge dels valors que s'hi comuniquen serà un factor clau en la integració social dels individus.³⁷

Els mitjans de comunicació són actualment els comunicadors de sentit per excel·lència. El seu poder rau en la capacitat que tenen de crear un espai cultural comú a tota la societat³⁸. Eisenstein (1998) sosté que els mitjans de comunicació es veuen implicats per aquest motiu en un debat de forces, que és conseqüència de l'ús que se'n vol fer des de dos àmbits no sempre coincidents: el de les forces econòmiques i des de les institucions polítiques. Malgrat la tensió a què són sotmesos els mitjans, en especial la televisió, reproduïxen la ideologia que els dicten des de les institucions que hem agrupat en la Taula dels Referents en la tercera categoria, sobretot des de la primera i la segona subcategorització, mentre que es fan palesos els esforços dels grups que es poden englobar en el tercer apartat per tal d'aconseguir un espai propi.

Dins d'aquest marc es produeix l'intercanvi simbòlic, actualment molt poc equitatiu. Els mitjans de comunicació, i especialment la televisió, divulguen els objectes de consum i els relacionen al mateix temps amb uns certs valors.

³⁷ Vegeu a III.5.6 com la visió sobre el propi grup i els grups aliens depèn de l'adscripció als valors del grup.

³⁸ Vegeu Marín i Tresserras (1994).

D'aquesta manera esdevenen signes³⁹ que irrompen com a universos de sentit i que es constitueixen alhora en nous signes.

3.2.3.5 *Univers social*

Aquesta categoria està formada pels reflexos de les quatre categories anteriors. Es tracta de patrons d'experiència internalitzats que els individus adquireixen per mitjà de processos cognitius. En la categoria per àrees, hem classificat dins l'Univers Social 5.1, Condicions Socials; 5.2, Geografia Cultural i 5.3, Transport.

Així, la primera categoria per àrees, 5.1, les Condicions Socials són fruit dels paràmetres que marca l'estructura social i que adquireixen una certa forma concreta també a partir dels dipòsits que ha establert la segona categoria, la història.

Pel que fa a l'apartat que hem anomenat Geografia Cultural, inclou els topònims amb què es relaciona la primera subcategoria de la categoria 1, Ecologia. Com que el mateix llenguatge és ja una manifestació cultural, la mera classificació de l'orografia és fruit fins a un cert punt d'una classificació aleatòria. Allò que anomenem en català "rius" i que, per convenció, traduïm a l'anglès com a "rivers" no comparteixen significants entre els parlants de les dues llengües. De fet, l'únic riu de la nostra geografia que podria ser inclòs entre els "rivers" és l'Ebre, qualsevol dels altres té massa poc cabdal com per compartir el significat de "river".⁴⁰

³⁹ Vegeu Smith (1997).

⁴⁰ Ja hem indicat que també les classificacions que fem de la natura és cultural a III.4.1 amb l'exemple de la pel·lícula *L'anglès que va pujar a un turó però va baixar d'una*

Totes tres subcategories tenen en comú també que la seva existència, i per tant la seva diferenciació o concepte, es deu principalment a la denominació. La diferència entre autobús i autocar té poc a veure amb l'objecte per ell mateix, sinó que està relacionat amb el tipus de trajecte que realitza (urbà o interurbà, amb una freqüència preestablerta o per a viatges concrets, etc).

3.2.3.6 *Cultura material*

Aquest apartat inclou els objectes que s'usen en les societats i que es pot considerar que històricament han servit per cobrir les necessitats dels éssers humans.⁴¹ A la llarga, cada cultura ha constituït el seu univers propi. Els béns d'aquesta categoria han estat dividits entre 6.1, Cultura Material-Alimentació; 6.2, Cultura Material-Indumentària; 6.3, Cultura Material-Comèstica.Perruqueria; 6.4, Cultura Material- Lleure; 6.5, Cultura Material-Objectes Materials i 6.6, Cultura Material-Tecnologia.

Així, dins de 6.1, Cultura Material-Alimentació, les diverses formes de preparar els aliments per al consum humà que s'han forjat en cada cultura, i que compleixen la funció última de permetre la subsistència dels seus individus, han esdevingut una expressió cultural pròpia i finalment una manera d'autodefinició.

Conseqüència de la idiosincràcia de cada manifestació cultural d'aquest apartat és la configuració en els lectors d'una representació mental de cada personatge, de la qual cosa es desprèn que com més allunyades conceptualment estiguin les

muntanya del director Christopher Monger, on es mostra l'arbitrarietat de les classificacions orogràfiques.

⁴¹ Baudrillard (1981:86) nega l'existència d'aquestes necessitats: "man is not simply *there* first, equipped with his needs, and designated by nature to fulfill and finalize himself *qua* Man".

dues llengües (en el temps i en l'espai) més reclamarà un esforç per part dels traductors i dels lectors.

En aquesta categoria també estan inclosos els objectes de consum (*commodities*), 6.5, Cultura Material-Objectes Materials, de la societat capitalista, que alhora esdevenen signes d'un grup social concret o d'una certa ideologia. Baudrillard defineix objecte de consum de la manera següent:

An object is not an object of consumption unless it is released from its psychic determination as *symbol*; from its functional determination as *instrument*; from its commercial determination as *product*; and thus *liberated as a sign* to be recaptured by the formal logic of fashion; i.e. by the logic of differentiation. (Baudrillard, 1981:67)

I defineix així la pertinença dels objectes de consum a una certa jerarquia social:

There is no object of consumption before the moment of its substitution and without its substitution having been determined by the social law, which demands only the renewal of distinctive material, but the obligatory registration of individuals on the scale of status, through the mediation of their group and as a function of their relation with other groups. *This scale is properly the social order*, since the acceptance of this hierarchy of differential signs and the interiorization by the individual of signs in general (i.e., of the fundamental, decisive form of social control – more so even than acquiescence to ideological norms. (Baudrillard, 1981:68)

La moda, o el que en la taula de categoritzacions de referents culturals s'engloba en els apartats d'Indumentària, Cosmètica i Perruqueria, Objectes Materials, i fins a un cert punt la Tecnologia, esdevé el signe de cada grup

social. Per Baudrillard (1981:79), la innovació compulsiva de signes que genera la moda es pot extrapolar al fet cultural en general.

Precisament, dona i moda esdevenen una representació concreta, per la qual queda definit entre altres el personatge de Marsha de *Mars attacks* com hem vist a 4.3, en tant que:

fashion both defines woman as object, requiring our interest in the aesthetic production of ourselves as gendered subjects in order to be fully woman, while at the same time condemning fashion as a trivial occupation for silly girls. (Kondo, 1997:106)

No és d'estranyar que aquest apartat sigui un dels que més maldecaps comporta als traductors, precisament perquè, en aquesta categoria, s'hi generen signes amb una vida relativament breu i units a un sentiment nacional, on cada significat està connectat a un significant social.⁴²

Els elements de la categoria 6.6, Cultura Material-Tecnologia, poden servir d'una banda per definir les comunitats de sentit dels seus usuaris, però també esdevenen sovint béns de consum per a certes comunitats de vida, on els individus fan ús de la tecnologia a l'abast (càmeres de vídeo domèstic, telèfons mòbils, etc.) com si es tractessin de béns de consum.

3.2.4 Aplicació de la Taula dels Referents

El projecte d'incloure totes les manifestacions culturals en unes categories que permetessin l'anàlisi dels referents culturals amb una certa comoditat era de bell antuvi molt ambiciós. La conseqüència és que va comportar algunes dificultats incloure els tots els referents de V.2 en sis categories, o bé vint-i-quatre subcategories.

⁴² Vegeu Eisenstein (1998:12).

3.2.4.1 Assignació de categories

Alguns referents van oferir més resistència a l'hora d'assignar-los una categoria concreta. Així, les mesures estan incloses dins la categoria 3.1 (Estructura Social/Treball) perquè s'apliquen a objectes relacionats amb el comerç (mesures dels embalatges dels paquets alimentaris, per exemple), que genera la indústria, que, alhora, requereix una energia que és al seu torn també mesurada (temperatura, potència). Aquesta taula és, doncs, en certa mesura arbitrària perquè algunes manifestacions culturals es podien haver inclòs en un apartat diferent.

3.2.4.2 Duplicitat de categoria

Alguns referents es poden incloure en més d'una categoria de la Taula dels Referents, perquè tenen associats dos valors referencials.

El referent cultural número 154 ens pot servir d'exemple. "Vichy" és tant una població francesa, i per tant correspon a la categoria de la Taula de Referents 5.2, Univers Social-Geografia Cultural, com la seu del govern de la França ocupada durant la Segona Guerra Mundial, i en conseqüència 3.2, Estructura Social-Organització Social.

Sovint el lloc de treball d'un personatge també el relaciona amb més d'una categoria. Picasso és definit com a pintor, la seva feina, 3.1, Estructura Social-Treball, però també podria ser interpretat com a la institució cultural, i aleshores seria definit per 4.1, Institucions Culturals-Belles Arts.

3.2.4.3 *La veu del referent*

En general dins la ficció, uns caràcters associen referents a altres personatges. Ja hem analitzat a III.4.1 i a 5.2 com la descripció que fa Picasso de la seva exdona Dora ens aporta informació sobre la personalitat d'ella, però també de la manera, probablement esbiaixada, de com la imagina Picasso, és a dir, a partir de la seva opinió.

3.2.4.4 *Nivells d'anàlisi*

No obstant això, tal com hem vist als capítols quart i cinquè, l'anàlisi de les dades que es desprenen de la taula obliga a realitzar dos nivells d'anàlisi.

En un primer nivell, es pot arribar a una primera definició del personatge a partir de les categories que corresponen als seus referents, és a dir, es poden extreure conclusions a partir del valor expressiu dels referents. Però cal una anàlisi més minuciosa per atorgar un grup social i una ideologia específica a cadascun.

A més, de vegades, sobretot quan no es tracta de personatges principals, només tenen relacionats referents d'una sola categoria. Aleshores esdevenen prototipus, o estereotips, que cal entendre per la funció cinematogràfica que compleixen.

Proposem, en conseqüència, una metodologia d'anàlisi dels referents culturals que es fonamenta en l'aplicació dels esquemes que acabem d'exposar. D'una banda les taules de III.3.1 mostren el procés pel qual la identificació de cadascun dels referents culturals ens permet de forjar-nos una nova representació mental. D'aquesta manera, el conjunt de referents associats a un mateix personatge ens han d'oferir la possibilitat d'emetre una valoració del

personatge. Al mateix temps, la totalitat de referents d'una mateixa obra cinematogràfica ens facilita l'oportunitat de configurar una actitud respecte de la ideologia que volia transmetre el film. D'altra banda, en aquest procés cognitiu pren gran rellevància per a la traducció la categorització ideològica del referent, ja que és la fase en la que pot incidir el trasllat cultural que s'hagi efectuat.

Així, el valor expressiu del personatge pot ser modificat en la mesura que els destinataris de la traducció li puguin atorgar uns valors semblants al que tenia d'acord amb el guió original, per la coincidència d'interpretació dels referents originals; els en puguin conferir de nous, si han estat modificats per la diversitat d'ideologies socials que conflueixen; o bé poden no ser processats en absolut perquè no se'ls ha ofert cap acostament de manera que puguin recategoritzar el referent dins la seva estructura de representacions socials.

V. ANÀLISI I CORPUS

1.5 Anàlisi dels referents culturals d'*el complot dels anells*

1.5.1 Fitxa tècnica

Títol: El complot dels anells

Producció: 1987

Direcció: Francesc Bellmunt

Guió: Francesc Bellmunt i Ferran Torrent

Música: Manel Camp

Versió anglesa: Rafa Davis

Traductor al rodatge: Jack Held

Regidora: Núria Fàbregas

Veu d'Stephen Brennan: Abel Folch

Duració: 90 minuts

Distribució: Cineteca Nacional

Intèrprets: Stephen Brennhan (Mike O'Brian), Ariadna Gil (Múriel Basora), Josep M. Pou (Boix), Mònica Huguet (Bàrbara), Antoni Moreno (Joan Giralt), Marc Martínez (Ferran), Claudi Navarro (Francesc Navarro) Ricard Masip (Mil cares) Joan Aranda (Basora) Paco Cano (President cambra), Joan Tarradas (Pere Soler), Isabel Rocati (Marta Grau).

1.5.2 Presentació

La trama d'*El complot dels anells* està inspirada en l'obra de James F. Dunnigan i Austin Boy *A Quick go Dirty Guide to War*, un best-seller americà aparegut l'any 1985. En aquesta obra de ficció s'especulava sobre la possibilitat

que Catalunya entrés en guerra contra Espanya, una possibilitat matemàticament calculada d'un 8 per cent. Tal com indica el rètol que apareix en pantalla al principi de la pel·lícula, els autors d'aquesta novel·la són col·laboradors a Newport, en Rhode Island, on hi ha el Col·legi Naval de Guerra dels EUA, d'unes simulacions informàtiques conegudes amb el nom de Joc de Guerra.

La pel·lícula comença, doncs, amb una explicació dels motius que han dut a realitzar un film sobre una situació que no sembla que s'hagi de poder produir: un dels Jocs de Guerra descrits a la novel·la plantejava la hipòtesi d'un conflicte entre Catalunya i Espanya, on es que considerava les possibilitats que tenia Catalunya de convertir-se en una nació lliure.

L'acció se situa a Catalunya, a punt d'esdevenir la seu dels Jocs Olímpics, moment de projecció internacional que els diversos partits catalans i espanyols miren d'aprofitar amb finalitats pròpies. Políticament, el panorama no és gaire estable, perquè acaba de morir el president de la Generalitat, mentre feia esport, en unes circumstàncies estranyes. Els espectadors són posats sobre avís en els primers minuts del film, ja que el propi president pronuncia la paraula "traïció" abans de morir. De fet, tota la pel·lícula és plena de traïcions, que caldrà anar desgranant per comprendre el joc d'interessos que hi ha darrere de cadascuna de les accions dels personatges.

Amb la voluntat de crear versemblança, la ficció situa a Catalunya uns partits polítics que l'espectador fàcilment pot relacionar amb els partits que conformen el panorama polític català en l'any que va ser rodada la pel·lícula, un paisatge força similar a l'actual, on els referents associats poden ser fàcilment reconeguts pel públic català. En aquest context, els destinataris dels subtítols per força han de necessitar algun aclariment per comprendre el joc de poder que planteja *El complot dels anells*.

També hi ha força personatges famosos, però no actors, del món cultural català que actuen com a actors protagonistes, en el cas de Mònica Huguet, o bé

secundaris, com són Ramon Barnils, en el paper de diputat pel Front Socialista per la Independència i Vicent Partal, que fa de fill del fallit president Pere Soler. Hi ha també darrere de les càmeres col·laboradors singulars com són la periodista Assumpció Maresma, qui després n'escriurà la novel·la² i el mateix autor de la lletra de la cançó *Record d'amor*, Francesc Parcerisas, cançó musicada per Manel Camp i interpretada per Àngels Gonyalons.

El personatge encarregat d'esbrinar el “complot” és un periodista americà que, si bé necessita l'ajut dels col·legues catalans per moure's per la ciutat, parla un català sense deixos ni accents, doblat per Abel Folch. La seva perspicàcia, els coneixements previs adquirits com a reporter de guerra i un flirt amorós amb la persona adequada li permeten d'esdevenir el testimoni i el narrador d'uns fets únics.

1.5.2.1 Sinopsi

Mike O'Brian és un reporter d'una cadena nord-americana, la SBN, que arriba a Barcelona dies abans del començament dels Jocs Olímpics del 92. O'Brian només pretèn informar de l'ambient esportiu, però diverses circumstàncies el posen a investigar un possible complot instigat pels sectors independentistes que pretenen aconseguir la independència per a Catalunya. Mike O'Brian investiga i enregistra les intrigues polítiques, posant en perill la vida en fer públic el complot.

La narració del film comença amb l'arribada a l'aeroport de Barcelona de Mike O'Brian. Just després de la seva arribada, i enmig d'una conversa sobre la independència de Catalunya amb el taxista que el duu de l'aeroport a l'hotel Ritz de Barcelona, seu dels americans, és segrestat pel Front d'Alliberament Patriòtic (FAP), un grup armat que actua a favor de la independència de

² Maresma, Assumpció (1988) *El Complot dels anells*, ed. de la Magrana, col·lecció La Negra, Barcelona.

Catalunya. Però quan el FAP descobreix sense dificultats l'error d'haver segrestat un periodista en compte del responsable de la seguretat dels Jocs, es posa de manifest com la seguretat dels Jocs és un instrument de canvi per atènyer interessos polítics.

Un cop instal·lat a l'hotel Ritz de Barcelona, Mike coneix la seva col·laboradora Bàrbara (Mònica Huguet) i, l'endemà, Múriel Basora (Ariadna Gil), cosina de Bàrbara, filla d'un dirigent del FAP i periodista d'Antena Lliure, la ràdio que cobreix la transmissió dels Jocs. Mike i Múriel aviat se senten atrets i Múriel li explica que Joan Giralt (Antoni Moreno), l'aspirant a la presidència de la Generalitat i candidat del Partit Socialista per la Independència, ha decidit trencar la relació amorosa que mantenien i tornar amb la dona i les filles.

Mike de seguida s'adona de l'èxit periodístic que implicaria cobrir el Jocs i alhora escriure reportatges sobre la situació política catalana. Boix (cap dels Mossos d'Esquadra i cap de seguretat dels Jocs) es posa en contacte amb Mike i li explica que el govern espanyol pretén boicotejar la seguretat durant els Jocs per deixar en ridícul les institucions catalanes. El FAP també veu en Mike la possibilitat de fer públic internacionalment certs tripijocs organitzats per aturar la independència de Catalunya i comencen a col·laborar plegats.

Durant els Jocs, el FAP reté com a ostatges els periodistes assignats al Centre de Premsa dels Jocs Olímpics, però, per unes traïcions, Boix i Giralt s'assabenten de l'operació i troben la situació ideal per forçar el pacte cap una monarquia federal amb el govern espanyol i, al mateix temps, desmantellar el FAP, per mitjà de l'assassinat dels seus membres.

Finalment, Múriel, aclaparada per la mort del seu pare i la traïció que ha dut a la mort a molts dels activistes del FAP, mata Giralt a punta de canó, després que se l'investís com a president de la Generalitat.

1.5.3 Els referents culturals en el conjunt d'*El complot dels anells*

El complot dels anells és una obra amb un gruix considerable de referents culturals que aporten informació sobre el moment històric en què s'inscriu la trama i permeten d'identificar els personatges en un context social determinat. Tot i que ja hem dit que es tracta d'una obra de ficció, on una sèrie d'esdeveniments polítics porten Catalunya cap a un federalisme i seguen el camí cap a la independència, la pel·lícula presenta un país inversemblant, però que pretén identificar-se amb la Catalunya actual i gràcies al retrat d'unes forces polítiques que mostren un paral·lelisme clar amb el partits existents en el moment en què fou rodat el film. Aquestes similituds s'estableixen també amb l'ajuda de les referències culturals.

Aquesta és la llista de la totalitat de referències que apareixen en el film:

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1564	Estats Units	U.S.A	5	2	títols
1565	Newport	Newport	5	2	títols
1566	Rhode Island	Rhode Island	5	2	títols
1567	Jocs de Guerra	War Game	6	4	títols
1568	Col·legi Naval de Guerra	U.S.A. Navy School	3	2	títols
1569	bestseller	Best Seller	4	2	títols
1570	Catalunya	Catalonia	5	2	títols
1571	Espanya	Spain	5	2	títols
1572	pel·lícula	film	4	2	títols
1573	president	President	3	2	polícia
1574	sang	blood	1	4	Josep
1575	Bellver	0	5	2	polícia
1576	comarcal 1313	0	5	2	polícia
1577	Visca Catalunya lliure	Long live free Catalonia	5	1	Giralt

	lliure	Catalonia			
1578	Nova York	N.Y.	5	2	altaveu
1579	Oficines d'Informació Olímpica	Olympic Information Office	4	5	altaveu
1580	hotel Ritz	Ritz	2	1	Mike
1581	ianqui	yankee	5	1	taxista
1582	program es de seguretat	Security Program	3	2	Basora
1583	estadi	stadium	6	5	Basora
1584	cirurgia estètica	plastic surgery	6	6	Mike
1585	terrorista	terrorist	5	1	Mike
1586	negoci	business	3	1	Mike
1587	exclusiva	exclusive interview	4	5	Mike
1588	Front d'Alliberament Patriòtic	Liberation Front	3	3	Mike
1589	editora del programa	program editor	3	1	Bàrbara
1590	aeroport	airport	5	3	Bàrbara
1591	guió bàsic del nostre programa	broadcast	4	5	Bàrbara
1592	taula	restaurant	6	1	Mike
1593	Rambles	Rambles	5	2	Mike
1594	sopar fred	simple meal	6	1	Bàrbara
1595	localitzar	sites	4	5	Bàrbara
1596	país	0	5	2	Bàrbara
1597	equip de Nova York	New York broadcast	4	5	Bàrbara
1598	sala d'editatge	edition	4	5	Bàrbara
1599	relacions públiques	public relations	3	1	Mike
1600	hostessa olímpica	hostess	3	1	Mike
1601	café	coffee	6	1	Mike
1601	aperitiu	aperitif	6	1	Mike
1602	aparcada en doble fila	0	3	2	Múriel

1603	mal al braç	wounded	1	4	Bàrbara
1604	muntanya sagrada	Holy mountain	4	3	Bàrbara
1605	Montserrat	Montserrat	5	2	Bàrbara
1606	pastors	shepherds	3	1	Mike
1607	monjos	monks	4	3	Bàrbara
1608	botiguers	0	3	1	Bàrbara
1609	mató	cheese	6	1	Bàrbara
1610	resen	pray	4	3	Bàrbara
1611	fan política	agitate	3	3	Bàrbara
1612	gravar	film	4	5	Bàrbara
1613	monestir	monastery	4	3	Bàrbara
1614	panoràmica	panoramic	4	5	Bàrbara
1615	Catalunya	country	5	2	Bàrbara
1616	Monistrol	Monistrol	5	2	Bàrbara
1617	el Bruc	Bruc	5	2	Bàrbara
1618	Bages	0	5	2	Bàrbara
1619	guerra de la Independència	Independence War	2	2	Bàrbara
1620	espanyols	Spaniards	5	1	Mike
1621	francesos	French	5	1	Bàrbara
1622	escriure sobre conflictes armats	war correspondent	4	5	Bàrbara
1623	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1624	centre antifrancista	fight against Franco	3	3	Bàrbara
1625	pare	father figure	1	4	Bàrbara
1626	minut de silenci	minute's silence	5	1	president Parlament
1627	sessió necrològica	0	5	1	president Parlament
1628	intervencions	speeches	3	3	president Parlament
1629	Junta de Portaveus	0	3	3	president Parlament

1630	Front Socialista per la Independència	Socialist Front for the Independence	3	3	president Parlament
1631	paraula	turn	3	3	president Parlament
1632	senyores i senyors diputats	Members of Parliament	3	2	Colomer
1633	país	country	5	2	Colomer
1634	independentistes	Independents	3	3	Colomer
1635	comunitat de Montserrat	Montserrat	3	3	senyora Grau
1636	mesa de la Cambra	Presidency	3	2	president Parlament
1637	Cambra	Parliament	3	2	president Parlament
1638	regles	rules	3	2	president Parlament
1639	investidura	nominated	3	3	Giralt
1640	Jocs	Games	6	4	Giralt
1641	pacte	agreement	3	3	Giralt
1642	programa per la independència	independence program	3	3	Mike
1643	SBC	SBC	4	5	Mike
1644	Partit d'Unió Nacional Catalana	Catalan National Union	3	3	Giralt
1645	declaracions	interviews	4	5	Navarro
1646	cinta	tape	6	6	Navarro
1647	Europa dels Estats	United States of Europe	5	2	Mike
1648	Europa de les Nacions	United Nations of Europe	5	2	Mike
1649	cintes	tapes	6	6	secretari
1650	veïns	neighbors	5	1	Mike
1651	empleats de la finca	servants	3	1	Mike

1652	bicicleta	bycicle	6	5	Mike
1653	música clàssica	classical music	4	1	Bàrbara
1654	Schubert	Schubert	4	1	Bàrbara
1655	esports	sports	6	4	Bàrbara
1656	interview	interview	4	5	Mike
1657	portada	0	4	5	Bàrbara
1658	fumadora	smoker	5	1	Mike
1659	fumadora	smoker	5	1	Bàrbara
1660	bomba	bomb	6	6	Mike
1661	seixantas	sixties	2	2	Mike
1662	Rambles	Ramblas	5	2	Mike
1663	Sisena Flota	Navy	3	2	Mike
1664	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1665	Olimpíada	0	6	4	Bàrbara
1666	japonesos	0	5	1	Bàrbara
1667	Mercat Comú	0	3	3	Bàrbara
1668	política	politics	3	2	Bàrbara
1669	café	coffee	6	1	Mike
1670	sala	hall	6	5	Mike
1671	nenes	daughters	5	1	Múriel
1672	dona	wife	5	1	Múriel
1673	hotel	hotel	6	5	Mike
1674	cap dels mossos d'esquadra	Chief of the Catalan Police	3	2	Boix
1675	Times	Times	4	5	Mike
1676	càmera	camera	6	6	Mike
1677	anglès intensiu	English language	5	1	Boix
1678	Newsweek	Newsweek	4	5	Boix
1679	govern central	Central Government	3	3	Boix
1680	Conseller de Governació	Catalan Home Office	3	2	Boix
1681	oposició	Opposition	3	3	Boix

1682	drete catalana	Right	3	3	Boix
1683	patriotisme	patriotism	5	1	Boix
1684	FAP	PLF	3	3	Mike
1685	Marina	Navy	3	2	Mike
1686	organitzacions clandestines	underground organisations	3	3	Boix
1687	museu	museum	4	1	Mike
1688	càmera	camera	6	6	Mike
1689	avisador	walkie-talkie	6	6	Mike
1690	consolat	Consulate	3	2	Bàrbara
1691	corrent	jogging	6	4	Bàrbara
1692	música	music	4	1	Ferran
1693	entrevistes	interviews	4	5	Ferran
1694	xantatge	blackmail	5	1	Boix
1695	drets	0	3	1	Boix
1696	concessions	0	3	1	Boix
1697	manifestació	demo	5	1	Mike
1698	imatges	views	4	5	Mike
1699	investidura	investiture	2	2	Múriel
1700	unitat mòbil	travelling unit	4	5	Ferran
1701	parc de la Ciutadella	0	5	2	Ferran
1702	Rambles	0	5	2	Ferran
1703	carrer de la Boqueria	0	5	2	Ferran
1704	plaça Sant Jaume	St Jaume Square	5	2	Ferran
1705	Hotel Suís	Hotel Suizo	2	1	Ferran
1706	Jocs	Games	6	4	Bàrbara
1707	política	politics	3	3	Bàrbara
1708	Antena Lliure	Free Radio	4	5	Múriel
1709	cursets	courses	4	4	Múriel
1710	tècnics	technicians	3	1	Múriel
1711	Banyoles	Banyoles	5	2	Múriel
1712	editant	editing	4	5	Ferran
1713	molí	mill	2	1	Ferran

1714	pacte	word	5	1	Basora
1715	port	harbour	5	2	Basora
1716	plaça del Comerç	Commerce Square	5	2	Basora
1717	pàrquing	0	6	5	Basora
1718	delegat del govern central	Central Government Delegation	3	2	Mike
1719	Front d'Alliberament Català	Patriotic Liberation Front	3	3	Mike
1720	independència	independence	3	3	Mike
1721	policia nacional	National Police	3	2	Mike
1722	Amèrica	United States	5	2	Basora
1723	Holliwood	0	5	2	Basora
1724	Robin Hood	Robin Hood	2	3	Basora
1725	professionals	professional people	3	1	Basora
1726	estudiants	students	4	4	Basora
1727	pagesos	peasants	3	1	Basora
1728	federalisme	federalism	3	3	Basora
1729	berenar	snack	6	1	cambrer
1730	telèfon	phone	6	6	cambrer
1731	xocolata	chocolate	6	1	Mike
1732	informatius	0	4	5	Ferran
1733	gravació	recording session	4	5	Ferran
1734	entrepans	sandwiches	6	1	Ferran
1735	moto	bike	5	3	Ferran
1736	República bananera	Third World	3	2	Mike
1737	fitxa mèdica	medical report	1	4	Giralt
1738	cure	cura	1	4	Giralt
1739	Holanda	Holland	5	2	Giralt
1740	droga	drug story	1	4	Giralt
1741	Roma	Rome	5	2	Múriel
1742	bitllets	tickets	3	1	Múriel
1743	militant	party member	3	3	Múriel
1744	avi	grandpa	5	1	Mike

1745	whisky	whisky	6	1	Mike
1746	cinta	cassette	6	6	Ferran
1747	vacances	holiday	3	1	Mike
1748	unitat mòbil	moving unit	4	5	Mike
1749	retirada de l'exèrcit	withdrawal of the Army	3	2	Giralt
1750	entrega dels fons del Banc d'Espanya	delivering the the bank deposits	3	1	Giralt
1751	referèndum d'autodeterminació	National Referendum	3	3	Giralt
1752	bandera de l'ONU	UN flag	3	2	Giralt
1753	tancs	Army	3	2	Giralt
1754	presidente	Mr. President	3	2	Giralt
1755	acuerdo	agreement	3	2	Giralt
1756	explosius	explosives	6	6	Boix
1757	amics	comrades	5	1	Basora
1758	compatriotes	country fellow men	5	1	Basora
1759	unitats especials	special units	3	2	Basora
1760	operació	operation	3	2	Basora
1761	catalans	Catalans	5	1	Ferran
1762	bascos	bascos	5	1	Ferran
1763	castellans	castillian	5	1	Ferran
1764	aeroport	airport	5	3	Ferran
1765	vaga de Mèxic	0	5	1	Ferran
1766	Roma	0	5	2	Ferran
1767	monarquia federal	Federal Kingdom	3	2	Ferran

Una primera valoració que es pot fer sobre les referències culturals d'*El complot dels anells* és el nombre elevat de referents que desapareixen en el procés de traducció a l'anglès, comparativament amb la presència habitual dels referents culturals d'origen anglès en els subtítols catalans i castellans. La

desaparició de referents té diverses lectures. La primera és la impossibilitat de fer arribar una correspondència adequada en anglès. Però quan la situació és la contrària, quan la llengua traduïda és l'anglès, la tendència és, com hem vist en les anàlisis anteriors, mantenir-los de manera estrangeritzant.

En el cas que el guió sigui en català, mantenir-los en català hauria estat una possibilitat factible, però això hauria comportat problemes de comprensió, atès que les expectatives del públic haurien estat trencades. En primer lloc, els espectadors en llengua anglesa no estan avesats -preparats- a rebre, llegir ni sentir, traduccions amb elements estrangeritzants, ja que els productes que habitualment visionen són rebuts en llengua anglesa³. Rebre un producte subtítulat, suposa en l'espectador angloparlant un escull, però encara ho serà més si els subtítols aporten elements lingüístics estrangers.

Un altre motiu que desaconsella el manteniment del referent és la manca de coneixement de la societat que es retrata. Catalunya és desconeguda cinematogràficament pels espectadors angloparlants. Pensem que en el moment en què es va rodar el film encara no havien tingut lloc els Jocs Olímpics. Sense estereotips, sense referents que evocuen marcs semàntics o cognitius es fa difícil que un traductor opti per mantenir uns referents que potencialment desinformen l'espectador, en causar estranyesa.

Per categoria temàtica, són aquests els referents que pertanyen a 1, Ecologia:

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1574	sang	blood	1	4	Josep
1603	mal al braç	wounded	1	4	Bàrbara

³ De la mateixa manera que, com hem explicat en alguns moments d'aquest treball, els espectadors catalans tampoc no estan gaire avesats a visionar films subtítulats, per manca de tradició.

1625	pare	father figure	1	4	Bàrbara
1737	fitxa mèdica	medical report	1	4	Giralt
1738	cura	cure	1	4	Giralt
1740	droga	drug story	1	4	Giralt

Són pocs els referents d'aquesta categoria i estan agrupats sobretot al voltant de dos personatges: Mike, i les lesions que pateix com a conseqüència d'haver estat segrestat pel Front Patriòtic d'Alliberament; i Giralt, i una drogodependència que afirma que havia patit de jove. La seva relació, doncs, amb l'argument és estreta, ja que d'una banda justifica que Mike arribi a conèixer el dirigent del FAP i, de l'altra, que el consum de drogues serveixi d'excusa a Giralt per justificar la temença que no serà investit president de la nova Generalitat. Aquest darrer referent: l'hipotètic escàndol per un problema de drogues en la joventut, és, des del nostre punt de vista, un mecanisme que pot dotar de versemblança el film en els espectadors estrangers. Perquè constitueix una explicació de com és possible que un líder del partit independentista amb més suport a Catalunya, quan compta amb el suport de la ciutadania opti per traïr el seu poble. En canvi, per a un espectador de cultura catòlica i català aquest és un referent molt poc consistent moralment. Tampoc hi ha cap exemple de la realitat que pugui servir com a referent dins l'enciclopèdia cultural dels catalans.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. Àrea	Personatge
1580	hotel Ritz	Ritz	2	1	Mike
1619	guerra de la Independència	Independence War	2	2	Bàrbara
1661	seixantas	sixties	2	2	Mike
1699	investidura	investiture	2	2	Múriel

1705	Hotel Suís	Hotel Suizo	2	1	Ferran
1713	molí	mill	2	1	Ferran
1724	Robin Hood	Robin Hood	2	3	Basora

En aquesta categoria, 2, Història, tal com hem justificat a IV.3.2.3.2, s’inclouen uns coneixements que actuen com a dipòsits socials de sentit. Aleshores, hom podria esperar que per mitjà de referents d’aquest àmbit, el film descrivís les raons per les quals la majoria de ciutadans catalans han decidit de votar un candidat independentista, o bé el suport popular que rep el FAP. Però, tal com podem comprovar amb una simple ullada als referents que pertanyen a 2, aquesta no és la situació. Els referents poden ser identificats pels espectadors catalans amb facilitat i, alguns, pel context en què apareixen, poden ser compresos pels espectadors de la VOSA, tot i que es perden alguns dels valors que tenen.

Aquest és el cas del referent 1705, “Hotel Suís”. Cal conèixer el caràcter emblemàtic que es busca darrera del nom per associar-lo a uns valors determinats. També s’ha de subratllar l’estratègia de traducció que s’ha escollit en aquesta traducció de l’anglès al català. En el subtítol trobem que es castellanitza el nom de l’hotel, “Hotel Suizo”. Darrera d’aquesta tècnica de traducció (que no converteix la traducció ni en més estrangeritzant ni en més domesticant que si s’hagués deixat el nom en català) hi ha un procés de subordinació del català respecte del castellà. Aquesta situació es reproduïx en altres films també subtitulats, com ara *El vent de l’illa*.

En al cas de la verbalització de “Hotel Suís” convertit en el subtítol en “Suizo”, el referent en espanyol sí que correspon a l’expectativa prèvia respecte Catalunya de l’espectador estranger. Per això, la subordinació no estrictament lingüística, cultural en general, fa que el traductor no trenqui les expectatives del receptor, en fer versemblant la traducció. El que resulta particularment

dramàtic és que això es manifesti en un film que ficciona una Catalunya gairebé independent.

Contràriament a la situació que hem descrit per als referents de la categoria 2, Història, són molts els referents que pertanyen a 3, Estructura Social.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1568	Col·legi Naval de Guerra	U . S . A . Navy School	3	2	títols
1573	president	President	3	2	polícia
1582	programes de seguretat	Security Program	3	2	Basora
1586	negoci	business	3	1	Mike
1588	Front d'Alliberament Patriòtic	Liberation Front	3	3	Mike
1589	editora del programa	program editor	3	1	Bàrbara
1599	relacions públiques	public relations	3	1	Mike
1600	hostessa olímpica	hostess	3	1	Mike
1602	aparcada en doble fila	0	3	2	Múriel
1606	pastors	shepherds	3	1	Mike
1608	botiguers	0	3	1	Bàrbara
1611	fan política	agitate	3	3	Bàrbara
1624	centre antifranquista	fight against Franco	3	3	Bàrbara
1628	intervencions	speeches	3	3	president Parlament
1629	Junta de Portaveus	0	3	3	president Parlament
1630	Front Socialista per la Independència	Socialist Front for the Independence	3	3	president Parlament
1631	paraula	turn	3	3	president Parlament
1632	senyores i senyors diputats	Members of Parliament	3	2	Colomer

1634	independentistes	Independents	3	3	Colomer
1635	comunitat de Montserrat	Montserrat	3	3	senyora Grau
1636	mesa de la Cambra	Presidency	3	2	president Parlament
1637	Cambra	Parliament	3	2	president Parlament
1638	regles	rules	3	2	president Parlament
1639	investidura	nominated	3	3	Giralt
1641	pacte	agreement	3	3	Giralt
1642	programa per la independència	independence program	3	3	Mike
1644	Partit d'Unió Nacional Catalana	Catalan National Union	3	3	Giralt
1651	empleats de la finca	servants	3	1	Mike
1663	Sisena Flota	Navy	3	2	Mike
1667	Mercat Comú	0	3	3	Bàrbara
1668	política	politics	3	2	Bàrbara
1674	cap dels mossos d'esquadra	Chief of the Catalan Police	3	2	Boix
1679	govern central	Central Government	3	3	Boix
1680	Conseller de Governació	Catalan Home Office	3	2	Boix
1681	oposició	Opposition	3	3	Boix
1682	dreta catalana	Right	3	3	Boix
1684	FAP	PLF	3	3	Mike
1685	Marina	Navy	3	2	Mike
1686	organitzacions clandestines	underground organisations	3	3	Boix
1690	consolat	Consulate	3	2	Bàrbara
1695	drets	0	3	1	Boix
1696	concessions	0	3	1	Boix

1707	política	politics	3	3	Bàrbara
1710	tècnics	technicians	3	1	Múriel
1718	delegat del govern central	Central Government Delegation	3	2	Mike
1719	Front d'Alliberament Català	Patriotic Liberation Front	3	3	Mike
1720	independència	independence	3	3	Mike
1721	polícia nacional	National Police	3	2	Mike
1725	professionals	professional people	3	1	Basora
1727	pagesos	peasants	3	1	Basora
1728	federalisme	federalism	3	3	Basora
1736	República bananera	Third World	3	2	Mike
1742	bitllets	tickets	3	1	Múriel
1743	militant	party member	3	3	Múriel
1747	vacances	holiday	3	1	Mike
1749	retirada de l'exèrcit	withdrawal of the Army	3	2	Giralt
1750	entrega dels fons del Banc d'Espanya	delivering the the bank deposits	3	1	Giralt
1751	referèndum d'autodeterminació	National Referendum	3	3	Giralt
1752	bandera de l'ONU	UN flag	3	2	Giralt
1753	tancs	Army	3	2	Giralt
1754	presidente	Mr. President	3	2	Giralt
1755	acuerdo	agreement	3	2	Giralt
1759	unitats especials	special units	3	2	Basora
1760	operació	operation	3	2	Basora
1767	monarquia federal	Federal Kingdom	3	2	Ferran

Es pot explicar el fet que siguin tan nombrosos els referents d'aquesta categoria pel fet que la trama està situada en un moment de canvi polític, amb tot els enigmes que es desprenen de les negociacions polítiques.

Per àrees, aquests són els referents que apareixen:

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1586	negoci	business	3	1	Mike
1589	editora del programa	program editor	3	1	Bàrbara
1599	relacions públiques	public relations	3	1	Mike
1600	hostessa olímpica	hostess	3	1	Mike
1606	pastors	shepherds	3	1	Mike
1608	botiguers	0	3	1	Bàrbara
1651	empleats de la finca	servants	3	1	Mike
1695	drets	0	3	1	Boix
1696	concessions	0	3	1	Boix
1710	tècnics	technicians	3	1	Múriel
1725	professionals	professional people	3	1	Basora
1727	pagesos	peasants	3	1	Basora
1742	bitllets	tickets	3	1	Múriel
1747	vacances	holiday	3	1	Mike
1750	entrega dels fons del Banc d'Espanya	delivering the the bank deposits	3	1	Giralt

Els referents anteriors pertanyen a l'àrea de Treball dins de la categoria temàtica d'Estructura Social. D'una banda descriuen la feina del protagonista, però resulta especialment interessant el grup que especifiquen les professions de les persones que han pres com a opció la lluita armada per aconseguir la independència (1725 i 1727, a més de 1726, “estudiants” que s’ha categoritzat a 4.4, Institucions Culturals-Educació), ja que d’aquesta manera Basora, líder del FAP, troba la manera de legitimar la seva causa: no es tracta d’assassins a sou ni de malalts mentals, sinó de persones amb ideals que han deixat

temporalment unes feines estables. La traducció d'aquests referents es pot cenyir a l'original, perquè l'entorn socioeconòmic similar on s'inscriu el català i l'anglès així ho permet.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1568	Col·legi Naval de Guerra	U.S.A. Navy School	3	2	títols
1573	president	President	3	2	polícia
1582	programes de seguretat	Security Program	3	2	Basora
1602	aparcada en doble fila	0	3	2	Múriel
1632	senyores i senyors diputats	Members of Parliament	3	2	Colomer
1636	mesa de la Cambra	Presidency	3	2	president Parlament
1637	Cambra	Parliament	3	2	president Parlament
1638	regles	rules	3	2	president Parlament
1663	Sisena Flota	Navy	3	2	Mike
1668	política	politics	3	2	Bàrbara
1674	cap dels mossos d'esquadra	Chief of the Catalan Police	3	2	Boix
1680	Conseller de Governació	Catalan Home Office	3	2	Boix
1685	Marina	Navy	3	2	Mike
1690	consolat	Consulate	3	2	Bàrbara
1718	delegat del govern central	Central Government Delegation	3	2	Mike

1721	policia nacional	National Police	3	2	Mike
1736	República bananera	Third World	3	2	Mike
1749	retirada de l'exèrcit	withdrawal of the Army	3	2	Giralt
1752	bandera de l'ONU	UN flag	3	2	Giralt
1753	tancs	Army	3	2	Giralt
1754	presidente	Mr. President	3	2	Giralt
1755	acuerdo	agreement	3	2	Giralt
1759	unitats especials	special units	3	2	Basora
1760	operació	operation	3	2	Basora
1767	monarquia federal	Federal Kingdom	3	2	Ferran

En aquesta àrea temàtica s'hi reflecteixen les diverses tècniques de traducció possibles i que es poden justificar a partir de la voluntat de seguir una estratègia que acosti els referents al nou públic al qual ha d'arribar la VOSA. En un altre tipus de text, per exemple si es tractés d'un text de l'àmbit jurídic, aquest grup de referències culturals serien considerats termes jurídics i requeririen unes tècniques de traducció pròpies, d'acord amb l'especialització del text.⁴

Les tècniques emprades, doncs, dependran del grau de coneixement de la realitat implícita en el referent. Per exemple, 1568, “Col·legi Naval de Guerra” es trasllada a l'anglès amb el nom d'aquesta institució americana. Podem dir que hi hagut una traducció cap al català i, de nou, una traducció inversa cap a l'anglès.

En altres casos, pel fet que la institució catalana existeix en el context del món angloparlant es tradueix pel nom que rebria en aquests països sense tenir en

⁴ Vegeu Álvarez, Bosch i Santamaria (2000).

consideració les discrepàncies en el funcionament. Aquest és el cas de 1636 “mesa de la cambra”.

Hi ha també certs referents que pel d’existir la realitat que descriuen només en el context polític català s’adapten⁵ per acostar-les de manera que puguin ser enteses per la nova audiència. Aquest és el cas 1680, “conseller de Governació”, que s’ha traduït per “Catalan Home Office”; 1647, “cap dels mossos d’esquadra” per “Chief of the Catalan Police”; o bé, 1718, “delegat del govern central” que esdevé “Central Governement Delegation”.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1588	Front d'Alliberament Patriòtic	Liberation Front	3	3	Mike
1611	fan política	agitate	3	3	Bàrbara
1624	centre antifranquista	fight against Franco	3	3	Bàrbara
1628	intervencions	speeches	3	3	president Parlament
1629	Junta de Portaveus	0	3	3	president Parlament
1630	Front Socialista per la Independència	Socialist Front for the Independence	3	3	president Parlament
1631	paraula	turn	3	3	president Parlament
1634	independentistes	Independents	3	3	Colomer
1635	comunitat de Montserrat	Montserrat	3	3	senyora Grau

⁵ D’acord amb Alvàrez, Bosch i Santamaria (2000) el procediment de traducció que s’utilitza és una “traducció lèxica” o una “traducció perifràstica”.

1639	investidura	nominated	3	3	Giralt
1641	pacte	agreement	3	3	Giralt
1642	programa per la independència	independence program	3	3	Mike
1644	Partit d'Unió Nacional Catalana	Catalan National Union	3	3	Giralt
1667	Mercat Comú	0	3	3	Bàrbara
1679	govern central	Central Government	3	3	Boix
1681	oposició	Opposition	3	3	Boix
1682	dreta catalana	Right	3	3	Boix
1684	FAP	PLF	3	3	Mike
1686	organitzacions clandestines	underground organisations	3	3	Boix
1707	política	politics	3	3	Bàrbara
1719	Front d'Alliberament Català	Patriotic Liberation Front	3	3	Mike
1720	independència	independence	3	3	Mike
1728	federalisme	federalism	3	3	Basora
1743	militant	party member	3	3	Múriel
1751	referèndum d'autodeterminació	National Referendum	3	3	Giralt

En aquesta àrea, es fan palesos tots els grups que exerceixen algun tipus d'influència en l'espectre polític català. En aquest cas, s'han utilitzat tècniques de traducció lèxica i traducció perifràstica⁶ per a traslladar els referents a l'anglès. De tota manera, semblen difícils de recuperar les associacions, representacions mentals, que desvetllen en els espectadors certs mots que apareixen en els noms dels partits (com és el cas de 1644, “Partit d'Unió Nacional Catalana”) i que els relacionen amb partits actuals reals.

⁶ Tal com s'han definit en la nota a peu de plana anterior.

Núm ref	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. Àrea	Personatge
1569	bestseller	Best Seller	4	2	títols
1572	pel·lícula	film	4	2	títols
1579	Oficines d'Informació Olímpica	Olympic Information Office	4	5	altaveu
1587	exclusiva	exclusive interview	4	5	Mike
1591	guió bàsic del nostre programa	broadcast	4	5	Bàrbara
1595	localitzar	sites	4	5	Bàrbara
1597	equip de Nova York	New York broadcast	4	5	Bàrbara
1598	sala d'editatge	edition	4	5	Bàrbara
1604	muntanya sagrada	Holy mountain	4	3	Bàrbara
1607	monjos	monks	4	3	Bàrbara
1610	resen	pray	4	3	Bàrbara
1612	gravar	film	4	5	Bàrbara
1613	monestir	monastery	4	3	Bàrbara
1614	panoràmica	panoramic	4	5	Bàrbara
1622	escriure sobre conflictes armats	war correspondent	4	5	Bàrbara
1643	SBC	SBC	4	5	Mike
1645	declaracions	interviews	4	5	Navarro
1653	música clàssica	classical music	4	1	Barbara

1654	Schubert	Schubert	4	1	Barbara
1656	interview	interview	4	5	Mike
1657	portada	0	4	5	Barbara
1675	Times	Times	4	5	Mike
1678	Newsweek	Newsweek	4	5	Boix
1687	museu	museum	4	1	Mike
1692	música	music	4	1	Ferran
1693	entrevistes	interviews	4	5	Ferran
1698	imatges	views	4	5	Mike
1700	unitat mòbil	travelling unit	4	5	Ferran
1708	Antena Lliure	Free Radio	4	5	Múriel
1709	cursets	courses	4	4	Múriel
1712	editant	editing	4	5	Ferran
1726	estudiants	students	4	4	Basora
1732	informatius	0	4	5	Ferran
1733	gravació	recording sessions	4	5	Ferran
1748	unitat mòbil	moving unit	4	5	Mike

Sobre els referents d'aquesta categoria cal fer alguns aclariments. En primer lloc destacar que no hi ha cap referent de la categoria 4.2, Institucions Culturals-Art i que els pocs referents de la categoria 4.1, Institucions Culturals-Belles Arts (1653, 1654, 1687, 1692) son purament circumstancials. Els que s'inscriuen dins de música (1653, 1654 i 1692) apareixen en el context dels reportatges que preparen Bàrbara i Ferran per a la cadena SBC, on treballa Mike. D'altra banda, el referent número 1687, "museu" és el lloc on Boix cita

Mike per passar-li informació confidencial. Però no passa desapercebut per a l'espectador català que el Museu on se citen Mike i Boix és el Museu d'Art Modern de Catalunya, en la seva ubicació junt al Parlament de Catalunya. Els personatges passegen per davant de pintures i escultures molt conegudes per a l'espectador i s'aturen uns instants davant *El desconsol* de Llimona. Tots aquests referents són absolutament obviats ens els subtítols, però també es perden el valor simbòlic de les obres d'art per als espectadors que no coneixen els pintors catalans⁷.

Tots els referents de 4.3, Institucions Culturals-Religió estan relacionats amb l'Abadia de Montserrat, (1604, 1607, 1610, 1613) que és presentada com un centre clandestí de resistència. Sí que hi ha, en aquest cas, una contextualització històrica i social de Montserrat, particularment rellevant per a l'espectador estranger, fins i tot hi ha alguna referència a la Guerra contra el Francès, quan es parla des de Montserrat del Bruc.

Són també escassos els referents que pertanyen a 4.4, Institucions Culturals-Educació, (1709, 1726) mentre que el nombre més alt de referents d'aquesta categoria pertany a 4.5, Institucions Culturals-Mitjans de Comunicació, cosa que es pot explicar per la feina dels protagonistes (Mike treballa per a la cadena nord-americana SBC, Bàrbara i Ferran són els seus col·laboradors a Barcelona i Múriel treballa per a Antena Lliure). La feina dels personatges d'*El complot dels anells* justifica la recopilació de dades que permeten d'enfilat la trama.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1564	Estats Units	U.S.A	5	2	títols
1565	Newport	Newport	5	2	títols
1566	Rhode Island	Rhode Island	5	2	títols

⁷ D'altra banda, també resulta sorprenent que la passejada pel Museu no inclogui les pintures més rellevants dels modernistes catalans més reconeguts.

1570	Catalunya	Catalonia	5	2	títols
1571	Espanya	Spain	5	2	títols
1575	Bellver	0	5	2	polícia
1576	comarcal 1313	0	5	2	polícia
1577	Visca Catalunya lliure	Long live free Catalonia	5	1	Giralt
1578	Nova York	N.Y.	5	2	altaveu
1581	ianqui	yankee	5	1	taxista
1585	terrorista	terrorist	5	1	Mike
1590	aeroport	airport	5	3	Bàrbara
1593	Rambles	Rambblas	5	2	Mike
1596	país	0	5	2	Bàrbara
1605	Montserrat	Montserrat	5	2	Bàrbara
1615	Catalunya	country	5	2	Bàrbara
1616	Monistrol	Monistrol	5	2	Bàrbara
1617	el Bruc	Bruc	5	2	Bàrbara
1618	Bages	0	5	2	Bàrbara
1620	espanyols	Spaniards	5	1	Mike
1621	francesos	French	5	1	Bàrbara
1623	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1626	minut de silenci	minute's silence	5	1	president Parlament
1627	sessió necrològica	0	5	1	president Parlament
1633	país	country	5	2	Colomer
1647	Europa dels Estats	United States of Europe	5	2	Mike
1648	Europa de les Nacions	United Nations of Europe	5	2	Mike
1650	veïns	neighbours	5	1	Mike
1658	fumadora	smoker	5	1	Mike
1659	fumadora	smoker	5	1	Bàrbara
1662	Rambles	Rambblas	5	2	Mike

1664	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1666	japonesos	0	5	1	Bàrbara
1671	nenes	daughters	5	1	Múriel
1672	dona	wife	5	1	Múriel
1677	anglès intensiu	English language	5	1	Boix
1683	patriotisme	patriotism	5	1	Boix
1694	xantatge	blackmail	5	1	Boix
1697	manifestació	demo	5	1	Mike
1701	parc de la Ciutadella	0	5	2	Ferran
1702	Rambles	0	5	2	Ferran
1703	carrer de la Boqueria	0	5	2	Ferran
1704	plaça Sant Jaume	St Jaume Square	5	2	Ferran
1711	Banyoles	Banyoles	5	2	Múriel
1714	pacte	word	5	1	Basora
1715	port	harbour	5	2	Basora
1716	plaça del Comerç	Commerce Square	5	2	Basora
1722	Amèrica	United States	5	2	Basora
1723	Holliwood	0	5	2	Basora
1735	moto	bike	5	3	Ferran
1739	Holand	Holland	5	2	Giralt
1741	Roma	Rome	5	2	Múriel
1744	avi	grandpa	5	1	Mike
1757	amics	comrades	5	1	Basora
1758	compatriotes	country fellow men	5	1	Basora
1761	catalans	Catalans	5	1	Ferran
1762	bascos	bascs	5	1	Ferran
1763	castellans	castillian	5	1	Ferran
1764	aeroport	airport	5	3	Ferran
1765	vaga de Mèxic	0	5	1	Ferran

1766	Roma	0	5	2	Ferran
------	------	---	---	---	--------

Són alguns referents de la categoria temàtica d'Univers Social que pertanyen a Condicions Socials, i tal com hem indicat a IV.3.2.3.5, es tracta dels reflexos de les quatre categories anteriors, sobretot la Història i l'Estructura Social.

Dins de 5.1, Univers Social-Condicions Socials s'agrupen els referents que deriven d'una estructura social social determinada. Així, conceptes com els que provenen de “ianqui”, 151, “espanyols”, 1620”, “francesos”, 1621, “catalans” 1761, “bascos”, 1762 o “castellans”, 1763, només poden ser compresos a partir de les divisions territorials que l'estructura social ha construït. Alhora, però, pel fet d'haver estat internalitzats pels diversos grups d'individus que comparteixen una mateixa llengua i uns patrons d'experiència,⁸ han adquirit uns valors, ja que contenen un sentit determinat. Malgrat que el conjunt de la societat pugui utilitzar una mateixa llengua, això no significa que els valors associats als referents siguin els mateixos.⁹ D'aquesta manera la interpretació dels referents¹⁰ resta oberta a l'estructura mental de cada individu¹¹ i a la seva interpretació¹² en tant que subjecte de pertinença a unes comunitats determinades.¹³

El film planteja un conflicte amb Espanya, per això és especialment rellevant el que el referent "espanyol" porta associat. Hauríem d'establir d'entrada que es tracta d'un conflicte de grups, d'identitats, d'ells respecte nosaltres. Per això, bàsicament "ells" són els espanyols i "nosaltres" són els catalans.

⁸ Vegeu 4.8

⁹ Vegeu 4.10.

¹⁰ Vegeu 4.9 i 5.1.

¹¹ Vegeu 4.5.

¹² Vegeu 4,15.

¹³ Vegeu 4.11.

Totes les referències als espanyols tenen un context negatiu. L'alteritat, "ells" són presentats com a envejosos:

Taxista: Els espanyols, la culpa la tenen els espanyols. No poden suportar que els catalans siguem els primers en res.

Podem establir d'entrada que es pressuposa que els espanyols són un grup ideològicament diferenciat als catalans, cosa que com ja sabem, per a molts catalans d'avui no està tan clar. Però el film parteix d'aquesta pressuposició. El que diu el taxista en el fragment que acabem de reproduir respon a la construcció d'un estereotip d'espanyol versemblant en el context del film, però també més enllà. Des del punt de vista de les implicacions, se'ns presenta el grup enemic, els espanyols com envejosos. Però, la contestació de Mike al taxista afegeix una nova informació en la construcció de l'estereotip:

Mike: Vol dir que no hi estan interessats? Ells també en trauran diners.

Amb aquesta informació Mike ens dona una visió més completa de l'espanyol: és interessat, com també ho són, d'altra banda, els catalans (per això hi diu "també"). Però estan disposats a renunciar als seus interessos si amb això aconseguen sotmetre els catalans.

D'altra banda, els espanyols són els protagonistes del complot, tal com mostra el vídeo en què es veu un muntatge orquestrat per la policia "nacional". Per això Mike, incita els catalans a contar la veritat a través d'un reportatge que emetrà la cadena americana:

Mike: No els agradaria aprofitar l'oportunitat de dir a través d'una cadena americana què està passant realment? Qui coacciona a qui a Catalunya? Per què existeix una Europa dels estats acabant el segle XX contra una Europa de les nacions?

D'aquestes preguntes de Mike podem implicar que els espanyols estan coaccionant els independentistes falsificant la realitat, són per tant, mentiders. També Mike hi pressuposa que a les acaballes del segle XX l'Europa dels estats està desfassada. Resulta, però, inversemblant en un periodista nord-americà.

Respecte al referent d'Europa també valdria la pena esmentar quina és la visió de Boix, cap dels mossos d'esquadra, de Catalunya respecte Europa, en la conversa amb Mike al Museu:

Boix: Les publicacions nord-americanes no saben massa bé com va Catalunya. Per ells, com molt bé va dir vostè al seu article al Newsweek, Catalunya no és al sud d'Europa, sinó a l'est d'Espanya.

Aquesta apreciació de Boix implica que per ell, Catalunya sí que és al sud d'Europa, visió reforçada, amb massa voluntat pedagògica de cara a l'espectador, per Mike que li contesta:

És una opinió envellida pels fets. Europa ha canviat molt en els darrers dos anys i Espanya també, potser per força.

Tenim, doncs, un nou estereotip que reforça la visió negativa dels espanyols que es dona al llarg del film: Espanya no ha canviat perquè la mentalitat dels espanyols hagi avançat, sinó per les conjuntures de la política europea. Així, doncs, els espanyols són presentats com persones d'una mentalitat endarrerida respecte la realitat actual d'Europa.

Boix, encara aprofita per definir els espanyols encara més negativament:

Boix: Miri, amb el govern central tenim els eterns problemes de competències. La magnitud dels Jocs els ha fet gelosos d'algunes coses que tenim i que els faria gràcia aprofitar, per exemple, el control de la seguretat dels Jocs.

Però, els catalans tenen molta personalitat i no consenteixen que se'ls prengui el que és seu:

Boix: ja que ni ells, ni evidentment nosaltres no estem disposats a deixar-nos manar... No és just que ens desposseeixin d'una feina que hem fet molt seriosament.

Per acabar amb aquesta descripció de l'estereotip d'espanyol que es construeix a *El Complot* tenim un nou exemple quan la furgoneta carregada d'explosius on viatgen els membres del FAP pretén passar el control de l'estadi, en plena

cerimònia d'inauguració. Amb l'excusa que vénen a col·locar uns extintors, un vigilant els diu:

Vigilant: Sempre fem les coses a l'espanyola. No haurieu pogut instal·lar-los abans?

En canvi, com hem vist, els catalans es construeixen com un estereotip positiu, encara que de vegades, com en aquest cas, posseeixen alguns defectes a conseqüència del contacte amb els espanyols. Els catalans són les víctimes de l'ocupació dels espanyols, els tirans, i els independentistes del FAP prenen la posició de redemptors. Són al despatx del delegat del govern espanyol a Catalunya amb Mike:

Mike: Quin sentit té venir aquí desafiant l'estreta vigilància de la policia nacional? Per què jugar-se-la en una acció com aquesta?

FAP: Tampoc cal exagerar... Diguem que és un acte de sobirania, perquè els seus espectadors d'Amèrica entenguin que som a casa nostra. És com a les velles pel·lícules de Holliwood en què Robin Hood entra a casa del tirà sempre que convé.

El referent a Robin Hood és el mite cinematogràfic que catalans i nord-americans comparteixen i que pot explicar la realitat d'una manera més propera.

El grup més nombrós de referents d'Univers Socials està format pels que hem categoritzat dins de Geografia Cultural. En aquesta àrea, podem comprovar que els topònims locals (1575, “Bellver”, 1576, “comarcal 1313”, 1618, “Bages”, 1701, “parc de la Ciutadella”, 1703, “carrer de la Boqueria”) tendeixen a desaparèixer en els subtítols. Aquesta tendència és exactament la contrària a la que hem observat quan la subtitulació és al català.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1567	Jocs de Guerra	War Games	6	4	títols

1583	estadi	stadium	6	5	Basora
1584	cirurgia estètica	plastic surgery	6	6	Mike
1592	taula	restaurant	6	1	Mike
1594	sopar fred	simple meal	6	1	Bàrbara
1601	cafè	coffee	6	1	Mike
1601	aperitiu	aperitif	6	1	Mike
1609	mató	cheese	6	1	Bàrbara
1640	Jocs	Games	6	4	Giralt
1646	cinta	tape	6	6	Navarro
1649	cintes	tapes	6	6	secretari
1652	bicicleta	bycycle	6	5	Mike
1655	esports	sports	6	4	Bàrbara
1660	bomba	bomb	6	6	Mike
1665	Olimpiada	0	6	4	Bàrbara
1669	cafè	coffee	6	1	Mike
1670	sala	hall	6	5	Mike
1673	hotel	hotel	6	5	Mike
1676	càmera	camera	6	6	Mike
1688	càmera	camera	6	6	Mike
1689	avisador	walkie-talkie	6	6	Mike
1691	corrent	jogging	6	4	Bàrbara
1706	Jocs	Games	6	4	Bàrbara
1717	pàrquing	0	6	5	Basora
1729	berenar	snack	6	1	cambrer
1730	telèfon	phone	6	6	cambrer
1731	xocolata	chocolate	6	1	Mike
1734	entrepans	sandwiches	6	1	Ferran
1745	whisky	whisky	6	1	Mike
1746	cinta	cassette	6	6	Ferran
1756	explossius	explosives	6	6	Boix

En aquesta categoria, 6, Cultural Material, de la mateixa manera com en els altres films analitzats són inexistents els de la categoria 6.3, Cultural Material-

Cosmètica, i molt pocs pertanyen a 6.2, Cultura Material-Indumentària. Una de les raons que es poden atribuir a aquesta manca de descripció dels personatges és que les imatges ens mostren la indumentària i els pentinats i el maquillatge dels personatges.

De la resta de referents d'aquest àmbit, el grup més abundant pertany a 6.6, Cultural Material-Tecnologia, àrea en què s'agrupen a partir de la presència del mitjans de comunicació en la ficció que descriu el film (1646, 1649, 1676, 1688 i 1746) i de l'activitat del FAP (1584, 1756).

1.5.4 Anàlisi dels personatges d'*El complot dels anells* a partir dels referents culturals

1.5.4.1 Bàrbara

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1589	editora del programa	program editor	3	1	Bàrbara
1590	aeroport	airport	5	3	Bàrbara
1591	guió bàsic del nostre programa	broadcast	4	5	Bàrbara
1594	sopar fred	simple meal	6	1	Bàrbara
1595	localitzar	sites	4	5	Bàrbara
1596	país	0	5	2	Bàrbara
1597	equip de Nova York	New York broadcast	4	5	Bàrbara
1598	sala d'editatge	edition	4	5	Bàrbara
1603	mal al braç	wounded	1	4	Bàrbara
1604	muntanya sagrada	Holy mountain	4	3	Bàrbara
1605	Montserrat	Montserrat	5	2	Bàrbara
1607	monjos	monks	4	3	Bàrbara
1608	botiguers	0	3	1	Bàrbara
1609	mató	cheese	6	1	Bàrbara

1610	resen	pray	4	3	Bàrbara
1611	fan política	agitate	3	3	Bàrbara
1612	gravar	film	4	5	Bàrbara
1613	monestir	monastery	4	3	Bàrbara
1614	panoràmica	panoramic	4	5	Bàrbara
1615	Catalunya	country	5	2	Bàrbara
1616	Monistrol	Monistrol	5	2	Bàrbara
1617	el Bruc	Bruc	5	2	Bàrbara
1618	Bages	0	5	2	Bàrbara
1619	guerra de la Independència	Independence War	2	2	Bàrbara
1621	francesos	French	5	1	Bàrbara
1622	escriure sobre conflictes armats	war correspondent	4	5	Bàrbara
1624	centre antifranquista	fight against Franco	3	3	Bàrbara
1625	pare	father figure	1	4	Bàrbara
1653	música clàssica	classical music	4	1	Bàrbara
1654	Schubert	Schubert	4	1	Bàrbara
1655	esports	sports	6	4	Bàrbara
1657	portada	0	4	5	Bàrbara
1659	fumadora	smoker	5	1	Bàrbara
1665	Olimpíada	0	6	4	Bàrbara
1666	japonesos	0	5	1	Bàrbara
1667	Mercat Comú	0	3	3	Bàrbara
1668	política	politics	3	2	Bàrbara
1690	consolat	Consulate	3	2	Bàrbara
1691	corrent	jogging	6	4	Bàrbara
1706	Jocs	Games	6	4	Bàrbara
1707	política	politics	3	3	Bàrbara

Tot i el gruix de referents associats amb aquest personatge, arribem a conèixer poc la seva personalitat, ja que sobretot la relacionen amb la feina que realitza.

Així, la majoria de referents pertanyen a la categoria 4, Institucions Culturals, i dins d'aquest àmbit a 4.5, Mitjans de Comunicació.¹⁴

Pel fet que la majoria de referents pertanyen al lloc de treball de Bàrbara, i que la veiem gairebé sempre treballant, el conjunt dels referents desvetlla en els espectadors una representació mental concreta que l'allunya de qualsevol imatge lúdica. El trasllat dels referents no ha de comportar que s'atorguin valors amb implicacions contextuais diferents,¹⁵ ja que en les societats occidentals es comparteix la valoració d'aquelles persones que s'esforcen en la seva vida professional. Tot i això, pel fet de tractar-se d'un personatge relativament pla esdevé gairebé un estereotip, per la qual cosa, tal com hem justificat a 5.6, segons les experiències que comparteixin els espectadors del film, com a membres de grups diferents, mantindran una actitud¹⁶ diferent vers el personatge.

1.5.4.2 Basora

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1582	programes de seguretat	Security Program	3	2	Basora
1583	estadi	stadium	6	5	Basora
1714	pacte	word	5	1	Basora
1715	port	harbour	5	2	Basora
1716	plaça del Comerç	Commerce Square	5	2	Basora
1717	pàrquing	0	6	5	Basora

¹⁴ Els referents que pertanyen a 4.3, Institucions Culturals-Religió, apareixen en el context en què ella explica a Mike què representa Montserrat en el context català.

¹⁵ Vegeu IV.3.1.2.

¹⁶ Vegeu definició a 5.2.

1722	Amèrica	United States	5	2	Basora
1723	Holliwood	0	5	2	Basora
1724	Robin Hood	Robin Hood	2	3	Basora
1725	professionals	professional people	3	1	Basora
1726	estudiants	students	4	4	Basora
1727	pagesos	peasants	3	1	Basora
1728	federalisme	federalism	3	3	Basora
1757	amics	comrades	5	1	Basora
1758	compatriotes	country fellow men	5	1	Basora
1759	unitats especials	special units	3	2	Basora
1760	operació	operation	3	2	Basora

Aquest personatge és el dirigent del Front d'Alliberament Patriòtic, la identitat del qual és amagada al llarg de pràcticament tot el film. Això justifica que els referents culturals només el relacionin amb el seu paper de cap de l'organització terrorista.

De tota manera, els referents no s'associen a accions violentes, més aviat es tracta d'un líder que vol evitar la brutalitat gratuïta. Se li recalquen els valors que acabem de definir per tal que no generi en els espectadors cap animadversió.

No es pot assegurar que sigui aquesta la impressió¹⁷ que causi en els espectadors, ja que com hem explicat anteriorment¹⁸ la pertinença dels espectadors a grups socials diferents, que comparteixen unes ideologies concretes, condicionarà el tipus de valor que li atorguin.

1.5.4.3 Ferran

¹⁷ Vegeu també 5.2.

¹⁸ Vegeu 4.7, 4.10 i 5.4.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1692	música	music	4	1	Ferran
1693	entrevistes	interviews	4	5	Ferran
1700	unitat mòbil	travelling unit	4	5	Ferran
1701	parc de la Ciutadella	0	5	2	Ferran
1702	Rambles	0	5	2	Ferran
1703	carrer de la Boqueria	0	5	2	Ferran
1704	plaça Sant Jaume	St Jaume Square	5	2	Ferran
1705	Hotel Suís	Hotel Suizo	2	1	Ferran
1712	editant	editing	4	5	Ferran
1713	molí	mill	2	1	Ferran
1732	informatius	0	4	5	Ferran
1733	gravació	recording session	4	5	Ferran
1734	entrepans	sandwiches	6	1	Ferran
1735	moto	bike	5	3	Ferran
1746	cinta	cassette	6	6	Ferran
1761	catalans	Catalans	5	1	Ferran
1762	bascos	basc	5	1	Ferran
1763	castellans	castillian	5	1	Ferran
1764	aeroport	airport	5	3	Ferran
1765	vaga de Mèxic	0	5	1	Ferran
1766	Rome	0	5	2	Ferran
1767	monarquia federal	Federal Kingdom	3	2	Ferran

Aquest personatge presenta algunes coincidències amb el de Bàrbara, ja que ens és ofert a partir només de la vinculació amb el seu lloc de treball d'ajudant de Mike.

Pel fet de tractar-se d'un personatge secundari no sabem res de les seues tarannès. Aquesta falta de referents coincideix amb altres personatges d'altres films que també es relacionaven amb pocs referents.

1.5.4.4 Múriel

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1602	aparcada en doble fila	0	3	2	Múriel
1671	nenes	daughters	5	1	Múriel
1672	dona	wife	5	1	Múriel
1699	investidura	investiture	2	2	Múriel
1708	Antena Lliure	Free Radio	4	5	Múriel
1709	cursets	courses	4	4	Múriel
1710	tècnics	technicians	3	1	Múriel
1711	Banyoles	Banyoles	5	2	Múriel
1741	Roma	Rome	5	2	Múriel
1742	bitllets	tickets	3	1	Múriel
1743	militant	party member	3	3	Múriel

Múriel és un personatge poc definit, ple de secrets i ambivalències que l'espectador no pot contrastar per reconèixer-li una personalitat determinada. El personatge és misteriós i els referents associats pocs. Les seves paraules no la traeixen, com tampoc les referències culturals, que al capdavant ens permetrien de categoritzar-la.

Aquest secretisme és també present en altres personatges principals femenins d'altres produccions cinematogràfiques que hem analitzat en aquest apartat. Com que el corpus de pel·lícules és reduït no podem confirmar que hàgim trobat cap tendència en aquest sentit, com també és cert que aquesta no era la finalitat de la nostra recerca. De tota manera, es podria apuntar com a hipòtesi que en la representació de personatges femenins hi ha una certa inclinació a conferir-los una sèrie de trets comuns en el sentit que, si les dones, en tant que personatges de ficció, no estan associades amb gaires referències culturals, això podria significar que gaudeixen de poc capital cultural.

1.5.4.5 Mike

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge
1580	hotel Ritz	Ritz	2	1	Mike
1584	cirurgia estètica	plastic surgery	6	6	Mike
1585	terrorista	terrorist	5	1	Mike
1586	negoci	business	3	1	Mike
1587	exclusiva	exclusive interview	4	5	Mike
1588	Front d'Alliberament Patriòtic	Liberation Front	3	3	Mike
1592	taula	restaurant	6	1	Mike
1593	Rambles	Ramblas	5	2	Mike
1599	relacions públiques	public relations	3	1	Mike
1600	hostessa olímpica	hostess	3	1	Mike
1601	cafè	coffee	6	1	Mike
1601	aperitiu	aperitif	6	1	Mike
1606	pastors	shepherds	3	1	Mike
1620	espanyols	Spaniards	5	1	Mike
1623	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1642	programa per la independència	independence program	3	3	Mike
1643	SBC	SBC	4	5	Mike
1647	Europa dels Estats	United States of Europe	5	2	Mike
1648	Europa de les Nacions	United Nations of Europe	5	2	Mike
1650	veïns	neighbours	5	1	Mike
1651	empleats de la finca	servants	3	1	Mike
1652	bicicleta	bycycle	6	5	Mike
1656	interview	interview	4	5	Mike
1658	fumadora	smoker	5	1	Mike

1660	bomba	bomb	6	6	Mike
1661	seixantas	sixties	2	2	Mike
1662	Rambles	Ramblas	5	2	Mike
1663	Sisena Flota	Navy	3	2	Mike
1664	Tercer Món	Third World	5	2	Mike
1669	café	coffee	6	1	Mike
1670	sala	hall	6	5	Mike
1673	hotel	hotel	6	5	Mike
1675	Times	Times	4	5	Mike
1676	càmera	camera	6	6	Mike
1684	FAP	PLF	3	3	Mike
1685	Marina	Navy	3	2	Mike
1687	museu	museum	4	1	Mike
1688	càmera	camera	6	6	Mike
1689	avisador	walkie-talkie	6	6	Mike
1697	manifestació	demo	5	1	Mike
1698	imatges	views	4	5	Mike
1718	delegat del govern central	Central Government Delegation	3	2	Mike
1719	Front d'Alliberament Català	Patriotic Liberation Front	3	3	Mike
1720	independència	independence	3	3	Mike
1721	policia nacional	National Police	3	2	Mike
1731	xocolata	chocolate	6	1	Mike
1736	República bananera	Third World	3	2	Mike
1744	avi	grandpa	5	1	Mike
1745	whisky	whisky	6	1	Mike
1747	vacances	holiday	3	1	Mike
1748	unitat mòbil	moving unit	4	5	Mike

Els referents d'aquest personatge presenten algunes incoherències que no ens són explicades. Bàrbara se li adreça (1622) com a reporter de conflictes al

Tercer Món i, en canvi, ha estat enviat com a reporter per cobrir les notícies del Jocs, malgrat que després s'adoni de la possibilitat d'endinsar-se en els conflictes polítics de Catalunya. Potser, la raó per la qual ve a cobrir els Jocs a Catalunya és el seu coneixement del país, tal com li reconeix Boix, en un moment determinat, ja que ha estat periodista de Newsweek, la prestigiosa revista de reportatges, en la qual havia publicat un article sobre Catalunya.

La majoria dels referents pertanyen a les categories 3, Estructura Social, 4, Institucions Culturals i Cultura Material. La interpretació que se'n desprèn, o bé la impressió tal com hem definit aquest concepte cognitiu a III.5.2, és que si com hem dit a IV.3.2.3.3, dins d'Estructura Social s'inclouen les institucions productores de sentit, capaces d'imposar en la societat una ideologia concreta a partir de les pràctiques socials que estableixen, és que la relació de Mike amb aquesta àrea li confereix una certa centralitat social,¹⁹ per la qual es revaloritza el seu capital cultural.

Aquest estatus és reforçat per la seva relació amb els mitjans de comunicació, una institució que pertany a 4, Institucions Culturals, l'instrument amb més capacitat a l'hora de transmetre sentit.²⁰ Mike és coneixedor de les seves possibilitats de fer pública la informació que les diverses forces, o grups emmarcats dins de 3.3, Estructura Social-Política de la Taula de Categories dels Referents Culturals de IV.3.2.3.3, li fan arribar amb unes intencions concretes, s'avé a representar aquest paper de comunicador de signes i s'integra en el mercat de forces definit per l'Estructura Social només pel fet d'exposar els fets.

Alhora, els referents que pertanyen a 6, Cultura Material, li determinen l'univers en què està inscrit.²¹ Els objectes de consum amb què es relaciona,

¹⁹ Vegeu III.4.7.

²⁰ Vegeu IV.3.2.3.4.

²¹ Vegeu IV.3.2.3.6.

pel fet que els objectes de consum pateixen una jerarquitzaió i esdevenen signes d'un grup concret, participen també en el procés de categorització del personatge.²²

1.5.5 Glossa

L'ús que es fa de les referències culturals en *El complot dels anells* no és gaire diferent de la manera com són utilitzats en la resta de films estrangers del corpus del treball. On cal destacar la diferència és en l'estratègia de traducció. Mentre que en els subtítols al català i al castellà de les produccions italianes i americanes analitzades, els referents es conservaven amb una estratègia clarament estrangeritzant (sobretot quan els originals eren americans), en els subtítols a l'anglès, els referents més locals tendeixen a desaparèixer o a patir una certa transformació per tal que puguin ser assimilats amb més facilitat pels espectadors de la VOS. L'alteritat desapareix, tal com havíem postulat a III.2.9, i, alhora, qualsevol intent de traducció cultural.²³ Això referma la hipòtesi que les normes²⁴ que regeixen la traducció quan es realitza d'una llengua majoritzada a una de minoritzada són diferents de quan l'intercanvi es genera en sentit contrari.

²² Vegeu III.5.5.

²³ Vegeu també 2.9.

²⁴ Vegeu 2.10.2.

2. CORPUS DE TREBALL

Presentem a continuació el corpus de treball amb la totalitat dels referents culturals que hem extret dels films analitzats.

Per ajudar a la identificació de cadascuna de les columnes, recordarem als lectors que la primera columna correspon a la numeració que hem atorgat a cada referent de manera que ens permet de referir-nos-hi durant tot el treball; a la segona columna trobem el referent que es pot sentir en el diàleg original; la tercera columna inclou el referent tal com ha estat traduït en el subtítol; la quarta fa referència a la Categoria Temàtica de la Taula de Categories dels Referents Culturals que hem descrit a IV.3.2.2, que ens ha permès en l'apartat anterior de determinar la funció expressiva que s'havia volgut atorgar al personatge de ficció que s'havia associat al referent; la cinquena recull la Categorització per Àrees dins de cada Categoria Temàtica, per tal de poder ajustar amb més precisió el valor ideològic que despendrà una valoració concreta del personatge; a la sisena es pot llegir el nom del personatge que pronuncia el referent o que s'hi relaciona; a la setena hi ha el nom de la producció cinematogràfica que s'ha analitzat; i finalment en la darrera columna s'hi ha concentrat qualsevol comentari que s'ha considerat rellevant per a l'anàlisi futura del referent en el context on apareix.

Núm. Fitxa	Referent original	Referent traduït	Cat. Tem.	Cat. àrea	Personatge	Títol Film	Observacions
1	Second World War	Segunda Guerra Mundial	2	2	títols	Casablanca	
2	Europe	Europa	5	2	títols	Casablanca	
3	Americas	Americas	5	1	títols	Casablanca	
4	Lisbon	Lisboa	5	2	títols	Casablanca	
5	Paris	París	5	2	títols	Casablanca	
6	Marseille	Marsella	5	2	títols	Casablanca	
7	Mediterranean	Mediterráneo	1	1	títols	Casablanca	
8	auto	coche	5	3	títols	Casablanca	
9	train	tren	5	3	títols	Casablanca	
10	Oran	Oran	5	2	títols	Casablanca	
11	Casablanca	Casablanca	5	2	títols	Casablanca	
12	French Morocco	Marruecos francès	5	2	títols	Casablanca	
13	New World	Nuevo Mundo	5	1	títols	Casablanca	
14	officers	agentes	3	1	telegrama	Casablanca	
15	official documents	documentos	3	2	telegrama	Casablanca	
16	papers	documentación					
17	German courriers	correos alemanes	3	1	telegrama	Casablanca	
18	papers	documentación	3	2	home 1	Casablanca	
19	visa	visados	3	2	home 1	Casablanca	
20	unoccupied desert	desierto no ocupado	5	1	home 1	Casablanca	
21	Prefect	Perfecto	3	1	home 1	Casablanca	
22	vultures	buitres	1	3	home 1	Casablanca	
23	wallet	cartera	6	2	home 2	Casablanca	
24	Heil Hitler	Heil Hitler	3	3	tropa	Casablanca	
25	major	mayor	3	1	soldat	Casablanca	
26	unoccupied Casablanca	Casablanca no ocupada	5	2	Louis	Casablanca	
27	captain	capitán	3	2	Strasser	Casablanca	

28	lieutenant	teniente	3	2	Louis	Casablanca	
29	captain	capitán	3	2	Tonielli	Casablanca	
30	Italian Army	ejército italiano	3	2	Tonielli	Casablanca	
31	Germans	0	5	2	Tonielli	Casablanca	
32	Russia	Rusia	5	2	Strasser	Casablanca	
33	Sahara	Sahara	5	2	Strasser	Casablanca	
34	café	café	6	1	Strasser	Casablanca	
35	diamonds	diamantes	3	1	tassador	Casablanca	
35	diamonds	diamantes	6	2	tassador	Casablanca	
36	market	mercado	3	2	tassador	Casablanca	
37	trucks	camiones	5	3	home 3	Casablanca	
38	fishing ship	barco de pesca	3	1	home 4	Casablanca	
39	Santiago	0	5	2	home 4	Casablanca	
40	bank	banco	3	1	dona	Casablanca	
41	servicing our kitchen	repostero	3	1	cambrer 1	Casablanca	
42	kitchen boy	pinche	3	1	cambrer 1	Casablanca	
43	Amsterdam	Amsterdam	5	2	cambrer 1	Casablanca	
44	gambling	se juega	6	4	client alemany	Casablanca	
45	Honolulu	Honolulu	5	2	home	Casablanca	
46	Berlin	Berlín	5	2	home	Casablanca	
47	Corsica	Córcega	5	2	Tonielli	Casablanca	
48	Tunis	Tunez	5	2	Tonielli	Casablanca	
49	Nice	Niza	5	2	Tonielli	Casablanca	
50	Lisbon	Lisboa	5	2	Louis	Casablanca	
51	America	EE UU	5	2	Louis	Casablanca	
52	Church funds	cepillo de la iglesia	4	3	Louis	Casablanca	
52	Church funds	cepillo de la iglesia	4	3	Rick	Casablanca	
53	senator's wife	esposa de un senador	5	1	Louis	Casablanca	
53	senator's wife	esposa de un senador	5	1	Louis	Casablanca	

54	waters	aguas (tomar las)	5	1	Louis	Casablanca	
55	desert	desierto	1	1	Louis	Casablanca	
56	arrest	detención	3	2	Louis	Casablanca	
57	murder arrest	asesino	5	1	Louis	Casablanca	
58	Third Reich	Tercer Reich	3	2	Louis	Casablanca	
59	isolationism	aislacionis-mo	3	3	Ferrari	Casablanca	
60	private stock	botella	6	1	cambrer 2	Casablanca	
61	check	talón	3	1	cambrer 2	Casablanca	
62	cab	taxi	5	3	Rick	Casablanca	
63	democrat	demócrata	3	3	Rick	Casablanca	
64	visa	visado	3	2	Louis	Casablanca	
65	Deutsche Bank	banca alemana	3	1	Ugarte	Casablanca	
66	German couriers	correos alemanes	3	1	Ugarte	Casablanca	
67	business	negocios	3	1	Ugarte	Casablanca	
68	refugees	refugiados	5	1	Ugarte	Casablanca	
69	parasitic	parásito	1	3	Ugarte	Casablanca	
69	parasitic	parásito	5	1	Ugarte	Casablanca	
70	letters of transit	salvoconductos	3	2	Ugarte	Casablanca	
71	General Weygard	general Weygard	2	3	Ugarte	Casablanca	
72	administra-tion	administración	3	2	Louis	Casablanca	
73	concentra-tion camp	campo de concentración	3	2	Rick	Casablanca	
74	nazis	nazis	3	2	Rick	Casablanca	
75	roulette	ruleta	6	4	Rick	Casablanca	
76	corrupt official	oficial corrupto	5	1	Louis	Casablanca	
77	Marseille	Marsella	5	2	Louis	Casablanca	
78	Oran	Oran	5	2	Louis	Casablanca	
79	guns	armas	3	2	Rick	Casablanca	
80	Ethiopia	Etiopía	5	2	Rick	Casablanca	
80	Ethiopia	Etiopía	2	2	Louis	Casablanca	
81	1935	1935	2	2	Rick	Casablanca	
82	fight	luchar	5	1	Rick	Casablanca	
83	Spain	España	5	2	Rick	Casablanca	

83	Spain	España	2	2	Louis	Casablanca	
84	1936	1936	2	2	Rick	Casablanca	
85	orders	ordenes	3	2	Rick	Casablanca	
86	guards	hombres	3	2	Louis	Casablanca	
87	Gestapo	Gestapo	3	2	Rick	Casablanca	
88	Major	comandante	3	2	Louis	Casablanca	
89	champaign	champaña	6	1	Strasser	Casablanca	
90	tin of caviar	lata de caviar	6	1	Strasser	Casablanca	
91	Veuve Cliquot	"Veuve Cliquot"	6	1	Louis	Casablanca	
92	club	local	6	1	Strasser	Casablanca	
93	French wine	vino francés	6	1	Rick	Casablanca	
94	club	club	6	1	Strasser	Casablanca	
95	chips	fichas	6	4	Ugarte	Casablanca	
96	captain	capitán	3	1	Strasser	Casablanca	
97	nationality	nacionalidad	3	2	Strasser	Casablanca	
98	citizen of the world	ciudadano del mundo	5	1	Louis	Casablanca	
99	New York City	Nueva York	5	2	Louis	Casablanca	
100	Paris	Paris	5	2	Strasser	Casablanca	
101	war	guerra	5	1	Strasser	Casablanca	
102	fox	zorro	1	3	Strasser	Casablanca	
103	hound	sabueso	1	3	Rick	Casablanca	
104	Prague	Praga	5	2	Strasser	Casablanca	
105	saloon	café	6	4	Rick	Casablanca	
106	coitraux	coitraux	6	1	Laszlo	Casablanca	
107	ring	sortija	6	2	Berger	Casablanca	
108	Préfet	Prefecto	3	2	Louis	Casablanca	
109	Perfect	Prefecto	3	2	Strasser	Casablanca	
110	bill	factura	3	1	Louis	Casablanca	
111	Checoslovaquia	Checoslovaquia	5	2	Laszlo	Casablanca	
112	piano player	pianista	3	1	Ilsa	Casablanca	
113	champaign cocktail	coctel de champaign	6	1	Louis	Casablanca	

114	canon fire	cañonazo	3	2	Ilsa	Casablanca	
115	chief of police	jefe de policia	3	1	Louis	Casablanca	
116	chief of police	jefe de policia	3	2	Louis	Casablanca	
117	gasoline rationing	racionamiento de gasolina	5	1	Louis	Casablanca	
118	boss	jefe	5	1	Sam	Casablanca	
119	Paris-soir	"Paris-soir"	4	5	venedor diais	Casablanca	
120	Stuttgart	Stuttgart	5	2	altaveus	Casablanca	
121	Alemagne	Alemania	5	2	altaveus	Casablanca	
122	black list	lista negra	5	1	Rick	Casablanca	
123	role of honour	lista de honor	5	1	Rick	Casablanca	
124	occupied	ocupación	5	1	Sam	Casablanca	
125	canon fire	cañonazo	3	2	Ilsa	Casablanca	
125	Marseille	Marsella	5	2	Rick	Casablanca	
126	train engineer	maquinista de tren	3	1	Rick	Casablanca	
127	captains on a ship	capitanes de barco	3	1	Rick	Casablanca	
128	station platform	andén	5	3	Rick	Casablanca	
129	Berlin	Berlín	5	2	Louis	Casablanca	
129	Berlin	Berlín	2	2	Louis	Casablanca	
130	1918	1918	2	2	Louis	Casablanca	
131	scape prisoner	fugitivo	3	3	Strasser	Casablanca	
132	leader of the under-ground world	dirigentes de la resistencia	5	1	Strasser	Casablanca	
133	nazis	nazis	3	3	Laszlo	Casablanca	
134	unoccupied France	Francia no ocupada	3	2	Laszlo	Casablanca	
135	black market	mercado negro	5	1	Louis	Casablanca	
136	monopoly	monopolio	5	1	home 7	Casablanca	
137	shipment	mercancía	3	2	Rick	Casablanca	
138	carrying charges	gastos de transporte	3	2	Ferrari	Casablanca	
139	percentage	porcentaje	3	2	Ferrari	Casablanca	

140	bourbon	bourbon	6	1	Ferrari	Casablanca	
141	ransack	registrar	5	1	Ferrari	Casablanca	
142	francs	francos	3	1	venedor carrer	Casablanca	
143	bar	barra	6	1	Ferrari	Casablanca	
144	French	francés	3	2	Louis	Casablanca	
145	free France	Francia Libre	3	2	Rick	Casablanca	
146	second front	Segundo Frente	3	2	Louis	Casablanca	
147	French 75	francés del 75	6	1	Yvonne	Casablanca	
148	Africa	Africa	5	2	Strasser	Casablanca	
149	cognac	coñac	6	1	Laszlo	Casablanca	
150	office	despacho	3	1	Rick	Casablanca	
151	politics	política	3	3	Rick	Casablanca	
152	saloon keeper	regento un café	3	1	Rick	Casablanca	
153	fascists	fascistas	3	3	Laszlo	Casablanca	
154	Vichy	Vichy	5	2	Rick	Casablanca	
154	Vichy	Vichy	3	2	Rick	Casablanca	
155	airport	arepuerto	5	3	Rick	Casablanca	
156	heart	corazón	1	3	Rick	Casablanca	
157	fight	lucha	5	1	Laszlo	Casablanca	
158	0	AGUA MINERAL "VICHY"	6	1	Louis	Casablanca	
159	friendship	amistad	5	1	Rick	Casablanca	
160	Espartaco	Espartaco	2	3	Quilty	Lolita	
161	slaves	esclavos	5	1	Quilty	Lolita	
162	gloves	guants	6	2	Quilty	Lolita	
163	Roman ping pong	ping pong romà	6	4	Quilty	Lolita	
164	civilised senators	senadors civilitzats	3	2	Quilty	Lolita	
165	captain	capità	3	2	Quilty	Lolita	
166	champion	campió	6	4	Quilty	Lolita	
167	three love	tres a zero	6	4	Quilty	Lolita	
168	captain	capità	5	1	Quilty	Lolita	

168	four one	quatre a u	6	4	Quilty	Lolita	
169	change	canvi	6	4	Quilty	Lolita	
170	service	servei	6	4	Quilty	Lolita	
171	loser	perdedor	5	1	Quilty	Lolita	
172	win	guanyar	6	4	Quilty	Lolita	
173	play	participar	6	4	Quilty	Lolita	
174	drink	copa	6	1	Quilty	Lolita	
175	cigarettes	cigarretes	6	5	Quilty	Lolita	
176	Australian	australià	5	1	Quilty	Lolita	
177	German refugee	refugiat alemany	5	1	Quilty	Lolita	
178	gentile	pagà	4	5	Quilty	Lolita	
179	gun	revòlver	6	5	Quilty	Lolita	
180	little thing	miniatura	6	5	Quilty	Lolita	
181	deed	escriptures	3	2	Quilty	Lolita	
182	ranch	rango	6	5	Quilty	Lolita	
183	death sentence	sentència de mort	3	2	Humbert	Lolita	
184	sinner	pecador	4	3	Quilty	Lolita	
185	poem	poema	4	2	Quilty	Lolita	
186	Adam	Adam	4	3	Quilty	Lolita	
187	federal law	lleï federal	3	2	Quilty	Lolita	
188	drunk	borratxo	1	4	Quilty	Lolita	ho diu de Humbert
189	sick man	malalt	1	4	Quilty	Lolita	
190	play writer	autor dramàtic	4	2	Quilty	Lolita	
191	tragedy	tragèdies	4	2	Quilty	Lolita	
192	comedy	comèdies	4	2	Quilty	Lolita	
193	fantasies	fantasies	5	1	Quilty	Lolita	
194	policeman	polícia	3	1	Quilty	Lolita	ho diu del seu pare
195	music	música	4	1	Quilty	Lolita	
196	write	compondre	4	1	Quilty	Lolita	
197	opening	obertura	4	1	Quilty	Lolita	
198	benefits	beneficis	3	1	Quilty	Lolita	

199	England	Anglaterra	5	2	Quilty	Lolita	
200	Florence	Florència	5	2	Quilty	Lolita	
201	book shelf	prestatgeria	6	5	Quilty	Lolita	
202	executions	execucions	3	2	Quilty	Lolita	
203	electric chair	cadira elèctrica	3	2	Quilty	Lolita	
204	America	EEUU	5	2	Humbert	Lolita	
205	Ramsdale	Ramsdale	5	2	Humbert	Lolita	
206	New Hampshire	New Hampshire	5	2	Humbert	Lolita	
207	English translations	traduccions	4	2	Humbert	Lolita	
208	French poems	poesia francesa	4	2	Humbert	Lolita	
209	lectureship	càtedra	4	4	Humbert	Lolita	
210	Ohio Beardsley College	Beardsley College d'Ohio	4	4	Humbert	Lolita	
211	summer	estiu	1	2	Charlotte	Lolita	
212	studio	estudi	6	5	Charlotte	Lolita	
213	semi-studio	semi-estudi	6	5	Charlotte	Lolita	
214	male	masculí	1	4	Charlotte	Lolita	
215	Anglodutch	anglodanesos	5	2	Charlotte	Lolita	
216	Angloscotch	angloescocesos	5	2	Charlotte	Lolita	
217	progressive	progressistes	5	1	Charlotte	Lolita	
218	desk	escriptori	6	5	Charlotte	Lolita	
219	shelves	prestatgeries	6	5	Charlotte	Lolita	
220	chairman	presidenta	4	2	Charlotte	Lolita	
221	TV writer	escriptor de TV	4	2	Charlotte	Lolita	ho diu de Quilty
222	Schweitzer	Schweitzer	2	3	Charlotte	Lolita	
223	doctor Zhivago	Zhivago	2	3	Charlotte	Lolita	
224	plumbing	instal.lació	6	5	Charlotte	Lolita	
225	sock	calcetí	6	2	Charlotte	Lolita	
226	art	art	4	1	Humbert	Lolita	
227	collection of reproductions	reproduccions	4	1	Charlotte	Lolita	
228	divorced	divorciats	5	1	Humbert	Lolita	

229	Romance languages	llengües romàniques	4	4	Humbert	Lolita	
230	honeymoon	viatge de nuvis	5	1	Charlotte	Lolita	
231	Spain	Espanya	5	2	Humbert	Lolita	ho diu de Charlotte
232	Mexico	Mèxic	5	2	Charlotte	Lolita	
233	insurance	segurs	3	1	Charlotte	Lolita	ho diu del seu marit
234	chore girl	assistenta	3	1	Charlotte	Lolita	
235	kitchen	cuina	6	5	Charlotte	Lolita	
236	informal meal	no cal etiqueta	6	1	Charlotte	Lolita	
237	pastry	rebosteria	6	1	Charlotte	Lolita	
238	Declaration of Independence	Dia de la Independència	2	2	Charlotte	Lolita	
239	cherry pies	coques de cirera	6	1	Charlotte	Lolita	
240	take my queen	menjar-se'm la reina	6	4	Charlotte	Lolita	juguen a escacs
241	my dear	amor	5	1	Charlotte	Lolita	adreçat a la seva filla
242	Court	jutjat	3	2	John	Lolita	
243	prosecution witnesses	testimonis	3	2	John	Lolita	
244	lawyer	advocat	3	2	John	Lolita	
245	dance	ballar	4	1	Jean	Lolita	
246	broadminded	liberals	5	1	Jean	Lolita	
247	ponche	ponx	6	1	Humbert	Lolita	
248	junior councilor camp	vocal junior del campament	6	4	Charlotte	Lolita	ho diu de la seva filla
249	local authority	especialista local	4	4	Charlotte	Lolita	
250	club	club	5	1	Charlotte	Lolita	
251	daughter	filla	5	1	Quilty	Lolita	
252	jam session	Jam Session	4	1	Jean	Lolita	
253	dinner for two	sopar íntim	6	1	Humbert	Lolita	
254	champaigne	xampany	6	1	Charlotte	Lolita	
255	liberal	liberal	3	3	Humbert	Lolita	ho diu de Lolita

256	grow up	fer-se una dona	5	1	Humbert	Lolita	ho diu de Lolita
257	rythm	ritme	4	1	Charlotte	Lolita	
258	college boy	estudiant	4	4	Charlotte	Lolita	
259	blue blood	sang blava	5	1	Charlotte	Lolita	
260	Bostonian	jove de Boston	5	2	Charlotte	Lolita	
261	marry	casar	5	1	Charlotte	Lolita	
262	darling	amor	5	1	Charlotte	Lolita	ho diu a Lolita
263	Cha-cha-cha	cha-cha-cha	4	1	Charlotte	Lolita	
264	mayonnaise	maionesa	6	1	Charlotte	Lolita	
265	free country	país lliure	5	1	Lolita	Lolita	
265	free country	país lliure	5	2	Lolita	Lolita	
266	allowance	paga	5	1	Charlotte	Lolita	
267	toys	joguets	6	5	Charlotte	Lolita	
268	American girl	típica americana	5	1	Charlotte	Lolita	
269	heartburn	acidesa	1	4	Humbert	Lolita	
270	nymphet	nimfa	5	1	Humbert	Lolita	
271	pimples	acné	1	4	Charlotte	Lolita	
272	yes ma'am	sí senyora	5	1	Lolita	Lolita	
273	bacon	bacó	6	1	Lolita	Lolita	
274	poem	poema	4	2	Lolita	Lolita	
275	diary	diari	4	2	Lolita	Lolita	
276	Hollywood	Hollywood	5	2	Humbert	Lolita	
277	Edgar Allan Poe	Edgar Allan Poe	2	3	Humbert	Lolita	
278	sweets	pastissos	6	1	Charlotte	Lolita	
279	camp	campament	6	4	Charlotte	Lolita	
279	camp	campament	6	4	Lolita	Lolita	
280	200 miles	tres-cents km.	3	1	Charlotte	Lolita	
281	coffee	cafè	6	1	Charlotte	Lolita	
282	landlady	dispesera	3	1	Charlotte	Lolita	
283	Beardsley College	Beardsley College	4	4	Humbert	Lolita	
284	dismissing lodge	acomiar un hostre	5	1	Charlotte	Lolita	

285	little girl	xiqueta	5	1	Charlotte	Lolita	
286	pray for me	resa per mi	4	3	Charlotte	Lolita	
287	lover	amant	5	1	Humbert	Lolita	
288	tenderness	tendresa	5	1	Humbert	Lolita	
289	remorse	remordiment	5	1	Humbert	Lolita	
290	secret	secret	5	1	Charlotte	Lolita	
291	gelous	gelosa	5	1	Charlotte	Lolita	
292	cup of coffee	desdejunar	6	1	Humbert	Lolita	
293	good little wife	bona esposa	5	1	Humbert	Lolita	
293	good little wife	bona esposa	5	1	Charlotte	Lolita	
294	sacred weapon	arma sagrat	6	5	Charlotte	Lolita	
295	profane	profà	4	3	Charlotte	Lolita	
296	turk	turc	4	3	Charlotte	Lolita	de religió
297	suicide	suïcidi	1	4	Charlotte	Lolita	
298	gun	revòlver	6	5	Charlotte	Lolita	
299	French servant	serventa francesa	3	1	Charlotte	Lolita	
300	German girl	alemanya	5	1	Charlotte	Lolita	
301	camp	0	6	4	Charlotte	Lolita	
302	camp	0	6	4	Lolita	Lolita	
303	boarding school	internat de senyoretetes	4	4	Charlotte	Lolita	
304	religious training	disciplina religiosa	4	3	Charlotte	Lolita	
305	college	universitat	4	4	Charlotte	Lolita	
306	charge	carregar	3	1	Charlotte	Lolita	telèfon
307	long-distance	conferència	3	1	Charlotte	Lolita	
308	Lake Hourglass	llac Hourglass	5	2	Charlotte	Lolita	
309	candy	bombons	6	1	Charlotte	Lolita	
310	obliging little lap dog	gos falder	5	1	Humbert	Lolita	
311	cow	vaca	5	1	Humbert	Lolita	de Charlotte
312	beast	monstre	5	1	Charlotte	Lolita	
313	novelists	novelistes	4	2	Humbert	Lolita	

314	friends	amics	5	1	Humbert	Lolita	
315	Martini	Martini	6	1	Humbert	Lolita	
316	kidney	ronyó	1	4	Charlotte	Lolita	
317	nephritis	nefritis	1	4	Charlotte	Lolita	
318	funeral expenses	despeses del soterrament	5	1	Humbert	Lolita	
319	laundry	sala de planxa	6	5	monitora	Lolita	
320	mother	mare	5	1	Humbert	Lolita	
321	mountains	muntanya	1	1	Humbert	Lolita	
322	Briceland	Briceland	5	2	Humbert	Lolita	
323	unfaithful	infidel	5	1	Lolita	Lolita	
324	kiss	bes	5	1	Lolita	Lolita	
325	tennis	tennis	6	4	Quilty	Lolita	
326	lift weight	peses	6	4	Quilty	Lolita	
327	judo	judo	6	4	Quilty	Lolita	
328	yellow belt	cinturó groc	6	4	Quilty	Lolita	
329	green belt	cinturó verd	6	4	Quilty	Lolita	
330	cot	lli supletori	6	5	conserge	Lolita	
331	State Police Convention	convenció de la policia	3	1	conserge	Lolita	
332	cot	llit	6	5	Humbert	Lolita	
333	faired skinned lady	senyoreta de pell clara	5	1	Humbert	Lolita	
333	faired skinned lady	senyoreta de pell clara	5	1	Lolita	Lolita	
335	Blarney stone	pedra de Blarney	4	3	Lolita	Lolita	
336	lunch	dinar	6	1	Lolita	Lolita	
337	French fries	creïlles fregides	6	1	Lolita	Lolita	
338	milk shake	batut	6	1	Lolita	Lolita	
339	movie	cinema	4	2	Lolita	Lolita	
340	foreign films	pel.lis subtítulades	4	2	Lolita	Lolita	
341	Lepingsville	Lepingsville	5	2	Lolita	Lolita	
342	gas station	gasolinera	3	1	Humbert	Lolita	

343	home	lloc	5	1	Humbert	Lolita	
344	September	tardor	1	2	Humbert	Lolita	
345	refer players	tocadiscos	4	1	Lolita	Lolita	
346	refer	discos	4	1	Lolita	Lolita	
347	those places for children who are delinquent	reformatori	4	4	Lolita	Lolita	
348	school	institut	4	4	Lolita	Lolita	ho diu Humbert
349	comic books	còmics	4	2	Lolita	Lolita	ho diu Humbert
350	romances	novel·letes roses	4	2	Lolita	Lolita	ho diu Humbert
351	football	futbol	6	4	Lolita	Lolita	
352	co-captains	capitans	6	4	Lolita	Lolita	
353	dates	xics	5	1	Lolita	Lolita	
354	piano	piano	4	1	Lolita	Lolita	
355	marine	mariner	3	1	Lolita	Lolita	
356	concerts	concerts	4	1	Humbert	Lolita	
357	museums	0	4	1	Humbert	Lolita	no hi cabia
358	movies	cine	4	2	Humbert	Lolita	
359	housework	treballs de casa	5	1	Humbert	Lolita	
360	cooking	cuina	5	1	Humbert	Lolita	
361	school play	funció de l'institut	4	2	Lolita	Lolita	
362	permission	autorització	3	2	Lolita	Lolita	
363	authors	autors	4	2	Lolita	Lolita	
364	production	funció	4	2	Lolita	Lolita	
365	football players	futbolistes	6	4	Lolita	Lolita	
366	psychologist	psicòleg	3	1	Quilty	Lolita	
367	facts of life	els fets de la vida	5	1	Quilty	Lolita	
368	electricity	llum	3	1	Quilty	Lolita	
369	maturity	maduresa	5	1	Quilty	Lolita	
370	signature	firmar	3	2	Quilty	Lolita	
371	contracts	contractes	3	2	Quilty	Lolita	

372	lipstick	llapis de llavis	6	2	Quilty	Lolita	
373	pupils	estudiants	4	4	Quilty	Lolita	
374	District Board of Education	servei d'educació	4	4	Quilty	Lolita	
375	cigarette	cigarreta	6	5	Quilty	Lolita	
376	packet	paquet	6	5	Quilty	Lolita	
377	extracurricula school activities	activitats extraescolars	4	4	Quilty	Lolita	
378	symbolism	simbolisme	4	2	Humbert	Lolita	
379	music	música	4	1	professora	Lolita	
380	rehearsal	assajos	4	2	Lolita	Lolita	
381	bags	equipatge	6	5	Humbert	Lolita	
382	work/job	treball/0	3	1	Lolita	Lolita	
383	publish articles	publicar articles	4	4	Humbert	Lolita	
384	books	llibres	4	2	Humbert	Lolita	
385	play	funció	4	2	Lolita	Lolita	
386	party	festa	5	1	Lolita	Lolita	
387	chief consultant production	cap de producció d'una pel·lícula	4	2	Humbert	Lolita	
388	existentialism	existencialisme	4	4	Humbert	Lolita	
389	ticket	multa	3	2	Lolita	Lolita	
390	vice squad	brigada contra el vici	3	2	Lolita	Lolita	
391	doctor	metge	3	1	Lolita	Lolita	
392	eat	aliment	6	1	Humbert	Lolita	
393	heart attack	infart	1	4	Lolita	Lolita	
394	flu	grip	1	4	Lolita	Lolita	
395	tyre	roda	6	5	Humbert	Lolita	
396	temperature	temperatura	1	4	metge	Lolita	
397	note	nota	5	1	Humbert	Lolita	
398	notes	cartes	5	1	Lolita	Lolita	
399	bill	factura	3	1	Humbert	Lolita	
400	parking lot	pàrking	6	4	infermera	Lolita	

401	sign saying staff only	espai reservat	5	1	infermera	Lolita	
402	hospital rules	normes	3	2	infermera	Lolita	
403	border	Mèxic	5	2	Humbert	Lolita	
404	town	ciutat	5	2	Quilty	Lolita	
405	psychiatrist	psiquiatra	3	1	Quilty	Lolita	
406	file	arxiu	3	1	Quilty	Lolita	
407	widow male	vidu	5	1	Quilty	Lolita	
408	report	informe	3	2	Quilty	Lolita	
409	investigators	investigadors	3	2	Quilty	Lolita	
410	straight jacket	camisa de força	6	5	metge	Lolita	
411	psychotic	psicòpata	1	4	infermera	Lolita	
412	uncle	oncle	5	1	infermera	Lolita	
413	disturbance	molèsties	5	1	Humbert	Lolita	
414	police	polícia	3	2	Humbert	Lolita	
415	brother	germà	5	1	Humbert	Lolita	
416	drunk	borratxo	1	4	infermera	Lolita	
417	personal problems	problemes	1	4	Humbert	Lolita	
418	black coffee	café	6	1	metge	Lolita	
419	baby	bebè	5	1	Lolita	Lolita	diu que l'espera
420	ironing	planxar	3	1	Lolita	Lolita	
421	stepfather	padrastra	5	1	Lolita	Lolita	
422	hospital	hospital	3	2	Lolita	Lolita	
423	waitress	cambrera	3	1	Lolita	Lolita	
424	Phoenix	Phoenix	5	2	Lolita	Lolita	
425	money	diners	3	1	Lolita	Lolita	
426	Japanese	0	5	2	Lolita	Lolita	
427	oriental philosophy	filosofia oriental	4	4	Lolita	Lolita	
428	New Mexico	Nou Mèxic	5	2	Humbert	Lolita	
429	painters	pintors	4	1	Lolita	Lolita	
430	nudists	nudistes	5	1	Lolita	Lolita	
431	writers	0	4	2	Lolita	Lolita	no hi cabia

432	weight masters	culturistes	6	4	Lolita		
433	studio contract	contracte	3	1	Lolita	Lolita	
434	art movie	pel·lícula eròtica	4	2	Lolita	Lolita	
435	beer	cervesa	6	1	marit	Lolita	
436	industries	indústries	3	1	Lolita	Lolita	
437	Alaska	Alaska	5	2	Lolita	Lolita	
438	dad	pare	5	1	marit	Lolita	
439	kid	xiquet	5	1	marit	Lolita	
440	guarnimento	gasolina	3	1	camioner	Ossessione	
441	camione	camió	5	3	Bragana	Ossessione	
442	letto	llit	6	5	Bragana	Ossessione	
443	matalasso	matalàs	6	5	Bragana	Ossessione	
444	vagabundi	0	5	1	Bragana	Ossessione	
445	litri	litres	3	1	camioner	Ossessione	
446	trattoria	restaurant	6	1	subtítol	Ossessione	
447	sala	menjador	6	1	Gino	Ossessione	
448	spalle	espatlles	1	4	Giovanna	Ossessione	
449	ladronilli	lladregot	5	1	Bragana	Ossessione	
450	bello mio	reiet	5	1	Bragana	Ossessione	
451	facendo la baronessa	pintant-se	5	1	Bragana	Ossessione	
452	marido	marit	5	1	Bragana	Ossessione	
453	calzone	pantalons	6	1	Gino	Ossessione	
454	ricci	rics	5	1	Gino	Ossessione	
455	cuccina	cuina	3	1	Giovanna	Ossessione	
456	gallinette	gallines	1	3	Bragana	Ossessione	
457	bomba d'acqua potabile	bomba de l'aigua	6	6	Bragana	Ossessione	
458	mecanico	mecànic	3	1	Bragana	Ossessione	
459	ferri	eines	6	5	Bragana	Ossessione	
460	sesto regimento	sisè regiment	3	2	Bragana	Ossessione	
461	lastatina d'niche	bandada d'ànecs	1	3	capellà	Ossessione	
462	Santa Lucia	Sta. Llúcia	4	3	capellà	Ossessione	

463	Codigoro	Codigoro	5	2	Bragana	Ossessione	
464	officina	taller	3	1	Bragana	Ossessione	
465	spatulla di manete	escombreta de A	6	6	Bragana	Ossessione	
466	duana	duana	3	1	Bragana	Ossessione	
467	giaca	jaqueta	6	2	Bragana	Ossessione	
468	capello	barret	6	2	Bragana	Ossessione	
469	bicicletta	bicicleta	5	3	Bragana	Ossessione	
470	Sanigalia	Sanigalia	5	2	Gino	Ossessione	
471	santi	sants	4	3	capellà	Ossessione	
472	canaglia	canalles	5	1	capellà	Ossessione	
473	reverendo	mossèn	4	3	Bragana	Ossessione	
474	vento	vent	1	2	Giovanna	Ossessione	
475	margherita	margarida	1	3	Giovanna	Ossessione	
476	Polcipollini	Polcipollini	5	1	capellà	Ossessione	
477	la domenica nel corriere	suplement dominical	4	5	capellà	Ossessione	
478	chili	quilos	3	1	capellà	Ossessione	
479	barca	barcassa	5	3	capellà	Ossessione	
480	valle dei Lepere	vall del Lepere	5	2	Bragana	Ossessione	
481	strada	carretera	5	1	Giovanna	Ossessione	viure sense casa/un sostre
482	scaricatore	descarregador	3	1	Gino	Ossessione	
483	Trieste	Trieste	5	2	Gino	Ossessione	
484	prete	capellà	4	3	Giovanna	Ossessione	
485	cena	sopar	6	1	Giovanna	Ossessione	
486	porco	brut	5	1	Giovanna	Ossessione	
486	porco	brut	5	1	Bragana	Ossessione	
487	finto	fals	5	1	Giovanna	Ossessione	
487	finto	fals	5	1	Giovanna	Ossessione	
488	denaro	diners	6	5	Giovanna	Ossessione	
489	cuccina	cuina	6	1	Giovanna	Ossessione	
490	cocca	cuinera	3	1	Giovanna	Ossessione	
491	signora	senyora	5	1	Gino	Ossessione	

492	uomo vecchio	home vell	5	1	Giovanna	Ossessione	
493	uomo vecchio	home vell	5	1	Bragana	Ossessione	
494	giovanne	jove	5	1	Giovanna	Ossessione	
494	giovanne	jove	5	1	Gino	Ossessione	
495	fare carancine agli uomini	deixar que em convidessin	5	1	Giovanna	Ossessione	
496	bomba d'acqua	bomba de l'aigua	6	6	Bragana	Ossessione	
497	radoio	maquineta	6	6	Bragana	Ossessione	
498	temporale	tempesta	1	2	Bragana	Ossessione	
499	polli	gallines	1	3	Bragana	Ossessione	
500	carta	documento	3	1	Bragana	Ossessione	
501	marito	marit	5	1	Bragana	Ossessione	
502	mullier	muller	5	1	Bragana	Ossessione	
503	matrimonio	matrimoni	5	1	Bragana	Ossessione	
504	pescare	pescar	3	1	Gino	Ossessione	
505	camicceta	brusa	6	2	Bragana	Ossessione	
506	pevre	pebra	6	1	Bragana	Ossessione	
507	Dio	Déu	4	3	Bragana	Ossessione	
508	Rovigo	Rovigo	5	2	Bragana	Ossessione	
509	gatti	gats	1	3	Giovanna	Ossessione	
510	stazione	estació	5	2	Gino	Ossessione	
511	treno	tren	5	3	Gino	Ossessione	
512	albergo	hotel	5	2	Giovanna	Ossessione	
513	biglietti	billets	3	1	revisor	Ossessione	
514	Ancona	Ancona	5	2	Spagnolo	Ossessione	
515	porto	port	5	2	Gino	Ossessione	
516	mare	mar	1	1	Gino	Ossessione	
517	artista	artista	3	1	Spagnolo	Ossessione	
518	camera	habitació	6	5	hostalera	Ossessione	
519	Roma	Roma	5	2	Spagnolo	Ossessione	
520	Torino	Torino	5	2	Spagnolo	Ossessione	
521	Palermo	Palermo	5	2	Spagnolo	Ossessione	
522	povera	pobra	5	1	Gino	Ossessione	

523	navi	vaixells	5	3	desconegut port	Ossessione	
524	aeroplano	avió	5	3	Spagnolo	Ossessione	
525	navigatore	navegant	3	1	Spagnolo	Ossessione	
526	negozio	botiga	3	1	Spagnolo	Ossessione	
527	pachine	portador	3	1	Bragana	Ossessione	
528	Robespierre	Robespierre	2	3	Spagnolo	Ossessione	
529	50 centesimi	50 cèntims	6	5	Spagnolo	Ossessione	
530	giorni de festa	fira	5	1	Spagnolo	Ossessione	
531	Traviata	Traviata	4	1	Bragana	Ossessione	
532	L'Andante della Traviata	L'andante della Traviata	4	1	Bragana	Ossessione	
533	despaccio	bar	6	1	Gino	Ossessione	
534	despaccio	fonda	6	1	Gino	Ossessione	
535	Ferrara	Ferrara	5	2	Bragana	Ossessione	
536	spumante	escumós	6	1	Bragana	Ossessione	
537	fiume	riu	1	1	Giovanna	Ossessione	
538	metri	metres	3	1	Giovanna	Ossessione	
539	borseta	moneder	6	5	policia 1	Ossessione	
540	capello	barret	6	2	policia 1	Ossessione	
541	camionista	camioner	3	1	policia 1	Ossessione	
542	comissario	comissari	3	1	policia 2	Ossessione	
543	corpo	cos	1	4	policia 1	Ossessione	
544	banco	rebotiga	6	1	Gino	Ossessione	
545	banco	taulell	6	1	Gino	Ossessione	
546	spazio	bar	5	2	Giovanna	Ossessione	
547	birra	refresc	6	1	client	Ossessione	
548	padrone	amo	5	1	client	Ossessione	
548	padrona	mestressa	5	1	Gino	Ossessione	
549	lira	lira	3	1	Gino	Ossessione	
550	fornacia	foneria	3	1	Gino	Ossessione	
551	serva	criada	3	1	jugador	Ossessione	
552	vino	vi	6	1	jugador	Ossessione	

553	parrochia	parròquia	4	3	Giovanna	Ossessione	
554	musica	música	4	1	capellà	Ossessione	
555	piatte	plats	6	1	Gino	Ossessione	
556	letto	llit	6	5	Gino	Ossessione	
557	musica	orquestra	4	1	Gino	Ossessione	
558	gelatti	gelats	6	1	client	Ossessione	
559	stazione	temporada	1	2	Spagnolo	Ossessione	
560	Sicilia	Sicília	5	2	Spagnolo	Ossessione	
561	Napoli	Nàpols	5	2	Spagnolo	Ossessione	
562	Genova	Gènova	5	2	Spagnolo	Ossessione	
563	banchina	port	5	2	Spagnolo	Ossessione	
564	viaggiare	viatjar	5	1	Gino	Ossessione	
565	vagabondo	rodamon	5	1	Spagnolo	Ossessione	
566	vagabondo	rodamon	5	1	Gino	Ossessione	
567	pugni	punys	1	4	policia 2	Ossessione	
568	Poliseta	Poliseta			Giovanna	Ossessione	
569	Alpi	Alps	5	2	Gino	Ossessione	
570	biscuit	bescuit	6	1	venedor	Ossessione	
571	gelattino	gelat	6	1	Anita	Ossessione	
572	Como	Como	5	2	Anita	Ossessione	
573	ballarina	ballarina	3	1	Anita	Ossessione	
574	solista	solista	3	1	Anita	Ossessione	
575	ussari	hússars	5	1	Anita	Ossessione	
576	Cinema Teatro Verdi	Teatre Verdi	4	2	Anita	Ossessione	
577	compagnia d'assicurazione Milano	companyia d'assegurances Milano	3	1	rètol	Ossessione	
578	strade Sarinno	carrer Sarinno	5	2	vianant	Ossessione	
579	cafe	cafè	6	1	policia 2	Ossessione	
580	calze ai piedi	mitjons	6	2	na	Ossessione	
581	pancia	panxa	1	4	Giovanna	Ossessione	
582	Sirdovari	Sirdovari	5	2	na	Ossessione	

583	automobile	cotxe	5	3	policia 2	Osessione	
584	miles	0	3	1	títols	Mars attacks	
585	Lockjaw	Lockjaw	5	2	títols	Mars attacks	
586	New Year	Any Nou	6	4	tractorista	Mars attacks	
587	interstate	interestatal	5	2	tractorista	Mars attacks	referit a una carretera
588	barbecue	barbacoa	6	1	tractorista	Mars attacks	
589	feast	festín	6	1	tractorista	Mars attacks	
590	daddy	papá	5	1	nens	Mars attacks	
591	Washington DC	Washington DC	5	2	títols	Mars attacks	
592	6 o'clock news	notícies	4	5	Jerry	Mars attacks	
593	prime time	màxima audiència	4	5	Jerry	Mars attacks	
594	DEFCON 4	DEFCON 4	3	2	Deckers	Mars attacks	
595	warship	naves de guerra	6	6	Deckers	Mars attacks	
596	advanced technology	tecnologia avançada	6	6	Kessler	Mars attacks	
597	peaceful	pacífics	5	1	Kessler	Mars attacks	
598	barbaric	bàrbaras	5	1	Kessler	Mars attacks	
599	extraterrestrial life	vida extraterrestre	5	1	Kessler	Mars attacks	
600	media	medios	4	5	president	Mars attacks	
601	Cerruti	Cerruti	6	2	president	Mars attacks	
602	speech	discurso	4	5	president	Mars attacks	és televisat
603	statesman	estadista	3	2	president	Mars attacks	
604	Abraham Lincoln	Abraham Lincoln	2	3	president	Mars attacks	
605	Nancy	Nancy	2	3	Marsha	Mars attacks	
606	silk	seda	6	2	Marsha	Mars attacks	
607	on sale	de oferta	3	1	venedor	Mars attacks	
608	husband	marido	5	1	Marsha	Mars attacks	
609	leader	líder	3	2	Marsha	Mars attacks	
610	free world	mundo libre	5	1	Marsha	Mars attacks	
611	color	color	6	2	Marsha	Mars attacks	
612	Elionor Roosevelt	Eleonor Roosevelt	2	3	0	Mars attacks	

613	Roosevelt	Roosevelt	2	3	Taffy	Mars attacks	
614	chim	cretona	6	2	Marsha	Mars attacks	
615	Las Vegas	Las Vegas	5	2	títols	Mars attacks	
616	Nevada	Nevada	5	2	títols	Mars attacks	
617	Washington	Washington	5	2	Byron	Mars attacks	
618	Sonny Liston	Sonny Liston	2	3	monja	Mars attacks	
619	nickel	dinero	6	5	Art	Mars attacks	
620	69	69	2	2	monja	Mars attacks	
621	manager	gerente	3	1	Barbara	Mars attacks	
622	decor	decoración	4	1	Art	Mars attacks	
623	lighting	iluminación	4	1	Art	Mars attacks	
624	traffic	tráfico	5	3	Art	Mars attacks	
625	marry	casarse	5	1	Barbara	Mars attacks	
626	crook	ladrón	5	1	Barbara	Mars attacks	
627	game industry	juego	6	4	Barbara	Mars attacks	
628	Earth	Tierra	5	2	Barbara	Mars attacks	
629	money	capitalismo	3	3	Barbara	Mars attacks	
630	roulette	ruleta	6	4	Barbara	Mars attacks	ho diu el seu marit
631	New York City	Nueva York	5	2	títols	Mars attacks	
632	President	Presidente	3	2	periodista	Mars attacks	
633	budget	presupuesto	3	2	TV	Mars attacks	
634	bra	sujetador	6	2	Jason	Mars attacks	
635	show	programa	4	5	Natalie	Mars attacks	
636	emergency announcement	declaración de emergencia	4	5	Natalie	Mars attacks	és televisada
637	program	programación	4	5	Natalie	Mars attacks	
638	White House	Casa Blanca	3	2	treballador	Mars attacks	
639	Princeton	Princeton	5	2	president	Mars attacks	
640	graduation	graduación	4	4	president	Mars attacks	
641	Perkinsville	Perkinsville	5	2	títols	Mars attacks	
642	Kansas	Kansas	5	2	títols	Mars attacks	
643	Hubble space telescope	telescopio Hubble	6	6	president	Mars attacks	

	telescope						
644	regular programmes	programación	4	5	president	Mars attacks	
645	decoder	descodificador	6	6	president	Mars attacks	
646	deanalyzed	analizados	6	6	president	Mars attacks	
647	flying saucers	platillos voladores	6	6	president	Mars attacks	
648	MIT	MIT	4	4	president	Mars attacks	
649	Mars	Marte	5	2	president	Mars attacks	
650	shoes	zapatos	6	1	president	Mars attacks	
651	East	Oriente	5	2	president	Mars attacks	
652	West	Occidente	5	2	president	Mars attacks	
653	planet	planeta	1	1	president	Mars attacks	
654	solar system	sistema solar	1	1	president	Mars attacks	
655	God bless you all	que Dios les bendiga	4	3	president	Mars attacks	
656	school	clase	4	4	dona Byron	Mars attacks	
657	jail	cárcel	3	2	dona Byron	Mars attacks	
658	date	cita	6	4	Jerry	Mars attacks	
659	donouhgt	donut	6	1	Richie	Mars attacks	
660	base	base	3	2	Billy Glenn	Mars attacks	base militar
661	martian deter	vigilancia marciana	3	2	Billy Glenn	Mars attacks	
662	raise	subir el sueldo	3	1	Byron	Mars attacks	
663	East	Este	5	2	Byron	Mars attacks	
664	family	familia	5	1	Byron	Mars attacks	
665	Leon Spinks	Leon Spinks	2	3	manager	Mars attacks	
666	Douglas	Douglas	2	3	manager	Mars attacks	
667	work	programa	3	1	Natalie	Mars attacks	
668	Chairman of the American Academy of Astronautics	Director de la Academia Estadounidense de Astronomía	3	2	Jason	Mars attacks	ho diu la Natalie
669	space probe	sonda	6	6	Natalie	Mars attacks	
670	canals	canales	6	6	Kessler	Mars attacks	

671	100 miles	160 km.	3	1	Kessler	Mars attacks	
672	knowledge	conocimiento	6	6	Kessler	Mars attacks	
673	professor	profesor	4	4	Natalie	Mars attacks	
674	canyon	cañón	1	1	Kessler	Mars attacks	
675	Jesus walked on Galilee	Jesús pisó Galilea	4	3	Kessler	Mars attacks	
676	ideas	0	3	3	Kessler	Mars attacks	
677	Universe	universo	5	2	Kessler	Mars attacks	
678	advanced culture	cultura avanzada	5	1	Kessler	Mars attacks	
679	van Buren china	vajilla van Buren	6	1	Marsha	Mars attacks	
680	carbon	carbono	1	1	Kessler	Mars attacks	
681	nitrogen	nitrógeno	1	1	Kessler	Mars attacks	
682	telepatic potential	capacidad telepática	1	4	Kessler	Mars attacks	
683	techincal development	desarrollo tecnológico	6	6	president	Mars attacks	
683	human race	raza humana	5	1	president	Mars attacks	
684	doctor	doctor	4	4	Kessler	Mars attacks	
685	translating computer	ordenador de traducción	6	6	doctor	Mars attacks	
686	alcoholic	alcohólica	5	1	Barbara	Mars attacks	
687	Universe	universo	5	2	Barbara	Mars attacks	
688	millenium	milenio	2	2	Barbara	Mars attacks	
689	tour	visita	6	4	agent	Mars attacks	
690	ozone	ozono	1	2	Barbara	Mars attacks	
691	rainforest	selva tropical	1	3	Barbara	Mars attacks	
692	karmic	kármico	4	3	Barbara	Mars attacks	
693	Army	ejército	3	2	pare Richie	Mars attacks	
694	home	residencia	5	1	pare Richie	Mars attacks	
695	train	tren	5	3	Richie	Mars attacks	
696	Hollywood	Hollywood	4	5	ràdio	Mars attacks	
697	pussy cat	gatito	1	3	àvia Richie	Mars attacks	
698	music	música	4	1	àvia Richie	Mars attacks	
699	world leaders	demás líderes	3	3	Jerry	Mars attacks	

700	communication problems	solucionar la comunicació	5	1	Jerry	Mars attacks	
701	Lawrence Welk show	programa de Lawrence Welk	4	5	ràdio	Mars attacks	
702	Allah	Alá	4	3	Byron	Mars attacks	
703	ring	ring	6	4	Byron	Mars attacks	
704	pork	cerdo	6	1	Byron	Mars attacks	
705	demon	demonio	4	3	Byron	Mars attacks	
706	Jamaica	Jamaica	5	2	Art	Mars attacks	
707	two grand	dos mil	3	1	Art	Mars attacks	
708	coordinates	coordenadas	5	2	oficial	Mars attacks	
709	Pahrump	Pahrump	5	2	Kessler	Mars attacks	
710	Nevada desert	desierto de Nevada	5	2	Kessler	Mars attacks	
711	flowers	flores	1	3	Kessler	Mars attacks	
712	tanks	tanques	6	6	Kessler	Mars attacks	
713	zoo	circo	4	2	president	Mars attacks	
714	liberals	liberales	3	3	Deckers	Mars attacks	
715	intellectuals	intelectuales	3	3	Deckers	Mars attacks	
716	peacemongers	pacifistas	3	3	Deckers	Mars attacks	
717	foreign dignitaries	dignatarios extranjeros	3	2	Casey	Mars attacks	
718	state	estado	3	2	Jason	Mars attacks	
719	ambassador	embajador	3	2	marcià	Mars attacks	
720	Armed Forces of the United States of America	fuerzas armadas	3	2	Casey	Mars attacks	
721	Nevada	Nevada	5	2	Natalie	Mars attacks	
722	in peace	en paz	5	1	marcià	Mars attacks	
723	surrender	me rindo	3	2	Billy Glenn	Mars attacks	
724	cultural misunderstanding	malentendido cultural	5	1	Kessler	Mars attacks	
725	line of communication	línea de comunicació	5	1	Kessler	Mars attacks	
726	computer	ordenador	6	6		Mars attacks	

727	peoples	razas	5	1	president	Mars attacks	
728	limo	limousina	5	3	Art	Mars attacks	
729	leathering interior	asientos de cuero	6	5	Art	Mars attacks	
730	Corinthian	"Corintio"			Art	Mars attacks	
731	God	Dios	4	3	Barbara	Mars attacks	
732	alcohol	bebidas alcohólicas	6	1	Art	Mars attacks	
733	sphincter	esfínter	1	4	Kessler	Mars attacks	
734	glands	glándulas	1	4	Kessler	Mars attacks	
735	cerebral arteries	arterias cerebrales	1	4	Kessler	Mars attacks	
736	sexual organs	órganos sexuales	1	4	Kessler	Mars attacks	
737	Congress	Congreso	3	2	Jerry	Mars attacks	
738	apology	disculpa	5	1	Jerry	Mars attacks	
739	Administration	administración	3	2	president	Mars attacks	
740	Legislative Branch	legislativo	3	2	Jerry	Mars attacks	
741	Executive Branch	ejecutivo	3	2	Jerry	Mars attacks	
742	Secret Service	Servicio Secreto	3	2	Jerry	Mars attacks	
743	gentleman	caballeros	5	1	president	Mars attacks	
744	nuclear deterrance	armas nucleares	6	6	Deckers	Mars attacks	
745	order	órdenes	3	2	Deckers	Mars attacks	
746	war	guerra	2	2	Deckers	Mars attacks	
747	command	puesto	3	2	president	Mars attacks	
748	schools	colegios	4	4	president	Mars attacks	
749	garbage carried out	recoger la basura	5	1	president	Mars attacks	
750	cop	agente	3	2	president	Mars attacks	
751	world leaders	líderes mundiales	3	2	president	Mars attacks	
752	Representatives	congresistas	3	2	president	Mars attacks	
753	Capitole	Capitolio	2	1	president	Mars attacks	
754	TV	tele	4	5	Kessler	Mars attacks	
755	White House	Casa Blanca	2	1	Jerry	Mars attacks	
756	Kennedy	Kennedy	2	3	Jerry	Mars attacks	

757	drink	copa	6	1	Jerry	Mars attacks	
758	Lincoln	Lincoln	2	3	Jerry	Mars attacks	
759	chewing gum	chicle	6	1	científic	Mars attacks	
760	NO2	NO2	6	6	científic	Mars attacks	
761	James Monroe	James Monroe	2	3	guia	Mars attacks	
762	Nancy Reagan	Nancy Reagan	2	3	Marsha	Mars attacks	
763	investment	inversión	3	1	Art	Mars attacks	
764	Tahoe Caves	Cuevas de Tahoe	5	2	Barbara	Mars attacks	
765	Cardiff	Cardiff	5	2	Tom Jones	Mars attacks	
766	Wales	Gales	5	2	Tom Jones	Mars attacks	
767	settlement	tratado	3	2	president francès	Mars attacks	
768	last Will and Testament	mi última voluntad	3	2	president	Mars attacks	
769	sign	firmar	3	2	president	Mars attacks	
770	nuclear capabilities	armas nucleares	6	6	Deckers	Mars attacks	
771	order	orden	3	2	Deckers	Mars attacks	
772	yes, Sir	sí, señor	3	2	Deckers	Mars attacks	
773	American hero	héroe americano	5	1	pare Richie	Mars attacks	ho diu de Billy Glenn
774	Tutankhamon	Tutankamon	2	3	Gambler	Mars attacks	
775	lawyer	abogado	3	1	Gambler	Mars attacks	
776	intelligent	inteligente	5	1	Gambler	Mars attacks	
777	watch	reloj	6	6	Gambler	Mars attacks	
778	Rolex	Rolex	6	6	Gambler	Mars attacks	
779	human beings	seres humanos	1	4	Deckers	Mars attacks	
780	US army	ejército de los EE.UU	3	2	Deckers	Mars attacks	
781	sick	enfermos	5	1	àvia Richie	Mars attacks	
782	eagle	águila	3	2	Deckers	Mars attacks	
783	Heavy Weight Champion of the World	Campeón Mundial de los Pesos Pesados	6	4	Byron	Mars attacks	
784	democracy	democracia	3	3	Taffy	Mars attacks	

785	Universe	universo	1	1	Taffy	Mars attacks	
786	enemies	enemigos	5	1	Taffy	Mars attacks	
787	Earth	Tierra	1	1	Taffy	Mars attacks	
788	Mars	Marte	1	1	Taffy	Mars attacks	
789	radio station	radio	4	5	Richie	Mars attacks	
790	Congressional Medal band	medalla de honor del Congreso	3	2	Taffy	Mars attacks	
791	highest condecoration	condecoración más alta	3	2	Taffy	Mars attacks	
792	medal honour	medalla de honor	3	2	Taffy	Mars attacks	
793	bless our Lord	bendice Señor	4	3	pare Frankie	The Devil's Own	
794	Republican sympathizer	simpatizante republicano	3	3	títols	The Devil's Own	
795	killling	violencia	5	1	títols	The Devil's Own	
796	peace talks	conversaciones de paz	3	3	títols	The Devil's Own	
797	unionists	unionistas	3	3	títols	The Devil's Own	
798	nationalists	nacionalistas	3	3	títols	The Devil's Own	
799	target	objetivo	3	2	policia	The Devil's Own	
800	regular army	soldados profesionales	3	2	policia	The Devil's Own	
801	RUC officers	policias del Ulster	3	2	policia	The Devil's Own	
802	loyalists	unionistas	3	3	policia	The Devil's Own	
803	bastard	cabrón	1	4	policia	The Devil's Own	
804	cell	celda	5	1	policia	The Devil's Own	
805	Jesus Christ	joder			Dessie	The Devil's Own	
806	I'm fucked	estoy jodido	1	4	Dessie	The Devil's Own	

807	you fucking arse	que te den por el culo	1	4	Dessie	The Devil's Own	
808	routine operation	operación rutinaria	3	2	off	The Devil's Own	
809	soldiers	soldados	3	2	off	The Devil's Own	
810	IRA	IRA	3	3	off	The Devil's Own	
811	non expected casualties	tiroteo inesperado	5	1	off	The Devil's Own	
812	Army	Ejército	3	2	Martin	The Devil's Own	
813	for God's sake	joder	1	4	Martin	The Devil's Own	
814	fucking things	putos aparatos	5	1	Martin	The Devil's Own	helicòpter militar
815	Stinger missiles	misiles "Stinger"	3	2	Martin	The Devil's Own	
816	Cabinet	Gabinete	3	2	Martin	The Devil's Own	
817	SAS	SAS	3	2	Martin	The Devil's Own	
818	Ireland office	gobierno	3	2	Martin	The Devil's Own	
819	judge	juez	3	2	Martin	The Devil's Own	
820	state lord	tribunal estatal	3	2	jutge	The Devil's Own	
821	money	donativos	3	3	jutge	The Devil's Own	
822	police force	policia	3	2	jutge	The Devil's Own	
823	cop	poli	3	2	jutge	The Devil's Own	
824	TV	televisión	4	5	O'Meara	The Devil's Own	
825	bed	cama	6	5	O'Meara	The Devil's Own	
826	shower	ducha	4	1	O'Meara	The Devil's Own	

827	construction	construcción	3	1	O'Meara	The Devil's Own	
828	pee standing up	mear de pie	1	4	O'Meara	The Devil's Own	
829	corned beef	"corn beef"	6	1	Sheila	The Devil's Own	
830	cabbage	repollo	6	1	Sheila	The Devil's Own	
831	baptize	bautizar	4	3	Frankie	The Devil's Own	
832	mustard	mostaza	6	1	Sheila	The Devil's Own	
833	Cookstown	Cookstown	5	2	Frankie	The Devil's Own	
834	Belfast	Belfast	5	2	O'Meara	The Devil's Own	
835	Naegh Lake	lago Naegh	1	1	Frankie	The Devil's Own	
836	America	EE.UU.	5	2	O'Meara	The Devil's Own	
837	stripes	galones	3	2	Díaz	The Devil's Own	
838	sergent	sargento	3	2	Díaz	The Devil's Own	
839	Calvin Klein	Calvin Klein	6	2	Martin	The Devil's Own	
840	style	"estilo"	5	1	Martin	The Devil's Own	
841	circus clown	payaso del circo	4	2	Frankie	The Devil's Own	
842	fenian	feniano	3	3	Martin	The Devil's Own	
843	park	parque	5	2	Díaz	The Devil's Own	
844	Broadway	Broadway	5	2	Díaz	The Devil's Own	
845	tenth	décina	5	2	Díaz	The Devil's Own	
846	cashier	caja	3	1	detingut	The Devil's Own	

847	catch	detener	3	2	policia suport	The Devil's Own	
848	IRA	IRA	3	3	Martin	The Devil's Own	
849	ocean	oceano	1	1	Martin	The Devil's Own	
850	fuck mad	puta locura	1	4	Frankie	The Devil's Own	
851	pension	jubilarse	3	1	Frankie	The Devil's Own	
852	New Jersey	Nueva Jersey	5	2	Díaz	The Devil's Own	
853	bakery	panadería	3	1	Díaz	The Devil's Own	
854	marine	marine	3	2	ràdio policia	The Devil's Own	
855	fucking guns	putas pistolas	6	5	O'Meara	The Devil's Own	
856	Irish relief	Ayuda Irlandesa	3	3	Frankie	The Devil's Own	
857	sweep a bar	barrer un bar	3	1	Billy	The Devil's Own	
858	bar	barrer un bar	6	1	Billy	The Devil's Own	
859	drink	copa	6	1	Billy	The Devil's Own	
860	throw the Russian out of Afganistan	echar los rusos del Afganistán	2	2	Billy	The Devil's Own	
861	Brooklyn	Brooklyn	5	2	Billy	The Devil's Own	
862	Manhattan	Manhattan	5	2	Billy	The Devil's Own	
863	Belfast	Belfast	5	2	Billy	The Devil's Own	
864	DIR	entra	3	4	Morgan	The Devil's Own	
865	CLS	CLS	3	4	Morgan	The Devil's Own	
866	milk	leche	6	1	Sheila	The Devil's Own	

867	beer	cerveza	6	1	Sheila	The Devil's Own	
868	neighbours	vecinos	5	1	Frankie	The Devil's Own	
869	immigration	inmigración	3	2	Tony	The Devil's Own	
870	green card	residencia	3	2	Tony	The Devil's Own	
871	pet shop	tienda de animales	3	1	Tony	The Devil's Own	
872	Italian	italiano	5	1	Tony	The Devil's Own	
873	money	dinero	3	1	O'Meara	The Devil's Own	
874	clean hank	pañuelo limpio	6	2	O'Meara	The Devil's Own	
875	dinner	cena	6	1	Frankie	The Devil's Own	
876	confirmation	confirmación	4	3	Annie	The Devil's Own	
877	stick one's finger	es una maleducada	5	1	Bridget	The Devil's Own	
878	Father	Padre	4	3	capellà	The Devil's Own	
879	Son	Hijo	4	3	capellà	The Devil's Own	
880	Holy Spirit	Espíritu Santo	4	3	capellà	The Devil's Own	
881	amen	amen	4	3	capellà	The Devil's Own	
882	sign of cross	señal de la cruz	4	3	capellà	The Devil's Own	
883	goodness of Christ	bondad de Cristo	4	3	capellà	The Devil's Own	
884	renounce Satan	renunciación a Satanás	4	3	capellà	The Devil's Own	
885	Holy Catholic Church	Iglesia Católica	4	3	capellà	The Devil's Own	
886	communion of Saints	comunió de los Santos	4	3	capellà	The Devil's Own	

887	empty promises	seducciones	4	3	capellà	The Devil's Own	
888	forgiveness of sins	perdón de los pecados	4	3	capellà	The Devil's Own	
889	resurrection of the body	resurrección	4	3	capellà	The Devil's Own	
890	life everlasting	vida eterna	4	3	capellà	The Devil's Own	
891	The Cloisters	"The Cloisters"	4	1	guia	The Devil's Own	
892	guilty	culpable	3	2	Frankie	The Devil's Own	
893	gun	pistola	3	2	O'Meara	The Devil's Own	
894	Grand Jury	Gran Jurado	3	2	oficial	The Devil's Own	
895	rep	abogado	3	2	Díaz	The Devil's Own	
896	revenge business	vengadores	3	2	O'Meara	The Devil's Own	de part de l'estat
897	sheet	ficha	3	2	O'Meara	The Devil's Own	
898	The Exorcist	El Exorcista	4	2	O'Meara	The Devil's Own	
899	fuckers	cabrones	1	4	O'Meara	The Devil's Own	
900	bribe	soborno	5	1	O'Meara	The Devil's Own	
901	plastic ball	pelota de goma	3	2	Frankie	The Devil's Own	en actes repressius
902	Government	gobierno	3	2	Frankie	The Devil's Own	
903	war	guerra	3	2	Frankie	The Devil's Own	
904	truck	camión	5	3	Frankie	The Devil's Own	
905	Northern Ireland	Norte de Irlanda	5	2	agent FBI	The Devil's Own	
906	unit commander	lleva una unidad	3	2	agent FBI	The Devil's Own	

907	Falls Road	Falls Road	5	2	agent FBI	The Devil's Own	
908	Belfast brigade	brigada de Belfast	3	2	agent FBI	The Devil's Own	
909	Provisional Republican Army	Ejército Republicano Provisional	3	2	agent FBI	The Devil's Own	
910	terrorist	terrorista	5	1	agent FBI	The Devil's Own	
911	cardinal O'Connor	cardenal O'Connor	3	2	O'Meara	The Devil's Own	
912	pants	pantalones	6	2	Mike	Pat and Mike	
913	yes, Sir	sí, señor	3	2	Pat	Pat and Mike	
914	swing	"swing"	6	4	Pat	Pat and Mike	
915	tee	"tee"	6	4	Pat	Pat and Mike	
916	handicap	handicap	6	4	cambrer	Pat and Mike	
917	heavy world champion	campeón del mundo de los pesados	6	4	Mike	Pat and Mike	
918	hole	hoyo	6	4	locutor	Pat and Mike	
919	green	"green"	6	4	amic	Pat and Mike	
920	little woman	mujercita	5	1	Pat	Pat and Mike	
921	little man	maridito	5	1	Mike	Pat and Mike	
922	tennis	tenis	6	4	Pat	Pat and Mike	
923	shooting	tiro	6	4	Pat	Pat and Mike	
924	hockey	hockey	6	4	Pat	Pat and Mike	
925	basketball	baloncesto	6	4	Pat	Pat and Mike	
926	baseball	beisbol	6	4	Pat	Pat and Mike	
927	boxer	boxeo	6	4	Pat	Pat and Mike	
928	Martini	Martini	6	1	Pat	Pat and Mike	
929	odds	ventaja	6	4	locutor	Pat and Mike	
930	play	juego	6	4	locutor	Pat and Mike	
931	set	set	6	4	locutor	Pat and Mike	
932	competition	torneo	6	4	locutor	Pat and Mike	
933	serve	sirve	6	4	locutor	Pat and Mike	

934	fifteen	punto	6	4	locutor	Pat and Mike	
935	thirty love	trenta a nada	6	4	locutor	Pat and Mike	
936	forty love	cuarenta a nada	6	4	locutor	Pat and Mike	
937	fifteen all	quince iguales	6	4	àrbitre	Pat and Mike	
938	fifteen thirty	quince a treinta	6	4	àrbitre	Pat and Mike	
939	racket	raqueta	6	4	àrbitre	Pat and Mike	
940	lobster	langosta	6	1	Pat	Pat and Mike	
941	comics	tebeos	4	2	Pat	Pat and Mike	
942	captain	capitán	3	2	Mike	Pat and Mike	
943	business	negocio	3	1	Mike	Pat and Mike	
944	no, Sir	no, Sr.	5	1	Mike	Pat and Mike	
945	porch	porche	4	1	Mike	Pat and Mike	
946	self defense	legítima defensa	3	2	gàngster 1	Pat and Mike	
947	bookmaking	apuestas	3	1	policia	Pat and Mike	
948	assault	asalto	3	2	policia	Pat and Mike	
949	aprehended	detenido	3	2	policia	Pat and Mike	
950	state	Estado	3	2	policia	Pat and Mike	divisió territorial dels EUA
951	his Honour	juez	3	2	policia	Pat and Mike	
952	held	retener	3	2	policia	Pat and Mike	
953	Frankenstein monster	Frankenstein	4	2	Mike	Pat and Mike	
954	atlets	atletas	6	4	Mike	Pat and Mike	
955	hockey	jinete	6	3	Mike	Pat and Mike	
956	college	universidad	4	4	Mike	Pat and Mike	
957	long shot	golpe largo	6	4	Mike	Pat and Mike	
958	Britain	Gran Bretaña	5	2	Títols	Michael Collins	
959	colony	colonia	3	2	Títols	Michael Collins	
960	Ireland	Irlanda	5	2	Títols	Michael Collins	
961	1916	1916	2	2	Títols	Michael Collins	

962	rebellion	rebelión	2	2	Títols	Michael Collins	
963	guerrilla war	guera de guerrillas	5	1	Títols	Michael Collins	
964	mastermind	inspirador	5	1	Mick	Michael Collins	
965	bike	bicicleta	5	3	Mick	Michael Collins	
966	fenian	fenianos	3	3	Mick	Michael Collins	
967	America	America	5	2	De Valera	Michael Collins	
968	Irish Republic	República de Irlanda	3	2	De Valera	Michael Collins	
969	blood	sangre	2	2	De Valera	Michael Collins	
970	British Empire	Imperio Británico	3	2	De Valera	Michael Collins	
971	market day	día de mercado	3	1	Harry	Michael Collins	
972	candidate	candidato	3	3	Mick	Michael Collins	
973	English jail	prisión inglesa	3	2	Mick	Michael Collins	
974	shoot	matar	5	1	Mick	Michael Collins	
975	canyon	carne de cañón	5	1	Mick	Michael Collins	
976	Stabulary	policia	3	2	Mick	Michael Collins	
977	Cork	Cork	5	2	Mick	Michael Collins	
978	Skibereen	Skibereen	5	2	Mick	Michael Collins	
979	bastard	bastardo	1	4	Mick	Michael Collins	
980	miles	quilometros	3	1	Mick	Michael Collins	
981	Christmas	regalo	5	1	Mick	Michael Collins	

982	Jesus	por los clavos de Cristo	1	4	Mick	Michael Collins	
983	Cabinet	Gabinete	3	3	Mick	Michael Collins	Perd el sentit de Consell de Ministres
984	Her Majesty Government	Gobierno de Su Majestad	3	3	Mick	Michael Collins	
985	Castle	Castillo	2	1	Mick	Michael Collins	
986	minister	ministro	3	2	Mick	Michael Collins	
987	Intelligence	Espionaje	3	2	Mick	Michael Collins	
988	brief	funciones	3	2	Mick	Michael Collins	
989	fuck them	que se jodan	1	4	Mick	Michael Collins	
990	Mother of God	Madre de Dios	1	4	Mick	Michael Collins	
991	Je	Dios	1	4	Mick	Michael Collins	
992	Jesus Christ	Dios	1	4	Mick	Michael Collins	
993	files	archivos	3	2	Mick	Michael Collins	
994	Peter Pan	Peter Pan	4	2	Mick	Michael Collins	
995	detective	detective	3	2	Mick	Michael Collins	
996	Inspector	inspector	3	2	Mick	Michael Collins	
997	IRB	IRB	3	2	Mick	Michael Collins	
998	Scotland	Escocia	5	2	Mick	Michael Collins	
999	England	Inglaterra	5	2	Mick	Michael Collins	
1000	Irish Volunteers	Voluntarios Irlandeses	3	3	Mick	Michael Collins	
1001	Sinn Féinn	Sin Féinn	3	3	Mick	Michael Collins	

						Collins	
1002	British Administration	Administración Británica	3	2	Mick	Michael Collins	
1003	Occupation Forces	Fuerzas de Ocupación	3	2	Mick	Michael Collins	
1004	Irish Republican Army	Ejército Republicano Irlandés	3	2	Mick	Michael Collins	
1005	God Bless you	Dios se apiade de su alma	4	3	activista	Michael Collins	
1006	politics	política	3	3	mossèn	Michael Collins	
1007	pray	oración	4	3	mossèn	Michael Collins	
1008	country	patria	3	2	De Valera	Michael Collins	
1009	historical precedent	precedente histórico	2	2	De Valera	Michael Collins	
1010	president Wilson	presidente Wilson	2	3	De Valera	Michael Collins	
1011	United States	Estados Unidos	3	2	De Valera	Michael Collins	
1012	chief	jefe	3	3	De Valera	Michael Collins	
1013	regime	régimen	3	3	De Valera	Michael Collins	
1014	passport	pasaporte	3	2	De Valera	Michael Collins	
1015	blight of terror	ola de terror	5	1	Títols	Michael Collins	
1016	Churchill	Churchill	2	3	Broy	Michael Collins	
1017	gentleman	caballero	5	1	Rosie	Michael Collins	
1018	pub	pub	6	1	Rosie	Michael Collins	
1019	Granard	Granard	5	2	Kitty	Michael Collins	
1020	valentines	felicitaciones	6	4	Kitty	Michael Collins	

1021	gangster	gangster	5	1	Mick	Michael Collins	
1022	ghost	fantasma	4	3	Harry	Michael Collins	
1023	Armed Forces	Fuerzas Armadas	3	2	De Valera	Michael Collins	
1024	Customs House	-----	3	3	De Valera	Michael Collins	
1025	Kingstown	Kingstown	5	2	Harry	Michael Collins	
1026	pounds	libras	3	2	Kitty	Michael Collins	
1027	shilling	chelines	3	2	Kitty	Michael Collins	
1028	Lloyd George	Lloyd George	2	3	activista	Michael Collins	
1029	politician	polític	3	2	Mick	Michael Collins	
1030	statesman	estadista	3	2	Mick	Michael Collins	
1031	team	delegación	3	3	De Valera	Michael Collins	
1032	North	Norte	5	2	Mick	Michael Collins	
1033	Crown	Corona	3	2	Mick	Michael Collins	
1034	Dáil	Dáil	3	2	Mick	Michael Collins	
1035	pint	pinta	6	1	veu	Michael Collins	
1036	people of Ireland	pueblo de Irlanda	3	2	diputat	Michael Collins	
1037	foreign King	rey extranjero	3	2	diputat	Michael Collins	
1038	treaty	tratado	3	3	diputat	Michael Collins	
1039	Chairman	Presidente	3	2	Mick	Michael Collins	
1040	traitor	traïdor	5	1	Mick	Michael Collins	

1041	House	Asamblea	3	2	De Valera	Michael Collins	
1042	Evening Mail	Evening Mail	4	5	activista	Michael Collins	
1043	Thunderbird	Thunderbird	6	5	nen	A child is waiting	
1044	Jaguar	Jaguar	6	5	nen	A child is waiting	
1045	miss experience	monitora	3	1	Clark	A child is waiting	
1046	Julliard	Julliard	5	2	Jean	A child is waiting	
1047	New York	Nueva York	5	2	Jean	A child is waiting	
1048	act of charity	acto de caridad	5	1	Jean	A child is waiting	
1049	Thanks Giving Day	Día de Acción de Gracias	2	2	Jean	A child is waiting	
1050	Lincoln Continental	Lincoln Continental	6	5	nen	A child is waiting	
1051	hot dogs	hot dogs	6	1	mare	A child is waiting	
1052	6 pounds 2 ounces	3 quilos	3	1	off	A child is waiting	
1053	21 inches	51 centímetros	3	1	off	A child is waiting	
1054	Conneticut	Conneticut	5	2	pare	A child is waiting	
1055	Chamber of Commerce	Cámara de Comercio	3	1	pare	A child is waiting	
1056	Princeton	Princeton	4	4	pare	A child is waiting	
1057	outside	pati	4	1	pare	A child is waiting	
1058	defected	anormal	1	4	pare	A child is waiting	
1059	coke	Coca-Cola	6	1	Clark	A child is waiting	
1060	Cape May	Cape May	5	2	professor	A child is waiting	

1061	Einstein	Einstein	2	3	Clark	A child is waiting	
1062	administration	govern	3	2	home	A child is waiting	
1063	Commissionate	Comisionado	3	2	doctor	A child is waiting	
1064	kindergarden	guardería	4	4	Clark	A child is waiting	
1065	State Training School	State Training School	4	4	pare	A child is waiting	
1066	Braddock Avenue	Braddock Avenue	5	2	policia	A child is waiting	
1067	governor	governador	3	2	nen	A child is waiting	
1068	Indian corn	blat indi	1	3	nen	A child is waiting	
1069	Jesus	Dios mio	4	3	pare	The Snapper	
1070	beer	cerveza	6	1	pare	The Snapper	
1071	love	cariño	5	1	pare	The Snapper	
1072	fuck (someone)	dar por el culo	5	1	pare	The Snapper	
1073	Jesus	joder	5	1	Jackie	The Snapper	
1074	compadre	compadre	5	1	amic espanyol	The Snapper	
1075	shit	mierda	1	4	amic	The Snapper	
1076	bitch	puta	5	1	amic	The Snapper	
1077	bitch	zorra	5	1	amic	The Snapper	
1078	period	periodo	1	4	doctora	The Snapper	
1079	menstrual history	historia menstrual	1	4	doctora	The Snapper	
1080	movements	evacuaciones	1	4	doctora	The Snapper	
1081	Stephen Roche	Stephen Roche	5	3	pare	The Snapper	
1082	Peugeot	Peugeot	5	3	pare	The Snapper	
1083	ride	polvo	1	4	amic	The Snapper	
1084	swear on the Bible	jurar sobre la Biblia	4	3	George	The Snapper	
1085	panties	braguitas	6	2	George	The Snapper	
1086	Tom Sawyer	Tom Sawyer	4	2	pare	The Snapper	

1087	Jesus Christ	Dios mio	1	4	pare	The Snapper	
1088	Spanish sailor	marinero español	5	1	Sharon	The Snapper	
1089	shepherd pie	pastel de carne	6	1	dona comissaria	The Snapper	
1090	Simbad the Spanish sailor	Simbad español	4	2	pare	The Snapper	
1091	Popeye the Sailor	Popeye el marino soy	4	1	pare	The Snapper	
1092	piss off	mandar a la mierda	1	4	Kimberly	The Snapper	
1093	fuck off	ir a tomar por el culo	1	4	Kimberly	The Snapper	
1094	pakistanee postman	cartero pakistaní	5	1	Kimberly	The Snapper	
1095	Cristobal Columbus	Cristobal Colón	2	3	amic espanyol	The Snapper	
1096	Seven-up	Seven-up	6	1	pare	The Snapper	
1097	Tina Turner drinks	refrescos de Tina Turner	6	1	pare	The Snapper	
1098	Toblerone	Toblerone	6	1	pare	The Snapper	
1099	Antiques Roadshow Workshop	Feria de Anticuarios	3	1	pare	The Snapper	
1100	seven pounds tweve ounces	3 kg. Y 500 gr.	3	1	pare	The Snapper	
1101	turkey	turkey	6	1	pare	The Snapper	
1102	Fargo	Fargo	5	2	Títols	Fargo	
1103	North Dakota	Dakota del Norte	5	2	Títols	Fargo	
1104	pee	mear	1	4	Carl	Fargo	
1105	Ciera	Ciera	5	2	Jerry	Fargo	
1106	40000 dollar	40.000 dólares	6	5	Carl	Fargo	
1107	bucks	pavos	6	5	Carl	Fargo	
1108	fucking wife	puta de tu mujer	1	4	Gaer	Fargo	
1109	Minneapolis	Minneapolis	5	2	Títols	Fargo	
1110	Minnessota	Minnessota	5	2	Títols	Fargo	
1111	Gophers	Gophers	6	4	Wade	Fargo	

1112	MacDonald's	MacDonald's	6	1	Scotty	Fargo	
1113	milk shakes	batidos	6	1	Wade	Fargo	
1114	acres	hectareas	3	1	Jerry	Fargo	
1115	parking lot	aparcamiento	5	3	Jerry	Fargo	
1116	pancake house	tortitas	6	1	Gaer	Fargo	
1117	steak	bistec	6	1	Carl	Fargo	
1118	beer	cerveza	6	1	Carl	Fargo	
1119	Brainerd	Brainerd	5	2	Carl	Fargo	
1120	Jesus	Dios	3	4	Carl	Fargo	
1121	ticket	entrada	6	4	Jerry	Fargo	
1122	C student	sacar un aprobado	4	4	Jean	Fargo	
1123	hockey	hockey	6	4	Jean	Fargo	
1124	Twin Cities	Ciudades Gemelas	5	2	Carl	Fargo	
1125	DS Building	edificio del DS	2	1	Carl	Fargo	
1126	Middle West	Medio Oeste	5	2	Carl	Fargo	
1127	Sears	Sears	3	1	Carl	Fargo	
1128	Chicago	Chicago	5	2	Carl	Fargo	
1129	John Hancock	edificio John Hancock	2	1	Carl	Fargo	
1130	geiser	geiser	1	1	Carl	Fargo	
1131	serial numbers	número de serie	3	1	off	Fargo	referit a autmòbils
1132	money	préstamo	3	1	off	Fargo	
1133	auditory	auditoria	3	1	off	Fargo	
1134	Nile	Nilo	5	2	TV	Fargo	
1135	Holidazzie eggs	huevos Holidazzie	6	1	TV	Fargo	
1136	unguent	pomada	6	5	Gaer	Fargo	
1137	fee	comisión	3	1	Wade	Fargo	
1138	investment	inversión	3	1	Wade	Fargo	
1139	pay off	beneficios	3	1	Wade	Fargo	
1140	interests	dinero con intereses	3	1	Jerry	Fargo	

1141	one over	un punto más	3	1	Wade	Fargo	
1142	front wheel drive	tracción delantera	3	2	Jerry	Fargo	
1143	power steering	tracción asistida	6	6	Jerry	Fargo	
1144	ABS	ABS	6	6	Jerry	Fargo	
1145	radar	radar	6	6	Jerry	Fargo	
1146	alarm	alarma	6	6	Jerry	Fargo	
1147	GMAC plan	plan GMAC	3	1	Jerry	Fargo	
1148	legal department	departamento legal	3	1	off	Fargo	
1149	narcotics	narcóticos	3	2	Mage	Fargo	
1150	parole	libertad condicional	3	2	Mage	Fargo	
1151	Stillwater	Stillwater	5	2	Mage	Fargo	
1152	executive sales manager	director de ventas	3	1	Jerry	Fargo	
1153	blue ox	buez azul	6	1	Jerry	Fargo	
1154	diet cole	cola light	6	1	Mage	Fargo	
1155	Edina	Edina	5	2	Mage	Fargo	
1156	Eden Prairie	Eden Prairie	3	1	Mage	Fargo	
1157	Honeywell	Honeywell	3	1	Mike	Fargo	
1158	leukemia	leucemia	1	4	Mike	Fargo	
1159	Jose Feliciano	José Feliciano	2	2	Carl	Fargo	
1160	Embers	Embers	5	2	Jerry	Fargo	
1161	Lake Elk	lago del Alce	5	2	granger	Fargo	
1162	3 cent stamp	sello de tres centavos	3	2	marit	Fargo	
1163	Cézanne	Cezanne	2	3	Picasso	Surviving Picasso	
1164	puntilism	puntilismo	4	1	Picasso	Surviving Picasso	
1165	paint	pintar	4	1	soldat	Surviving Picasso	
1166	Georges Braque	George Braque	2	3	Picasso	Surviving Picasso	
1167	guitar	guitarra	4	1	Picasso	Surviving Picasso	

					Picasso	
1168	tie	pajarita	6	2	Picasso	Surviving Picasso
1169	fruit bowl	frutero	6	5	Picasso	Surviving Picasso
1170	Matisse	Matisse	4	2	Picasso	Surviving Picasso
1171	Nazis	Nazis	3	3	Picasso	Surviving Picasso
1172	Rousseau	Rousseau	4	1	Picasso	Surviving Picasso
1173	Gernika	Guernica	4	1	Picasso	Surviving Picasso
1174	Van Gogh	Van Gogh	4	1	Geneviève	Surviving Picasso
1175	goldfish	pecera	6	5	Picasso	Surviving Picasso
1176	Minotaure	Minotauro	4	3	Picasso	Surviving Picasso
1177	Maillol	Maillol	4	1	Geneviève	Surviving Picasso
1178	Montpellier	Montpellier	5	2	Geneviève	Surviving Picasso
1179	Fatima	Fátima	4	3	Geneviève	Surviving Picasso
1180	Jewish	judios	4	3	Picasso	Surviving Picasso
1181	good Lady	bien educada	5	1	Picasso	Surviving Picasso
1182	seduce	seducir	5	1	Picasso	Surviving Picasso
1183	free sex	sexo libre	5	1	Picasso	Surviving Picasso
1184	engraving	grabado	4	1	Picasso	Surviving Picasso
1185	libertée	libertad	5	1	veus carrer	Surviving Picasso
1186	resistance	resistencia	5	1	Françoise	Surviving Picasso

1187	libertation	liberación	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1188	New York	Nueva York	5	2	soldat	Surviving Picasso	
1189	Pope	Papa	4	3	Sabartés	Surviving Picasso	
1190	Pompei	Pompeya	2	2	Sabartés	Surviving Picasso	
1191	Humanities	Humanidades	4	4	pare Françoise	Surviving Picasso	
1192	Law School	Derecho	4	4	pare Françoise	Surviving Picasso	
1193	hungry	hambre	5	1	Picasso	Surviving Picasso	
1194	saussages	salchichas	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1195	leeks	puerros	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1196	casseroles	ollas	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1197	Arabian Nights	Mil y una noches	4	2	Picasso	Surviving Picasso	
1198	androgynist	andrógina	5	1	Picasso	Surviving Picasso	
1199	ogre	ogro	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1200	against nature	"contra natura"	1	4	iaia Françoise	Surviving Picasso	
1201	insects	insectos	1	3	Dora	Surviving Picasso	Ho diu Picasso
1202	Kafka	Kafka	4	2	Dora	Surviving Picasso	Ho diu Picasso
1203	corruption	corrupción	5	1	Dora	Surviving Picasso	
1204	soul	alma	4	3	Dora	Surviving Picasso	
1205	redeem	redimir	4	3	Dora	Surviving Picasso	
1206	weak	transtornada	1	4	Dora	Surviving Picasso	Ho diu Picasso

1207	painting	cuadros	4	1	Dora	Surviving Picasso	
1208	psychologist	psicólogo	3	1	Dora	Surviving Picasso	Ho diu Picasso
1209	Brasserie	restaurante	6	1	Títols	Surviving Picasso	
1210	Menerbes	Menerbes	2	3	Picasso	Surviving Picasso	
1211	Napoleon	Napoleón	2	3	Picasso	Surviving Picasso	
1212	haunted	encantada	4	3	Dora	Surviving Picasso	
1213	scorpions	escorpiones	1	3	Dora	Surviving Picasso	
1214	wild cats	gatos salvajes	1	3	Dora	Surviving Picasso	
1215	lizards	lagartos	1	3	Dora	Surviving Picasso	
1216	Bastille Day	día de la Bastilla	2	2	Françoise	Surviving Picasso	día festiu
1217	dance	bailar	6	4	Françoise	Surviving Picasso	en el día de la Bastille
1218	thank God	gracias a Dios	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1219	immoral	inmoral	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1220	Marseille	Marsella	5	2	Françoise	Surviving Picasso	
1221	Algeria	Argelia	5	2	Françoise	Surviving Picasso	
1222	Muslim woman	musulmana	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1223	rape	violar	1	4	Picasso	Surviving Picasso	
1224	swear before Lord	jurar ante Dios	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1225	woman	mujer	1	4	Picasso	Surviving Picasso	
1226	exposition	exposición	4	1	dona	Surviving Picasso	

1227	hope	esperanza	5	1	Sabartés	Surviving Picasso	
1228	Pont Neuf	Pont Neuf	5	2	Françoise	Surviving Picasso	
1229	America	EE. UU.	5	2	Sabartés	Surviving Picasso	
1230	Louvre	Louvre	4	1	Sabartés	Surviving Picasso	
1231	Sacks	Sacks	4	1	Kootz	Surviving Picasso	
1232	mosque	mezquita	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1233	New York	Nueva York	5	2	Picasso	Surviving Picasso	
1234	muslims	musulmanes	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1235	shoes	zapatos	6	2	Picasso	Surviving Picasso	
1236	still-lifes	bodegones	4	1	Picasso	Surviving Picasso	
1237	long black dress	vestido largo negro	6	2	Picasso	Surviving Picasso	o r d e n a a Françoise que es vesteixi així
1238	bouquet of flowers	ramo de flores	1	3	Picasso	Surviving Picasso	també referit a Françoise
1239	God	Dios	4	3	Picasso	Surviving Picasso	s'hi compara
1240	dog	perro salchicha	1	3	Picasso	Surviving Picasso	
1241	elephant	elefante	1	3	Picasso	Surviving Picasso	
1242	squirrel	ardilla	1	3	Picasso	Surviving Picasso	
1243	whale	ballena	1	3	Picasso	Surviving Picasso	
1244	death	muerte	1	4	Picasso	Surviving Picasso	
1245	mould	moldes	6	1	Picasso	Surviving Picasso	

1246	cakes	tartas	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1247	black magic	magia negra	4	3	Françoise	Surviving Picasso	referit a Picasso
1248	hair	pelo	1	4	Françoise	Surviving Picasso	referit a Picasso
1248	hair	pelo	4	3	Françoise	Surviving Picasso	
1249	electricity bill	recibo de la luz	3	1	Marie-Therese	Surviving Picasso	
1250	refund	reembolsar	3	1	Marie-Therese	Surviving Picasso	
1251	Paris	París	5	2	Françoise	Surviving Picasso	referit a Picasso
1252	banana	plátano	6	1	Françoise	Surviving Picasso	
1253	cereals	cereales	6	1	Françoise	Surviving Picasso	
1254	beefsteaks	bistecs	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1255	yoke of egg	yema del huevo	6	1	Françoise	Surviving Picasso	
1256	milk	leche	6	1	Françoise	Surviving Picasso	
1257	tea	te	6	1	Marie-Therese	Surviving Picasso	
1258	cry	grito	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1259	violence	violencia	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1260	king of rubbish	rey del basurero	3	2	Olga	Surviving Picasso	
1261	drink	beber	6	1	Olga	Surviving Picasso	
1262	girls	mujeres	1	4	Olga	Surviving Picasso	
1263	Rembrand	Rembrand	4	1	Olga	Surviving Picasso	
1264	Beethoven	Beethoven	2	3	Olga	Surviving Picasso	

1265	Russian ballet	ballets rusos	4	2	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise
1266	Diaghiev	Diaghiev	2	3	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise
1267	general	general	3	2	amic	Surviving Picasso	
1268	Russian Army	ejército ruso	3	2	amic	Surviving Picasso	
1269	peacocks	pavos reales	5	1	amic	Surviving Picasso	
1270	peacocks	pavos reales	1	3	amic	Surviving Picasso	
1271	Montecarlo rally	Rally de Montecarlo	6	4	xofer	Surviving Picasso	
1272	motorcycle	moto	5	3	Pablo	Surviving Picasso	
1273	professionals	profesionales	3	1	xofer	Surviving Picasso	
1274	bowls	petanca	6	4	Picasso	Surviving Picasso	
1275	white Russian	rusa blanca	5	1	Picasso	Surviving Picasso	referit a Olga
1276	debts	deudas	3	1	Picasso	Surviving Picasso	
1277	Russian	ruso	5	1	Picasso	Surviving Picasso	referit al seu fill
1278	social circles	círculos elegantes	5	1	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise re-ferit a Picasso i Olga
1279	white gloves	guantes blancos	6	1	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise re-ferit a Picasso i Olga
1280	chauffer	xofer	3	1	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise re-ferit a Picasso i Olga
1281	snobish parties	fiestas	6	4	Olga	Surviving Picasso	ho diu Françoise re-ferit a Picasso i Olga

1282	bastards	bastardos	5	1	Dora	Surviving Picasso	referit als fills de Françoise
1283	ghost	fantasma	1	4	iaia Françoise	Surviving Picasso	referit a Dora
1284	Villa pour toi	"Villa pour toi"	4	1	Françoise	Surviving Picasso	
1285	bank	banco	3	1	Françoise	Surviving Picasso	
1286	gambler	jugadora	5	1	iaia Françoise	Surviving Picasso	ho diu Françoise
1287	work	obra	4	1	Françoise	Surviving Picasso	
1288	contract	contrato	4	1	Françoise	Surviving Picasso	
1289	communist party	comunista	3	3	Picasso	Surviving Picasso	
1290	strikes	huelgas	3	1	Picasso	Surviving Picasso	
1291	troubles	disturbios	3	1	Picasso	Surviving Picasso	
1292	theology	teología	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1293	God	Dios	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1294	Stalin	Stalin	2	3	Picasso	Surviving Picasso	
1295	Poland	Polonia	5	2	Picasso	Surviving Picasso	
1296	propaganda	propaganda	4	5	Picasso	Surviving Picasso	
1297	anarchy	anarquía	3	2	Picasso	Surviving Picasso	
1298	mass	masa	5	1	Picasso	Surviving Picasso	
1299	international proletariat	proletariado internacional	5	1	Picasso	Surviving Picasso	
1300	not anarchist	no anarquista	3	3	Picasso	Surviving Picasso	
1301	petit bourgeoisie	pequeñoburgués	5	1	convidat acte	Surviving Picasso	

1302	mediocrity	mediocridad	5	1	convidat acte	Surviving Picasso	
1303	malfeseance	delincuencia	5	1	convidat acte	Surviving Picasso	
1304	incapacity	incapacidad	3	2	convidat acte	Surviving Picasso	
1305	surrealist impressionism	impresionismo surrealista	4	1	convidat acte	Surviving Picasso	referit a Picasso
1306	permission	permiso	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1307	pet	mascota	1	3	Françoise	Surviving Picasso	les dones segons Picasso
1308	mauve	malva	4	1	Matisse	Surviving Picasso	
1309	almond green	verde almendra	4	1	Matisse	Surviving Picasso	
1310	mauve	malva	4	1	Françoise	Surviving Picasso	
1311	pink	rosa	4	1	Françoise	Surviving Picasso	
1312	pose	posar	4	1	Matisse	Surviving Picasso	li demana a Picasso que possi Françoise
1313	fruit	fruta	6	1	Matisse	Surviving Picasso	
1314	flowers	flores	1	3	Matisse	Surviving Picasso	
1315	leaves	hojas	1	3	Matisse	Surviving Picasso	
1316	birds	pájaros	1	3	Matisse	Surviving Picasso	
1317	Vence	Vence	5	2	Françoise	Surviving Picasso	
1318	pray	rezar	4	3	Picasso	Surviving Picasso	
1319	religion	religión	4	3	Matisse	Surviving Picasso	
1320	zen	zen	4	3	Matisse	Surviving Picasso	

1321	magical invocations	invocaciones mágicas	4	3	Matisse	Surviving Picasso	
1322	Nevibumbaaun Vanbatu tribe	tribu de Nevibumbaaun Vanbatu	5	1	Matisse	Surviving Picasso	
1323	car	coche	5	3	Picasso	Surviving Picasso	
1324	pastis	pastis	6	1	Picasso	Surviving Picasso	
1325	ceramics	cerámica	4	1	Françoise	Surviving Picasso	referit a Picasso
1326	stroke	trombosis	1	4	Françoise	Surviving Picasso	referit a la seva iaia
1327	funeral	funeral	4	3	pare Françoise	Surviving Picasso	
1328	mortality	mortalidad	1	4	pare Françoise	Surviving Picasso	
1329	poisoned air	aire envenenado	5	1	Dora	Surviving Picasso	
1330	cat	gato	1	3	Dora	Surviving Picasso	
1331	custody	custodia	3	2	periodista	Surviving Picasso	
1332	friends	amigos	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1333	slaves	esclavos	5	1	Françoise	Surviving Picasso	
1334	monseñor	monseñor	4	3	Picasso	Surviving Picasso	ho diu la seva companya per adreçar-se-li
1335	Nice	Niza	5	2	Picasso	Surviving Picasso	
1336	America	Amèrica	5	2	off	Eat a bowl of tea	
1337	women	família	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1338	leave behind	Xina	5	2	off	Eat a bowl of tea	
1338	leave behind	Xina	5	1	off	Eat a bowl of tea	

1339	China	Xina	5	2	títols	Eat a bowl of tea	
1340	shots	magnats	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1341	United States Immigration Act	Llei d'immigració americana	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1342	citizens	ciutadans	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1343	wives	esposes	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1344	daughter	filla	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1345	Second World War	Segona Guerra Mundial	2	2	off	Eat a bowl of tea	
1346	ally	aliat	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1347	Congress	congrés	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1348	pass laws	promulgà noves lleis	3	2	títols	Eat a bowl of tea	
1349	could become citizens	obtingueren la ciutadana de ple dret	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1350	boys	joves	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1351	US Army Forces	exèrcit americà	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1352	brida	esposa	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1353	marriage	matrimoni	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1354	grandchildren	néts	5	1	off	Eat a bowl of tea	
1355	club	bar	6	1	off	Eat a bowl of tea	
1356	land	terres	3	1	off	Eat a bowl of tea	
1357	communist	comunista	3	3	Wang	Eat a bowl of tea	
1358	take them	incautar	3	2	Wang	Eat a bowl of tea	

	anything					tea	
1359	business	negoci	3	1	Wang	Eat a bowl of tea	
1360	laundry	llavanderia	3	1	sogre	Eat a bowl of tea	
1361	heater	escalfador	6	5	Wang	Eat a bowl of tea	
1362	Rita Hayworth	Rita Hayworth	2	3	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1363	Betty Grable	Betty Grable	2	3	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1364	banquet	banquet	6	1	Wang	Eat a bowl of tea	
1365	bride	núvia	5	1	Ah Song	Eat a bowl of tea	
1366	president	president	3	2	presentador	Eat a bowl of tea	
1367	North American Association	branca americana	5	2	presentador	Eat a bowl of tea	
1367	cousin	cosina	5	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1368	husband	home	5	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1369	laws	lleis	3	2	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1370	Wang Familiar Association	Associació Familiar Wang	3	3	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1371	wife	dona	5	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1372	host	amfitrió	5	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1373	manager	gerent	3	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1374	Empire State	Empire State	2	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1375	Rockefeller Center	Rockefeller Center	2	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1376	school	classe	4	4	Ben Loy	Eat a bowl of tea	

1377	head	president	5	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	ho diu el seu pare Wang
1378	Misses	senyora	5	1	Mei Oi	Eat a bowl of tea	
1379	travel agency	agència de viatges	3	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	li ho diu el metge
1380	New York	Nova York	5	2	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1381	Washington DC	Washington	5	2	Mei Oi	Eat a bowl of tea	
1382	pregnant	embarassada	5	1	Mei Oi	Eat a bowl of tea	
1382	mother	esperar un fill	5	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	ho diu de la seva dona
1383	father	pare	5	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1384	boy	xiquet	5	1	Mei Oi	Eat a bowl of tea	
1385	girl	xiqueta	5	1	Mei Oi	Eat a bowl of tea	
1386	Miami	Miami	5	2	Ah Song	Eat a bowl of tea	
1387	Florida	Florida	5	2	Ah Song	Eat a bowl of tea	
1388	red Chinese Army	exèrcit roig xinès	3	2	títols	Eat a bowl of tea	
1389	Corea	Corea	5	2	títols	Eat a bowl of tea	
1390	Truman	0	2	3	ràdio	Eat a bowl of tea	
1400	camps	camps de concentració	5	1	home	Eat a bowl of tea	
1401	Japanese	japonesos	5	1	home	Eat a bowl of tea	
1402	government	govern	3	2	off	Eat a bowl of tea	
1403	Pequin	Pequín	5	2	off	Eat a bowl of tea	
1404	Department of War	0	3	2	off	Eat a bowl of tea	

1405	passport	passaport	2	3	off	Eat a bowl of tea	
1406	New Jersey	Jersey	5	2	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1407	job	treball	3	1	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1408	divorc	divorciar-nos	5	1	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1409	gambler	jugador	5	1	Ah Song	Eat a bowl of tea	ho diuen d'ell
1410	police	policia	3	2	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1411	Caribbean	Carib	5	2	Wahn Gay	Eat a bowl of tea	
1412	San Francisco	San Francisco	5	2	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1413	bowl games	bésibol	6	4	Ben Loy	Eat a bowl of tea	
1414	shot	disparar	5	1	policia 1	Knock on any door	
1415	bar	bar	6	1	policia 2	Knock on any door	
1416	open charge	preventiva	3	2	policia 1	Knock on any door	
1417	lawyer	advocat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1418	hooligan	delinqüent	5	1	Andrew	Knock on any door	ho diu de Nick
1419	cop	policia	3	2	noia	Knock on any door	ho diu de Nick
1420	beer	cervesa	4	5	Butch	Knock on any door	
1421	electric chair	cadira elèctrica	3	2	Andrew	Knock on any door	ho diu de Nick
1422	newspapers	diaris	4	5	advocat	Knock on any door	
1423	sensacionalisme	sensationalism	4	5	advocat	Knock on any door	
1424	civil	civil	2	3	advocat	Knock on any door	

1425	criminal case	cas criminal	2	3	advocat	Knock on any door	
1426	Pretty Boy Romano	Romano el bonic	5	1	diari	Knock on any door	ho diu de Nick
1427	jail	presidiari	5	1	fiscal	Knock on any door	
1428	king of the streets	rei dels carrers	5	1	fiscal	Knock on any door	ho diu de Nick
1429	killer	assassí	5	1	fiscal	Knock on any door	ho diu de Nick
1430	passion	passió	5	1	fiscal	Knock on any door	
1431	perjudice	prejudicis	5	1	fiscal	Knock on any door	
1432	sustained	s'accepta	3	2	jutge	Knock on any door	
1433	conclusive evidence	proves concloents	3	2	jutge	Knock on any door	
1434	criminals	criminals	5	1	jutge	Knock on any door	
1435	jury	jurat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1436	manicure	manicura	3	1	Andrew	Knock on any door	
1437	social worker	assistenta social	3	1	Andrew	Knock on any door	
1439	grandmother	iaia	5	1	Andrew	Knock on any door	
1440	Jesus Christ	Jesuscrist	4	3	Andrew	Knock on any door	
1441	Jewish refugee	jueu refugiat	5	1	Andrew	Knock on any door	
1442	naturalized	naturalitzat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1443	truck driver	camioner	3	1	Andrew	Knock on any door	
1444	plays chess	juga als escacs	6	4	Andrew	Knock on any door	
1445	district attorney	fiscal	3	2	Andrew	Knock on any door	

1446	crimes	delictes	3	2	Andrew	Knock on any door	ho diu del Nick
1447	permission	amb la vènia	3	2	Andrew	Knock on any door	
1448	grocers	tender	3	1	Andrew	Knock on any door	
1449	old chap	vell	5	1	Andrew	Knock on any door	ho diu del pare del Nick
1450	witness	testimoni	3	2	advocada	Knock on any door	
1451	ask for a new trial	apel.lar	3	2	Andrew	Knock on any door	
1452	law school	títol	3	2	Andrew	Knock on any door	
1453	will	testament	3	2	Andrew	Knock on any door	
1454	jail	presó	3	2	Nick	Knock on any door	
1455	Washington	Washington	5	2	Andrew	Knock on any door	
1456	war	guerra	2	2	Andrew	Knock on any door	
1457	district	districte	5	2	Andrew	Knock on any door	
1458	dinner	sopar	6	1	Nick	Knock on any door	
1459	buck	pasta	3	2	Butch	Knock on any door	
1460	reformatory	reformatori	3	2	Andrew	Knock on any door	
1461	fear	por	5	1	Andrew	Knock on any door	
1462	whip	assotar	4	4	Andrew	Knock on any door	
1463	solitary confinement	confinament solitari	4	4	Andrew	Knock on any door	
1464	fences	reixes	4	4	Andrew	Knock on any door	
1465	prayers	resar	4	3	Nick	Knock on any door	

1466	horse	carreres	6	4	Nick	Knock on any door	
1467	bucks	bitllets	3	2	Nick	Knock on any door	
1468	penny	penic	3	2	Sunshine	Knock on any door	
1469	run this place	ama	3	1	Nick	Knock on any door	
1470	movie	pel.lícula	4	2	Emma	Knock on any door	
1471	guy	venedor	3	1	Nick	Knock on any door	
1471	guy	venedor	5	1	Nick	Knock on any door	
1472	Mexican silver	argent mexicà	6	5	Nick	Knock on any door	
1473	wipe his nose	mocar	5	1	Andrew	Knock on any door	
1474	brush his teeth	rentaré les dents	5	1	Andrew	Knock on any door	
1475	bike	bici	5	1	Andrew	Knock on any door	
1476	bike	bici	6	4	Andrew	Knock on any door	
1477	baby carriage	carret	5	1	Andrew	Knock on any door	
1478	baby carriage	carret	6	5	Andrew	Knock on any door	
1479	suit	roba	6	2	Emma	Knock on any door	ho diu de Nick
1480	married	casat	5	1	Fingers	Knock on any door	
1481	working	treballant	3	1	Fingers	Knock on any door	ho diu de Nick
1482	gamble	cocktel	5	1	Fingers	Knock on any door	ho diu de la combinació dels dos darrers referents
1483	drinks	copes	6	1	Nick	Knock on any door	

1484	baby	xiquet	5	1	Emma	Knock on any door	
1485	murder	assassinat	5	1	Andrew	Knock on any door	
1486	charge	acusar	3	2	Andrew	Knock on any door	
1487	antisocial	antisocial	5	1	Andrew	Knock on any door	
1488	hold up man	atracador	5	1	Andrew	Knock on any door	
1489	hat	barret	6	1	Andrew	Knock on any door	
1490	hair	cabell	1	4	Andrew	Knock on any door	
1491	convicted	acusat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1492	felony	delictes menors	3	2	Andrew	Knock on any door	
1493	parole	jurament	3	2	Andrew	Knock on any door	
1494	literature	literatura	4	2	Andrew	Knock on any door	pornografia
1495	pen handling	captar diners	5	1	Fingers	Knock on any door	
1496	begging	almoïna	5	1	Fingers	Knock on any door	
1497	nasty	mala llet	5	1	Fingers	Knock on any door	
1498	prosecution	fiscal	3	2	fiscal	Knock on any door	
1499	objection sustained	s'admet la protesta	3	2	jutge	Knock on any door	
1500	your witness	no hi ha més preguntes	3	2	fiscal	Knock on any door	
1501	loyal patriotic loving citizen	un gran patriota defensor de la justícia	5	1	Andrew	Knock on any door	ho diu del testimoni 1
1502	overuled	no s'admet	3	2	jutge	Knock on any door	

1503	testimony	testimoni	3	2	Andrew	Knock on any door	
1504	defendant	acusat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1505	you are dismissed	pot retirar-se	3	2	jutge	Knock on any door	
1506	take me up	agafar	3	2	Rodríguez	Knock on any door	
1507	illegal	no tenia papers	3	2	Rodríguez	Knock on any door	
1508	deported	deportado	3	2	Rodríguez	Knock on any door	
1509	arrested	arrestado	3	2	fiscal	Knock on any door	
1510	cross examination	interrogar	3	2	Andrew	Knock on any door	
1511	chambers	despatx	3	2	jutge	Knock on any door	
1512	Grand Jury	Gran Jurat	3	2	Rodríguez	Knock on any door	
1513	send you up	arrestat	3	2	fiscal	Knock on any door	
1514	protection	protecció	3	2	Andrew	Knock on any door	
1515	Honour	Senyoria	3	2	fiscal	Knock on any door	
1516	State rests in	finalitza la fiscalia	3	2	diari	Knock on any door	
1517	Regent	Regent	6	1	Butch	Knock on any door	marca de cervesa
1518	show	espectacle	4	2	Andrew	Knock on any door	
1519	dancer	ballarina	4	1	Andrew	Knock on any door	
1520	blonde	rossa	1	4	Andrew	Knock on any door	
1521	brunette	morena	1	4	Andrew	Knock on any door	

1522	you swear your testimony is the truth the whole truth and nothing but the truth?	jura que dirà la veritat, tota la veritat i res més que la veritat?	3	2	empleat	Knock on any door	
1523	crime	crim	3	2	Andrew	Knock on any door	
1524	broke	l'he necessitat	5	1	Sunshine	Knock on any door	
1525	Bible	Bíblia	4	3	fiscal	Knock on any door	
1526	Baum's green label	Baum etiqueta verda	6	1	Sunshine	Knock on any door	marca de cervesa
1527	root beer	ginebra	6	1	fiscal	Knock on any door	
1528	contempt	desacatament	3	2	jutge	Knock on any door	
1529	strand	estrades	3	2	Andrew	Knock on any door	
1530	cross examination	preguntes	3	2	Andrew	Knock on any door	
1531	approach	interrogatori	3	2	Andrew	Knock on any door	
1532	make a motion	presentar una moció	3	2	Andrew	Knock on any door	
1533	plea	al.legat	3	2	Andrew	Knock on any door	
1534	request	petició	3	2	jutge	Knock on any door	
1535	request is grant	petició concedida	3	2	jutge	Knock on any door	
1536	sentence	sentenciar	3	2	diari	Knock on any door	
1537	statement	manifestació	3	2	jutge	Knock on any door	
1538	case	cas	3	2	Andrew	Knock on any door	
1539	innocent	innocent	3	2	Andrew	Knock on any door	

1540	prison	presó	3	2	Andrew	Knock on any door	
1541	poverty	pobresa	5	1	Andrew	Knock on any door	
1542	slums	xusma	5	1	Andrew	Knock on any door	
1543	slums	xusma	5	2	Andrew	Knock on any door	
1544	companions	amics	5	1	Andrew	Knock on any door	
1545	prostitutes	prostitutas	5	1	Andrew	Knock on any door	
1546	district	barri	5	2	Andrew	Knock on any door	
1547	foul treatment	tracte brutal	4	4	Andrew	Knock on any door	
1548	reform school	reformatori	4	4	Andrew	Knock on any door	
1549	pool	billar	6	4	Andrew	Knock on any door	
1550	bar	bar	6	1	Andrew	Knock on any door	
1551	thiefs	lladregots	5	1	Andrew	Knock on any door	
1552	slum	suburbis	5	2	Andrew	Knock on any door	
1553	electric chair	cadira elèctrica	3	2	Andrew	Knock on any door	
1554	nerves	nervis	1	4	Andrew	Knock on any door	
1555	brain	cervell	1	4	Andrew	Knock on any door	
1556	heart	cor	1	4	Andrew	Knock on any door	
1557	mercy	clemència	5	1	Andrew	Knock on any door	
1558	law	lleis	3	2	jutge	Knock on any door	
1559	duty	deure	3	1	jutge	Knock on any door	

1560	Court	tribunal	3	2	jutge	Knock on any door	
1561	judgement	sentència	3	2	jutge	Knock on any door	
1561	custody	custòdia	3	2	jutge	Knock on any door	
1562	State penitentiary	penitenciària	3	2	jutge	Knock on any door	
1563	prescribed by the State	prescrita per la llei	3	2	jutge	Knock on any door	
1564	Estats Units	U.S.A	5	2	títols	El complot dels anells	
1565	Newport	Newport	5	2	títols	El complot dels anells	
1566	Rhode Island	Rhode Island	5	2	títols	El complot dels anells	
1567	Jocs de Guerra	War Games	6	4	títols	El complot dels anells	
1568	Col·legi Naval de Guerra	U.S.A. Navy School	3	2	títols	El complot dels anells	
1569	bestseller	Best Seller	4	2	títols	El complot dels anells	
1570	Catalunya	Catalonia	5	2	títols	El complot dels anells	
1571	Espanya	Spain	5	2	títols	El complot dels anells	
1572	pel·lícula	film	4	2	títols	El complot dels anells	
1573	president	President	3	2	polícia	El complot dels anells	
1574	sang	blood	1	4	Josep	El complot dels anells	
1575	Bellver	0	5	2	polícia	El complot dels anells	
1576	comarcal 1313	0	5	2	polícia	El complot dels anells	
1577	Visca Catalunya lliure	Long live free Catalonia	5	1	Giralt	El complot dels anells	
1578	Nova York	N.Y.	5	2	altaveu	El complot dels anells	

1579	Oficines d'Informació Olímpica	Olympic Information Office	4	5	altaveu	El complot dels anells	
1580	hotel Ritz	Ritz	2	1	Mike	El complot dels anells	
1581	ianqui	yankee	5	1	taxista	El complot dels anells	
1582	programes de seguretat	Security Program	3	2	Basora	El complot dels anells	
1583	estadi	stadium	6	5	Basora	El complot dels anells	
1584	cirurgia estètica	plastic surgery	6	6	Mike	El complot dels anells	
1585	terrorista	terrorist	5	1	Mike	El complot dels anells	
1586	negoci	business	3	1	Mike	El complot dels anells	
1587	exclusiva	exclusive interview	4	5	Mike	El complot dels anells	
1588	Front d'Alliberament Patriòtic	Liberation Front	3	3	Mike	El complot dels anells	
1589	editora del programa	program editor	3	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1590	aeroport	airport	5	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1591	guió bàsic del nostre programa	broadcast	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1592	taula	restaurant	6	1	Mike	El complot dels anells	
1593	Rambles	Rambles	5	2	Mike	El complot dels anells	
1594	sopar fred	simple meal	6	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1595	localitzar	sites	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1596	país	0	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1597	equip de Nova York	New York broadcast	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	

1598	sala d'editatge	edition	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1599	relacions públiques	public relations	3	1	Mike	El complot dels anells	
1600	hostessa olímpica	hostess	3	1	Mike	El complot dels anells	
1601	cafè	coffee	6	1	Mike	El complot dels anells	
1601	aperitiu	aperitif	6	1	Mike	El complot dels anells	
1602	aparcada en doble fila	0	3	2	Múriel	El complot dels anells	
1603	mal al braç	wounded	1	4	Bàrbara	El complot dels anells	parla de Mike
1604	muntanya sagrada	Holy mountain	4	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1605	Montserrat	Montserrat	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1606	pastors	shepherds	3	1	Mike	El complot dels anells	
1607	monjos	monks	4	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1608	botiguers	0	3	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1609	mató	cheese	6	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1610	resen	pray	4	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1611	fan política	agitate	3	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1612	gravar	film	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1613	monestir	monastery	4	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1614	panoramica	panoramic	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1615	Catalunya	country	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1616	Monistrol	Monistrol	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	

1617	el Bruc	Bruc	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1618	Bages	0	5	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1619	guerra de la Independència	Independence War	2	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1620	espanyols	Spaniards	5	1	Mike	El complot dels anells	
1621	francesos	French	5	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1622	escriure sobre conflictes armats	war correspondent	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	ho diu de Mike
1623	Tercer Món	Third World	5	2	Mike	El complot dels anells	
1624	centre antifranquista	fight against Franco	3	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1625	pare	father figure	1	4	Bàrbara	El complot dels anells	hi diu de Múrieliñ
1626	minut de silenci	minute's silence	5	1	president Parlament	El complot dels anells	
1627	sessió necrològica	0	5	1	president Parlament	El complot dels anells	
1628	intervencions	speeches	3	3	president Parlament	El complot dels anells	
1629	Junta de Portaveus	0	3	3	president Parlament	El complot dels anells	
1630	Front Socialista per la Independència	Socialist Front for the Independence	3	3	president Parlament	El complot dels anells	
1631	paraula	turn	3	3	president Parlament	El complot dels anells	
1632	senyores i senyors diputats	Members of Parliament	3	2	Colomer	El complot dels anells	
1633	país	country	5	2	Colomer	El complot dels anells	
1634	independentistes	Independents	3	3	Colomer	El complot dels anells	
1635	comunitat de Montserrat	Montserrat	3	3	senyora Grau	El complot dels anells	

1636	mesa de la Cambra	Presidency	3	2	president Parlament	El complot dels anells	
1637	Cambra	Parliament	3	2	president Parlament	El complot dels anells	
1638	regles	rules	3	2	president Parlament	El complot dels anells	
1639	investidura	nominated	3	3	Giralt	El complot dels anells	
1640	Jocs	Games	6	4	Giralt	El complot dels anells	
1641	pacte	agreement	3	3	Giralt	El complot dels anells	
1642	programa per la independència	independence program	3	3	Mike	El complot dels anells	
1643	SBC	SBC	4	5	Mike	El complot dels anells	
1644	Partit d'Unió Nacional Catalana	Catalan National Union	3	3	Giralt	El complot dels anells	
1645	declaracions	interviews	4	5	Navarro	El complot dels anells	
1646	cinta	tape	6	6	Navarro	El complot dels anells	
1647	Europa dels Estats	United States of Europe	5	2	Mike	El complot dels anells	
1648	Europa de les Nacions	United Nations of Europe	5	2	Mike	El complot dels anells	
1649	cintes	tapes	6	6	secretari	El complot dels anells	
1650	veïns	neighbours	5	1	Mike	El complot dels anells	
1651	empleats de la finca	servants	3	1	Mike	El complot dels anells	
1652	bicicleta	bicycle	6	5	Mike	El complot dels anells	
1653	música clàssica	classical music	4	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1654	Schubert	Schubert	4	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1655	esports	sports	6	4	Bàrbara	El complot dels anells	

1656	interview	interview	4	5	Mike	El complot dels anells	
1657	portada	0	4	5	Bàrbara	El complot dels anells	
1658	fumadora	smoker	5	1	Mike	El complot dels anells	ho diu de Barbara
1659	fumadora	smoker	5	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1660	bomba	bomb	6	6	Mike	El complot dels anells	
1661	seixantas	sixties	2	2	Mike	El complot dels anells	
1662	Rambles	Ramblas	5	2	Mike	El complot dels anells	
1663	Sisena Flota	Navy	3	2	Mike	El complot dels anells	
1664	Tercer Món	Third World	5	2	Mike	El complot dels anells	
1665	Olimpiada	0	6	4	Bàrbara	El complot dels anells	
1666	japonesos	0	5	1	Bàrbara	El complot dels anells	
1667	Mercat Comú	0	3	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1668	política	politics	3	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1669	café	coffee	6	1	Mike	El complot dels anells	
1670	sala	hall	6	5	Mike	El complot dels anells	
1671	nenes	daughters	5	1	Múriel	El complot dels anells	
1672	dona	wife	5	1	Múriel	El complot dels anells	
1673	hotel	hotel	6	5	Mike	El complot dels anells	
1674	cap dels mossos d'esquadra	Chief of the Catalan Police	3	2	Boix	El complot dels anells	
1675	Times	Times	4	5	Mike	El complot dels anells	

1676	càmera	camera	6	6	Mike	El complot dels anells	ho diu el conserge
1677	anglès intensiu	English language	5	1	Boix	El complot dels anells	
1678	Newsweek	Newsweek	4	5	Boix	El complot dels anells	
1679	govern central	Central Government	3	3	Boix	El complot dels anells	
1680	Conseller de Governació	Catalan Home Office	3	2	Boix	El complot dels anells	
1681	oposició	Opposition	3	3	Boix	El complot dels anells	
1682	dreta catalana	Right	3	3	Boix	El complot dels anells	
1683	patriotisme	patriotism	5	1	Boix	El complot dels anells	
1684	FAP	PLF	3	3	Mike	El complot dels anells	
1685	Marina	Navy	3	2	Mike	El complot dels anells	
1686	organitzacions clandestines	underground organisations	3	3	Boix	El complot dels anells	
1687	museu	museum	4	1	Mike	El complot dels anells	
1688	càmera	camera	6	6	Mike	El complot dels anells	
1689	avisador	walkie-talkie	6	6	Mike	El complot dels anells	
1690	consolat	Consulate	3	2	Bàrbara	El complot dels anells	
1691	corrent	jogging	6	4	Bàrbara	El complot dels anells	
1692	música	music	4	1	Ferran	El complot dels anells	
1693	entrevistes	interviews	4	5	Ferran	El complot dels anells	
1694	xantatge	blackmail	5	1	Boix	El complot dels anells	
1695	drets	0	3	1	Boix	El complot dels anells	

1696	concessions	0	3	1	Boix	El complot dels anells	
1697	manifestació	demo	5	1	Mike	El complot dels anells	
1698	imatges	views	4	5	Mike	El complot dels anells	
1699	investidura	investiture	2	2	Múriel	El complot dels anells	
1700	unitat mòbil	travelling unit	4	5	Ferran	El complot dels anells	
1701	parc de la Ciutadella	0	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1702	Rambles	0	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1703	carrer de la Boqueria	0	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1704	plaça Sant Jaume	St Jaume Square	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1705	Hotel Suís	Hotel Suizo	2	1	Ferran	El complot dels anells	
1706	Jocs	Games	6	4	Bàrbara	El complot dels anells	
1707	política	politics	3	3	Bàrbara	El complot dels anells	
1708	Antena Lliure	Free Radio	4	5	Múriel	El complot dels anells	
1709	cursets	courses	4	4	Múriel	El complot dels anells	
1710	tècnics	technicians	3	1	Múriel	El complot dels anells	
1711	Banyoles	Banyoles	5	2	Múriel	El complot dels anells	
1712	editant	editing	4	5	Ferran	El complot dels anells	
1713	molí	mill	2	1	Ferran	El complot dels anells	
1714	pacte	word	5	1	Basora	El complot dels anells	
1715	port	harbour	5	2	Basora	El complot dels anells	

1716	plaça del Comerç	Commerce Square	5	2	Basora	El complot dels anells	
1717	pàrquing	0	2	1	Basora	El complot dels anells	
1718	delegat del govern central	Central Government Delegation	3	2	Mike	El complot dels anells	
1719	Front d'Alliberament Català	Patriotic Liberation Front	3	3	Mike	El complot dels anells	
1720	independència	independence	3	3	Mike	El complot dels anells	
1721	polícia nacional	National Police	3	2	Mike	El complot dels anells	
1722	Amèrica	United States	5	2	Basora	El complot dels anells	
1723	Holliwood	0	5	2	Basora	El complot dels anells	
1724	Robin Hood	Robin Hood	2	3	Basora	El complot dels anells	
1725	professionals	professional people	3	1	Basora	El complot dels anells	
1726	estudiants	students	4	4	Basora	El complot dels anells	
1727	pagesos	peasants	3	1	Basora	El complot dels anells	
1728	federalisme	federalism	3	3	Basora	El complot dels anells	
1729	berenar	snack	6	1	cambrer	El complot dels anells	
1730	telèfon	phone	6	6	cambrer	El complot dels anells	
1731	xocolata	chocolate	6	1	Mike	El complot dels anells	
1732	informatius	0	4	5	Ferran	El complot dels anells	
1733	gravació	recording session	4	5	Ferran	El complot dels anells	
1734	entrepanes	sandwiches	6	1	Ferran	El complot dels anells	

1735	moto	bike	5	3	Ferran	El complot dels anells	
1736	República bananera	Third World	3	2	Mike	El complot dels anells	
1737	fitxa mèdica	medical report	1	4	Giralt	El complot dels anells	
1738	cure	cura	1	4	Giralt	El complot dels anells	
1739	Holand	Holland	5	2	Giralt	El complot dels anells	
1740	droga	drug story	1	4	Giralt	El complot dels anells	
1741	Roma	Rome	5	2	Múriel	El complot dels anells	
1742	bitllets	tickets	3	1	Múriel	El complot dels anells	
1743	militant	party member	3	3	Múriel	El complot dels anells	
1744	avi	grandpa	5	1	Mike	El complot dels anells	
1745	whisky	whisky	6	1	Mike	El complot dels anells	
1746	cinta	cassette	6	6	Ferran	El complot dels anells	
1747	vacances	holiday	3	1	Mike	El complot dels anells	
1748	unitat mòbil	moving unit	4	5	Mike	El complot dels anells	
1749	retirada de l'exèrcit	withdrawal of the Army	3	2	Giralt	El complot dels anells	condicions alliberament hostatges
1750	entrega dels fons del Banc d'Espanya	delivering the the bank deposits	3	1	Giralt	El complot dels anells	condicions alliberament hostatges
1751	referèndum d'autodeterminació	National Referendum	3	3	Giralt	El complot dels anells	Condicion alliberament hostatges
1752	bandera de l'ONU	UN flag	3	2	Giralt	El complot dels anells	condicions alliberament hostatges
1753	tancs	Army	3	2	Giralt	El complot dels anells	

						dels anells	
1754	presidente	Mr. President	3	2	Giralt	El complot dels anells	
1755	acuerdo	agreement	3	2	Giralt	El complot dels anells	
1756	explossius	explosives	6	6	Boix	El complot dels anells	
1757	amics	comrades	5	1	Basora	El complot dels anells	
1758	compatriotes	country fellow men	5	1	Basora	El complot dels anells	
1759	unitats especials	special units	3	2	Basora	El complot dels anells	
1760	operació	operation	3	2	Basora	El complot dels anells	
1761	catalans	Catalans	5	1	Ferran	El complot dels anells	
1762	bascos	basc	5	1	Ferran	El complot dels anells	
1763	castellans	castillian	5	1	Ferran	El complot dels anells	
1764	aeroport	airport	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1765	vaga de Mèxic	0	5	1	Ferran	El complot dels anells	
1766	Rome	0	5	2	Ferran	El complot dels anells	
1767	monarquia federal	Federal Kingdom	3	2	Ferran	El complot dels anells	
1768	Europa Letteraria	Europa Letteraria	4	2	Giovanni Pontano	La notte	
1768	Europa Letteraria	Europa Letteraria	4	5	Giovanni Pontano	La notte	
1769	champagna	xampany	6	1	Tommaso	La notte	
1770	concerto di Backaus	concert de Bakaus	4	1	Tommaso	La notte	li diu un admirador
1771	premio Nobel	premi Nobel	4	2	Giovanni	La notte	li diu el carter
1772	dottore	doctor	5	1	Giovanni	La notte	Giovanni li diu a Franca

1773	la signora	la senyora	5	1	Lidia	La notte	és la veïna
1774	Milano	Milà	5	2	Lucia	La notte	
1775	Sesto sant Giovanni	Sesto	5	2	Lidia	La notte	
1776	Breda	Breda	5	2	Lidia	La notte	
1777	Dio mio	Déu meu	1	4	Lidia	La notte	
1778	lire	lires			taxista	La notte	
1779	Brianza	Brianza	5	1	Giovanni	La notte	
1780	macchina	cotxe	5	3	Giovanni	La notte	
1781	Gli sonambuli	Els sonàmbuls	4	2	Giovanni, Lidia	La notte	
1782	Milano	Milà	5	2	Berenice, convidada	La notte	
1783	ingegnere	0	5	1	amfitrió	La notte	
1783	rose	roses	1	3	Giovanna, convidada	La notte	es refereix a un famós arquitecte italià
1784	Il Vietti	El Vietti	2	3	amfitrió	La notte	
1785	Deauville	Deauville	5	2	Berenice	La notte	
1786	barca	barca	5	3	Berenice	La notte	
1787	riccisimo	molt ric	5	1	Berenice	La notte	
1788	cognac	conyac	6	1	Lidia	La notte	
1789	vino bianco	vi blanc	6	1	convidat1	La notte	deu ser un hipòdrom
1790	San Siro	S. Siro	5	2	Giovanni	La notte	
1791	cugina	cosina	5	1	amfitriona	La notte	
1792	America	Amèrica	5	2	amfitriona	La notte	
1793	dollaro	dòlar	3	1	amfitriona	La notte	
1794	rugiado	rosada	1	2	Giovanni	La notte	
1795	golf	golf	6	4	Valentina	La notte	
1796	tennis	tennis	6	4	Valentina	La notte	
1797	Stati Uniti	Estats Units	5	2	Valentina	La notte	és un cicló
1798	La Giulia	la Giulia	1	2	Valentina	La notte	
1799	D'Annunzio	D'Annunzio	2	3	Giovanni	La notte	

1800	nardi	nards	1	3	Giovanni	La notte	Li'n diu el convidat
1801	scrittore	escriptor	2	3	Giovanni	La notte	
1802	Venezia	Venècia	5	2	convidat2	La notte	
1803	Hemingway	Hemingway	2	3	Giovanni	La notte	
1804	Cuba	Cuba	5	2	convidat2	La notte	
1805	democrazia	democràcia	3	2	Convidat3	La notte	
1806	whisky	whisky	6	1	Valentina	La notte	
1807	morto	mort	1	4	Lidia	La notte	
1808	manine	dents de lleó/(güelets)	1	3	dona,home1 home2	La notte	
1809	segavecchia	segadora (dona-ninot)	6	4	gent	La notte	
1810	Amèrica	Amèrica	5	2	dona2	La notte	
1811	San Giuseppe	Sant Josep	4	3	home	La notte	
1812	San Giuseppe	Sant Josep	6	4	home	La notte	
1813	conte	comte	5	1	gent	La notte	
1814	tigre della Malesia	tigre de Malàsia	1	3	joves	La notte	
1815	Scureza di Corpoló	Scureza di Corpoló	3	3	home	La notte	
1816	grotte dei conti di Lovignano	grutes dels comtes de Lovignano	2	1	narrador	La notte	
1817	Via Emilia	Via Emilia	2	1	narrador	La notte	
1818	avvocato	advocat	5	1	narrador	La notte	
1819	sangue romana e celtico	sang romana i celta	1	4	narrador	La notte	
1820	Dante	Dant	2	3	narrador	La notte	
1821	Pascoli	Pascoli	2	3	narrador	La notte	
1822	D'Annunzio	Dannunzio (sic)	2	3	narrador	La notte	
1823	Tiberio	Tiberi	2	3	mestre	La notte	
1824	Capri	Capri	5	2	estudiant	La notte	
1825	Uccisione di Agripina	Assassinat d'Agripina	2	2	mestre	La notte	
1826	Ma'	merda	1	4	estudiant	La notte	
1827	galli	gals	2	3	mestre2	La notte	

1828	Universalle	Universal	3	2	mestre3	La notte	
1829	Spirito	Esperit	4	3	mestre3	La notte	
1830	Stato	Estat	3	4	mestre3	La notte	
1831	Chiesa	Església	4	3	mestre3	La notte	
1832	figlio di Dio	fill de Déu	4	3	mestre3	La notte	
1833	Pare	Pare	4	3	mestre3	La notte	
1834	Spirito Santo	Esperit Sant	4	3	mestre3	La notte	
1835	Giotto	Giotto	4	2	mestra1	La notte	
1836	Alboino	Alboí	2	3	mestre4	La notte	
1837	bidello	bidell	5	1	mestra2	La notte	
1838	Principale	capatàs	5	1	paleta	La notte	
1839	minestra	sopa	6	1	capatàs	La notte	
1840	Madonna	mare de Déu	4	3	capatàs	La notte	
1841	pietra acqua santa	pica d'aigua beneïda	4	3	serventa Gina	La notte	
1842	carne di pollo	pollastre	6	1	fill capatàs	La notte	
1843	salvia	sàlvia	6	1	dona cap.	La notte	
1844	pezzo di merda	cagarro	1	4	capatàs	La notte	
1845	assassini	delinqüents	5	1	capatàs	La notte	
1846	stricnina	estricnina	1	3	dona capat.	La notte	
1847	Gary Cooper	Gary Cooper	4	2	Gradisca	La notte	
1848	la nouva vicina	la nova quinzena?	5	1	home	La notte	
1849	Wallace Beery	'Wallace Beery	6	4	prostituta	La notte	
1850	duca di Parigi	duc de París	5	1	prost.2	La notte	
1851	Vittoria	Victòria	2	1	jove	La notte	
1852	confessarsi	confessar-se	4	3	dona cap.	La notte	
1853	far la comunione	combregar	4	3	dona cap.	La notte	
1854	Natale	Nadal	4	3	fill	La notte	
1854	Natale	Nadal	6	4	fill	La notte	
1855	William Powel	William Powel	4	2	fill	La notte	
1856	Myrna Loy	Myrna Loy	4	2	fill	La notte	
1857	San Luigi	Sant Lluís	4	3	capellà	La notte	
1858	dia di San Antonio	dia de Sant Antoni	4	3	capellà	La notte	

1859	Jane Harlow	Jane Harlow	4	3	noi	La notte	
1860	Duce	Duce	2	3	soldat	La notte	
1861	Roma imperiale	Roma imperial	2	2	feixista	La notte	
1862	Italia	Itàlia	5	2	feixista	La notte	
1863	Mussolini	Mussolini	2	3	feixista	La notte	
1864	Fernet	Fernet	6	1	feixista	La notte	
1865	la Internazionale	la Internacional	4	1	feixista	La notte	
1866	giocchetto d'anarchico	llaç d'anarquista	6	2	feixista	La notte	
1867	olio di ricino	oli de ricí	6	1	feixista	La notte	
1868	Il Grande Hotel	el Grand Hotel	2	1	narrador	La notte	
1869	principe	príncep	2	3	duce	La notte	
1870	polache	polonesa	5	2	comandant	La notte	
1871	txecoslovache	txecoslovache	5	2	comandant	La notte	
1872	Leopardi	Leopardi	2	3	narrador	La notte	
1873	Dante Alighieri	Dante Alighieri	2	3	narrador	La notte	
1874	segavecchia	segadora (dona-ninot)	6	4	gent	Amacord	
1875	América	Amèrica	5	2	dona2	Amacord	
1876	San Giuseppe	Sant Josep	4	3	home	Amacord	
1877	San Giuseppe	Sant Josep	6	4	home	Amacord	
1878	conte	comte	5	1	gent	Amacord	
1879	tigre della Malesia	tigre de Malàsia	1	3	joves	Amacord	
1880	Scureza di Corpoló	Scureza di Corpoló	3	3	home	Amacord	
1881	grotte dei conti di Lovignano	grutes dels comtes de Lovignano	2	1	narrador	Amacord	
1882	Via Emilia	Via Emilia	2	1	narrador	Amacord	
1883	avvocato	advocat	5	1	narrador	Amacord	
1884	sangue romana e celtico	sang romana i celta	1	4	narrador	Amacord	
1885	Dante	Dant	2	3	narrador	Amacord	
1886	Pascoli	Pascoli	2	3	narrador	Amacord	
1887	D'Annunzio	Dannunzio (sic)	2	3	narrador	Amacord	
1888	Tiberio	Tiberi	2	3	mestre	Amacord	

1889	Capri	Capri	5	2	estudiant	Amacord	
1890	Uccisione di Agripina	Assassinat d'Agripina	2	2	mestre	Amacord	
1891	Ma'	merda	1	4	estudiant	Amacord	
1892	galli	gals	2	3	mestre2	Amacord	
1893	Universalle	Universal	3	2	mestre3	Amacord	
1894	Spirito	Esperit	4	3	mestre3	Amacord	
1895	Stato	Estat	3	4	mestre3	Amacord	
1896	Chiesa	Església	4	3	mestre3	Amacord	
1897	figlio di Dio	fill de Déu	4	3	mestre3	Amacord	
1898	Pare	Pare	4	3	mestre3	Amacord	
1899	Spirito Santo	Esperit Sant	4	3	mestre3	Amacord	
1900	Giotto	Giotto	4	2	mestra1	Amacord	
1901	Alboino	Alboí	2	3	mestre4	Amacord	
1902	bidello	bidell	5	1	mestra2	Amacord	
1903	Principale	capatàs	5	1	paleta	Amacord	
1904	minestra	sopa	6	1	capatàs	Amacord	
1905	Madonna	mare de Déu	4	3	capatàs	Amacord	renec
1906	pietra acqua santa	pica d'aigua beneïda	4	3	serventa Gina	Amacord	renec
1907	carne di pollo	pollastre	6	1	fill capatàs	Amacord	
1908	salvia	sàlvia	6	1	dona cap.	Amacord	
1909	pezzo di merda	cagarro	1	4	capatàs	Amacord	
1910	assassini	delinqüents	5	1	capatàs	Amacord	
1911	stricnina	estricnina	1	3	dona capat.	Amacord	
1912	Gary Cooper	Gary Cooper	4	2	Gradisca	Amacord	
1913	la nouva vicina	la nova quinzena?	5	1	home	Amacord	
1914	Wallace Beery	'Wallace Beery	6	4	prostituta	Amacord	
1915	duca di Parigi	duc de París	5	1	prost.2	Amacord	
1916	Vittoria	Victòria	2	1	jove	Amacord	monument
1917	confessarsi	confessar-se	4	3	dona cap.	Amacord	
1918	far la comunione	combregar	4	3	dona cap.	Amacord	
1919	Natale	Nadal	4	3	fill	Amacord	
1919	Natale	Nadal	6	4	fill	Amacord	

1920	William Powel	William Powel	4	2	fill	Amacord	
1921	Myrna Loy	Myrna Loy	4	2	fill	Amacord	
1922	San Luigi	Sant Lluís	4	3	capellà	Amacord	
1923	dia di San Antonio	dia de Sant Antoni	4	3	capellà	Amacord	
1924	Jane Harlow	Jane Harlow	4	3	noi	Amacord	
1925	Duce	Duce	2	3	soldat	Amacord	
1926	Roma imperiale	Roma imperial	2	2	feixista	Amacord	
1927	Italia	Itàlia	5	2	feixista	Amacord	
1928	Mussolini	Mussolini	2	3	feixista	Amacord	
1929	Fernet	Fernet	6	1	feixista	Amacord	
1930	la Internazionale	la Internacional	4	1	feixista	Amacord	
1931	giocchetto d'anarchico	llaç d'anarquista	6	2	feixista	Amacord	
1932	olio di ricino	oli de ricí	6	1	feixista	Amacord	
1933	Il Grande Hotel	el Grand Hotel	2	1	narrador	Amacord	li diuen "la bella dama"
1934	principe	príncep	2	3	duce	Amacord	
1935	polache	polonesa	5	2	comandant	Amacord	
1936	txecoslovache	txecoslovache	5	2	comandant	Amacord	
1937	Leopardi	Leopardi	2	3	narrador	Amacord	
1938	Dante Alighieri	Dante Alighieri	2	3	narrador	Amacord	
1939	London	Londres	5	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1940	assistant	ajudant	3	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1941	island	illa	1	1	Ariel	El vent de l'illa	
1942	family	família	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1943	family gatherings	festes	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1944	New Year	cap d'any	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
1945	cousin	cosí	5	1	Ariel	El vent de l'illa	

1946	drawings	dibuixos	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
1947	wives	mullers	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1948	husbands	marits	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1949	father	pare	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1950	colonies	colònies	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1951	economy	economia	3	1	Ariel	El vent de l'illa	
1952	Spanish	espanyols	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1953	Sant Felipe	Sant Felip	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1954	Turkish	turcs	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1955	population	població	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1956	slavery	esclavitud	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1957	murderers	assassins	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1958	thieves	lladres	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1959	England	Anglaterra	5	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1960	land of the Prince	país del príncep	5	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1961	Colonial Office	Ministeri de les Colònies	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1962	Ministry	Ministeri	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1963	His Majesty	Sa Majestat	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1964	military sense	aspecte militar	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1965	Natural History	Història Natural	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	

1966	plants	plantes	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
1967	animal life	animals	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
1968	native inhabitants	natus	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1969	English	anglesos	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1970	Treaty of Utrecht	Tractat d'Utrecht	2	2	governador	El vent de l'illa	
1971	glass of wine	got de vi	6	1	governador	El vent de l'illa	
1972	English soldiers	soldats anglesos	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1973	owners	propietaris	3	1	governador	El vent de l'illa	
1974	game of chess	partida d'escacs	6	4	soldat	El vent de l'illa	
1975	animal and mineral kingdom	regnes animal i minerals	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
1976	bed	llit	6	1	soldat	El vent de l'illa	
1977	musical instrument	instrument	6	5	soldat	El vent de l'illa	
1978	bells	campana	6	5	soldat	El vent de l'illa	
1979	early morning mass	missa	4	3	soldat	El vent de l'illa	
1980	angelus	angelus	4	3	soldat	El vent de l'illa	
1981	vespres	vespres	4	3	soldat	El vent de l'illa	
1982	London	Londres	5	2	Amstrong	El vent de l'illa	
1983	Kingdom	regnes animal i minerals	3	2	soldat	El vent de l'illa	
1984	Sardinia	Sardenya	5	2	Ariel	El vent de l'illa	
1985	fleet	flota	3	2	Ariel	El vent de l'illa	

1986	coast of Catalunya	Catalunya	5	2	Ariel	El vent de l'illa	
1987	French	francesos	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1988	Spaniards	espanyols	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1989	King Philip	rei Felip	2	3	Ariel	El vent de l'illa	
1990	Portuguese	portuguesos	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1991	Fornells castle	castell de Fornells	2	1	Ariel	El vent de l'illa	
1992	captain Butler	capità Butler	2	3	Ariel	El vent de l'illa	
1993	harbour	port	5	3	Ariel	El vent de l'illa	
1994	prisoners of war	presoners de guerra	5	1	Ariel	El vent de l'illa	
1995	horses	cavalls	1	3	Ariel	El vent de l'illa	
1996	apparatus	aparell	6	5	Ariel	El vent de l'illa	
1997	language	idioma	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
1998	Spanish	espanyol	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	llengua espanyola
1999	ride	cavall	6	4	Ariel	El vent de l'illa	
2000	painting	pintura	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2001	landscapes	pintures	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2002	portraits	retrats	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2003	artist	pintor	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2004	countryside	paisatge	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2005	trees	arbres	1	4	Ariel	El vent de l'illa	

2006	geography	geografia	1	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2007	animals	animals	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2008	plants	plantes	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2009	people	gent	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2010	economy	economia	3	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2011	corn	blat	1	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2012	cattle	bestiar	3	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2013	tobacco	tabac	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2014	aguardiente	aiguardent	6	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2015	species	espècies	6	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2016	chocolate	xocolata	6	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2017	hardware	pots	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2018	tools	aparells	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2019	gold	or	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2020	silver	plata	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2021	cacao	cacau	6	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2022	timber	fusta	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2023	boards	planxes	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2024	millstones	pedres de molí	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2025	pipes	pipes	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	

2026	playing cards	cartes de joc	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2027	spikes	punxes de ferro	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2028	nails	claus	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2029	colours	pintures	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2030	glass	vidre	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2031	lamps	llum	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2032	papers	paper	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2033	stationaryware	estris d'escriptori	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2034	musical instruments	instruments de música	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2035	watches	rellotges	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2036	wine	vidre	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2037	brushes	pinzells	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2038	laces	puntes	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2039	bottles	ampolles	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2040	corks	taps	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2041	starch	midó	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2042	fans	ventiladors	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2043	toys	joguines	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2044	gloves	guants	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2045	fireguns	armes	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	

2046	stockings	mitges	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2047	medals	medalles	3	2	Amstrong	El vent de l'illa	
2048	pictures	quadres	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2049	images	estàtues	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2050	books	llibres	6	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2051	relics	reliquies	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2052	indulgencies	indulgències	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2053	money	diners	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2054	Empire	Imperi	3	2	Smith	El vent de l'illa	
2055	Ministry	Ministeri	3	2	governador	El vent de l'illa	
2056	soldier	soldat	3	2	governador	El vent de l'illa	
2057	regulations	normes	3	2	governador	El vent de l'illa	
2058	London	Londres	5	2	governador	El vent de l'illa	
2059	Sant Felip	Sant Felip	5	2	Ariel	El vent de l'illa	
2060	portraits	retrat	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2061	landscapes	paisatges	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2062	paintings	pintures	4	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2063	work of art	obra d'art	4	1	Ariel	El vent de l'illa	
2064	uniform	uniforme	6	2	Ariel	El vent de l'illa	
2065	studio	estudi	6	5	Ariel	El vent de l'illa	

2066	palace	palau	2	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2067	Ciudadela	Ciudadella	5	2	Amstrong	El vent de l'illa	
2068	Mediterranean	Mediterrani	1	1	governador	El vent de l'illa	
2069	desertor	desertor	5	1	governador	El vent de l'illa	
2070	Easter	Pasqua	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2071	military honour	honor militar	5	1	governador	El vent de l'illa	
2072	survey	estudi	3	1	governador	El vent de l'illa	
2073	reputation	nom	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2074	Kane road	carretera de Kane	5	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2075	account	informe	3	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2076	work	treball	3	1	governador	El vent de l'illa	
2077	task	feina	3	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2078	native population	poble nadiu	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2079	public building	edific públic	2	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2080	Church of Maon	Església de Maó	2	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2080	Church of Maon	Església de Maó	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2081	Gothic Churches in England	nostres esglésies catòliques	4	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2081	Gothic Churches in England	nostres esglésies catòliques	2	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2082	Ciudadela	Ciudadella	5	2	Ariel	El vent de l'illa	
2083	Santa Clara	Santa Clara	4	3	Ariel	El vent de l'illa	nom de convent

2084	governor	governador	3	2	Ariel	El vent de l'illa	
2085	Arnstruthe	Arnstruthe	2	3	Amstrong	El vent de l'illa	
2086	coronel	coronel	3	2	governador	El vent de l'illa	
2087	General Hartford	general Hartford	2	3	governador	El vent de l'illa	
2088	instruments	aparells	5	5	Amstrong	El vent de l'illa	
2089	telescope	telescopi	6	5	Joan	El vent de l'illa	
2090	epidemy	epidèmia	5	1	Joan	El vent de l'illa	
2091	clothes	roba	6	2	Joan	El vent de l'illa	
2092	1747	1747	2	2	Amstrong	El vent de l'illa	
2093	family	família	5	1	Amstrong	El vent de l'illa	
2094	Lazaretto	Lazaretto	2	1	governador	El vent de l'illa	nom del sanatori
2095	London	Londres	5	2	governador	El vent de l'illa	
2096	senyoreta	senyoreta	5	1	Joan	El vent de l'illa	
2097	Menorca	Menorca	5	2	Joan	El vent de l'illa	
2098	convent	convent	2	1	Joan	El vent de l'illa	
2099	convent	convent	4	3	Joan	El vent de l'illa	
2100	island	illa	1	1	Ariel	El vent de l'illa	
2101	walk	excursions	6	4	Ariel	El vent de l'illa	
2102	England	Anglaterra	5	2	Ariel	El vent de l'illa	

VI. CONCLUSIONS

En les pàgines següents traurem conclusions de l'anàlisi duta a terme en aquest treball, això és, mirarem de demostrar que el camí iniciat en aquesta investigació ha reeixit a assolir els objectius que pretenia i a palesar la validesa o la refutació de les hipòtesis a què aspiràvem en l'inici.

Recordem que els objectius d'aquest treball prenen com a punt de partida unes consideracions preliminars que constreñien l'àmbit d'estudi. Teníem en compte que dels diversos sistemes que es podien utilitzar per realitzar el trasllat lingüístic ens centràriem només en la subtitulació com a mètode de traducció. Això ens menava a deixar de banda absolutament les altres activitats traductores que s'apliquen al material filmic com ara el doblatge, tot i ser conscients que aquesta pràctica és la més habitual en el nostre país.

El primer objectiu que pretenia la tesi era definir el concepte de "referent cultural".

A través dels estudis preliminars que han fonamentat teòricament aquesta tesi i amb el suport de l'anàlisi posterior, hem arribat a definir --voldríem que de forma al màxim possible de definitiva- el referent cultural com l'objecte creat dins d'una determinada cultura, amb un capital cultural propi, conferit pel conjunt de la societat, capaç de descriure, matisar i modificar el valor expressiu que atorguem als individus que hi estan relacionats. Però sabent, prèviament, que el resultat de la valoració que s'atorga al referent no és absoluta ni compartida sempre per tots els sectors de la població --més o menys massius, però sí significatius, en tant que es posa de manifest a partir d'un text filmic, de masses.

Hem demostrat que els referents culturals són una informació que aprenem per mitjà de processos cognitius i al llarg de l'anàlisi n'hem explicat el com.

Hem pogut constatar que els referents culturals són utilitzats pels creadors de textos de ficció, per tal d'empènyer els espectadors a relacionar cada personatge amb un espai sòcio-cultural detallat i a atribuir-los una personalitat específica. Conseqüentment, si els espectadors no són capaços d'establir, en primer lloc, una associació referencial, tampoc no podran relacionar els personatges de ficció que utilitzen certs referents amb un espai social concret ni els arrencarà un valor expressiu adient. En aquest context, el traductor esdevé un mediador cultural que erigeix ponts que permeten la comunicació entre els receptors de la traducció i els originals.

La hipòtesi que havíem formulat a l'inici del treball era que els traductors, si volien generar un valor expressiu adient, havien de procurar de desvetllar primer un valor rètic adequat per a cada referent. En canvi, després de realitzar l'anàlisi a partir del corpus seleccionat, hem pogut verificar que és minsa l'ajuda que es brinda a l'espectador dels subtítols en aquest sentit. La raó d'aquesta manca d'assistència és la necessitat tècnica de condensar el gruix d'informació en els subtítols i el fet que les redundàncies que provenen dels diversos canals cinematogràfics, juntament amb el coneixement previ de les representacions de la cultura aliena, limiten la mediació del traductor. Així, els condicionants tècnics són capaços de supeditar el contingut.

Podem validar la hipòtesi que la distància cultural determina el grau de transformació dels referents. Com que per mitjà del corpus d'anàlisi hem relacionat cultures que pertanyen a l'anomenat món occidental, format per unes societats cada vegada més aproximades culturalment, els referents inexistents en la cultura d'arribada tendeixen a ser formulats de forma estrangeritzant. De tota manera, cal recordar una vegada més, que les estratègies i les tècniques de traducció no són escollides pels traductors de manera aleatòria, sinó que els

critèris que s'apliquen es regeixen per les preferències dels iniciadors i dels destinataris de les traduccions.

Quant a la segona subhipòtesi formulada sobre aquesta qüestió, també hem pogut constatar que les solucions que s'opten a l'hora de traduir els referents culturals són diferents en funció de si es tradueix vers una llengua minoritzada, o bé cap a una llengua majoritària com l'anglès.

Un altre dels objectius que ens havíem marcat a l'inici d'aquesta investigació era comprovar de quina manera les restriccions pròpies de la subtitulació poden condicionar les estratègies traductores.

Per tal d'analitzar-ho, hem tingut en compte que una de les primeres característiques de les traduccions audiovisuals és que només es realitza el trasllat dels guions, tot i que els canals cinematogràfics pels quals arriba informació als espectadors són diversos. A III.3 hem vist que calia partir de l'existència d'una presentació visual i acústica, i que dins de cadascuna podíem distingir entre els elements verbals i no verbals. Però d'aquests quatre paràmetres, els guions que s'han de traduir només constitueixen el material acústic verbal.

La subtitulació interfereix de manera més aparent amb el conjunt de l'obra original, ja que es caracteritza per la composició diasemiòtica que introdueix en el text. Així, els espectadors de versions subtitulades han de derivar informació dels subtítols, mentre que continuen exposats als diàlegs originals que senten. Aquesta situació crea una nova mirada del conjunt artístic que el traductor procura de compensar, tot i que es veu obligat, també, a condensar el text i a transformar els textos orals en escrits. Les condensacions d'informació es poden contrarestar fins a un cert punt gràcies a la redundància d'informació

que es pot extreure d'altres canals, però les característiques diferents del llenguatge escrit respecte de l'oral condicionen el procés de traducció.

Hem vist com els referents s'acosten als nous destinataris quan el trasllat es realitza d'una llengua minoritària a una de majoritària, mentre que la tendència quan el procés és invers, és a dir d'una llengua majoritària a una de minoritzada, és oferir traduccions estrangeritzants. Tal com veurem més endavant, aquestes estratègies oposades tenen conseqüències culturals en l'estructura de les representacions socials dels individus, segons si s'expressen en una llengua majoritària o en una de minoritzada.

Quan es tracta sobretot de produccions americanes, probablement pel gruix de coneixements que adquirim constantment sobre la societat americana a mesura que esdevenim consumidors dels productes audiovisuals, la tendència majoritària és conservar els referents culturals originals amb expressions lingüístiques similars, encara que de vegades el mot així creat no existeixi en la llengua d'arribada, o bé no es puguin entendre de la mateixa manera.

En relació amb l'objectiu 1, podem convenir que per la manera com s'han traduït al castellà i al català els referents culturals que hem relacionat, constatem i provem que la tendència general és no matisar la informació rètica, que relaciona la denominació del referent amb el bé cultural que descriu i els valors associats en la cultura original, per la qual cosa en els subtítols, les solucions traductores es decanten per una traducció estrangeritzant. En canvi, quan el procés és cap a una llengua majoritzada com l'anglès, la tendència és la contrària. En aquestes ocasions, els referents culturals, o bé són explicats, o bé desapareixen.

Ens havíem plantejat com a hipòtesi, que la dicotomia entre estrangerització i domesticació es faria palesa per la necessitat de condensar informació en els subtítols. En certa mesura, aquesta és la conclusió que es desprèn de la nostra anàlisi, però ens adonem que mentre que s'incrementa la informació en la

memòria col·lectiva dels espectadors de subtítols escrits en llengües minoritzades --que a la llarga esdevindrà entorn cognitiu- els espectadors d'una llengua majoritzada no han de realitzar el mateix esforç cognitiu per processar elements culturals aliens. Aleshores la distància cultural entre els espectadors només es redueix en un únic sentit i, consegüentment, si havíem comprovat que la distància cultural determina ja el grau de domesticació dels referents, com més s'incrementi el coneixement sobre una altra cultura en la memòria col·lectiva d'un grup diferent, menys caldrà que els referents es domestiquin.

El tercer objectiu pretenia determinar si el valor expressiu que s'atorga als personatges de ficció és un coneixement socialment compartit.

Amb aquesta finalitat ens hem basat en la premissa ja constatada: com més alta és la importació d'elements estrangeritzants, més augmenta el coneixement general en la cultura d'arribada de les característiques pròpies de la cultura original. Un pas també previ per entendre com poden arribar a influir en el conjunt d'una societat determinada els elements culturals aliens que importa per mitjà de les traduccions, i en concret de les traduccions audiovisuals, és definir l'estructura de l'organització social.

D'una banda, les societats mantenen una fragmentació social, ja que en el seu interior mostren l'existència d'uns grups que s'autodefineixen per uns trets distintius respecte dels altres grups. A III.4.4, per exemple, hem destriat entre comunitats de vida i comunitats de sentit, és a dir entre els possibles grups al voltant dels quals s'organitzen els individus. La primera adscripció a un grup, o comunitat de vida, esdevé de manera casual, tot i que és capaç de condicionar el gruix de les actuacions dels individus que les integren. La realitat és que cadascun dels grups compta amb uns mecanismes que perpetuen l'existència dels diversos col·lectius, però a mesura que passa el temps pot variar el volum

de capital cultural. Justament, la voluntat de mantenir i d'augmentar el volum de capital cultural provoca una sèrie de conflictes interns que condicionen l'hegemonia de certs grups per damunt d'altres i permeten la cohesió global de les societats.

Aquesta hegemonia d'alguns grups, que són els portadors de la ideologia dominant, es justifica per la capacitat de les diverses societats de crear estructures de formes simbòliques amb un sistema de valors propi i capaç de cohesionar tota la societat, ja que els diversos grups que la conformen consideren que comparteixen un conjunt de creences.

La capacitat aglutinadora de les ideologies, tant de la dominant com les que comparteixen els diversos grups dominats, no opera a partir de la consciència individual. Al contrari, dins del sentit comú o coneixement inqüestionat trobem els valors que atorga el grup a les diverses manifestacions culturals. El llenguatge, per aquesta necessitat que tenen les ideologies de transmetre els valors que comparteixen, esdevé una peça clau a l'hora de comunicar aquests valors.

Vist això, hem demostrat, doncs, que com a formes simbòliques pròpies dels grups, els referents culturals no estan exempts d'aquesta categorització ideològica, cosa que cal tenir en compte en el moment de la traducció. Si partim de la consideració que els referents són recursos que utilitzen els creadors d'obres de ficció, per tal de caracteritzar els personatges com a individus que pertanyen a un grup social concret, aquesta finalitat dels referents només es pot justificar si els guionistes preveuen que els espectadors seran capaços de recollir la informació, referencial i expressiva, que prové d'aquests elements.

En tant que individus socialitzats, realitzem aquesta associació entre el referent i la categorització dels nostres interlocutors en la vida real, la qual cosa

justifica que apliquem una estratègia de resolució de problemes similar també quan ens trobem amb textos de ficció.

Però quan ens hem d'acabar al que reconeixem com a ficció, sembla que tendim a augmentar la credibilitat sobre les proposicions que ens són presentades. Si, a més, recordem que hem justificat que els mitjans audiovisuals tenen un índex d'èxit molt elevat quan volen comunicar els valors dels missatges que generen les institucions que els gestionen –la majoria de les vegades aquestes institucions són les creadores i les portadores de la ideologia dominant-, aleshores cal verificar la influència que poden tenir els productes audiovisuals traduïts en el nou entorn que els acull.

Si el valor expressiu que atorguem als individus, reals o ficticis, deriva del coneixement socialment compartit, la conseqüència és que l'increment de referències culturals alienes pot modificar el gruix de coneixements compartits de manera que esdevinguin part de la memòria col·lectiva de la societat que acull la traducció.

La diferència clau entre els elements culturals que els individus han d'interpretar neix de l'origen d'aquests referents. Si els referents són propis, el coneixement sobre aquests elements és implícit, de manera que el valor referencial s'hi associa de manera no conscient; després, la categorització ideològica es duu a terme a partir dels valors inculcats per la ideologia de l'individu; i, finalment, s'originen unes implicacions contextuais, capaces de definir els personatges de ficció, coincidents, si concorden la ideologia del film i la de l'espectador, i diferents, si no concorden. Conseqüentment, si s'incrementen els coneixements sobre la cultura aliena recollits a la memòria col·lectiva –cosa que és possible per la naturalesa dels mitjans de comunicació i per la manera com arriben als espectadors els missatges dels textos de ficció, tal com han estat argumentades anteriorment ambdues premisses-, les representacions i els valors de la cultura aliena tenen més facilitats per

esdevenir coneixement implícit. És a dir, havíem plantejat com a Hipòtesi 3 que els referents culturals aliens podien acabar per implantar-se en la societat que en rep les traduccions i esdevenir nous elements cohesionadors, i a la vista de l'argumentació seguida i de l'anàlisi de les pràctiques traductores l'hem de validar, ja que una vegada els referents pertanyen al coneixement implícit, els individus arriben a oblidar que provenien d'una cultura aliena.

En aquesta nova situació, canvia el paper del traductor com a mediador cultural (ja que, a mesura que el conjunt dels espectadors van ampliant els coneixements sobre la realitat aliena, cal menys intervenció per aproximar els trets culturals que no són propis). Cal no oblidar, però, que els ponts de comunicació que erigeixen els traductors, quan es tracta de referents culturals, pel fet de tractar-se d'objectes que tenen un valor expressiu definit pel seu capital cultural, prenen cos a partir de la ideologia que re-presenten i que hem volgut constatar per mitjà de la classificació de la Taula de Categories dels Referents Culturals de V.3.2.2.

De tota manera, i per introduir ja l'Objectiu 4, l'adquisició de coneixement és un procés social, però també personal.

A causa de l'aprenentatge dels patrons d'acció i de les disposicions, com a individus socialitzats, ens enfrontem a l'entorn una manera determinada, és a dir adquirim una forma d'entendre el món i de comunicar-nos, però l'experiència personal, emmagatzemada a la memòria episòdica, i l'actitud davant del repte d'adquirir nou coneixement en condiciona el resultat.

Per tant, la ideologia del film pot trobar la reticència d'alguns espectadors a avaluar els personatges tal com el cineasta volia. Els guionistes, doncs, haurien de tenir en compte que el procés d'adquisició de nous coneixements està

estretament lligat als coneixements previs de cada individu i a l'estructura de categories que hagi internalitzat. I també caldria que tinguessin en compte que el grau de motivació a l'hora de l'esforç de categoritzar allò que s'allunya dels nostres patrons quotidians pot variar en situacions diferents i segons cada individu.

D'una banda, hem justificat a III.5.1.3 que la situació immediata que obliga a la categorització i el context en què es produeix la necessitat de categorització pot modificar l'adquisició de coneixement. Alguns dels factors que influeixen estan relacionats amb trets de la condició humana com pot ser el cansament, la motivació o la capacitat intel·lectual per comprendre la situació que s'ha produït. El model de Fiske (1999) que hem reproduït a III.5.5 ens fa veure la complexitat del procés d'atribució de categories a les persones i totes reavaluacions que es fan necessàries abans d'acomplir la tasca amb un grau de satisfacció apropiat.

Peò les creences anteriors, emmagatzemades als diversos tipus de memòria que hem descrit a III.5.3 i III.5.4 condicionen també el procés posterior d'aprenentatge. Per això a IV.3, en el model que proposem per descriure de quina manera els referents culturals esdevenen representacions mentals, suggerim que la localització de l'entorn cognitiu, i la correlació amb la memòria, és crucial perquè el referent recuperi el valor que se li havia volgut destinar. El model, però, havia d'incloure també la predisposició personal a acceptar informació nova i reconvertir-la en representacions, en conseqüència, abans de les fases d'ancoratge i d'objectificació, hem volgut palesar l'actitud personal dels individus, a partir de la Teoria dels implícits de Roloff i Berger (1982).

Malgrat que haguem postulat un vessant personal en l'adquisició de nou coneixement, no podem perdre de vista que els textos audiovisuals estan

adreçats a grups concrets d'individus, perquè al capdavant el coneixement és social. Per això un altre dels objectius que ens havíem marcat a l'inici de la tesi era descriure la possible influència de la introducció de representacions alienes en la cultura de traducció i de quina manera les noves representacions poden influir en l'estructura de les representacions que havien adquirit en el procés d'enculturació.

En l'anàlisi dels films, probablement per la poca distància cultural entre els espectadors a qui anava adreçada la versió original i els subtítols, i malgrat l'estrangerització dels referents en les traduccions al català i al castellà podem concloure que la traducció dels referents en general permet d'associar els personatges de ficció amb un "sentit comú" i amb una ideologia similar. Però també hem trobat exemples en què el referent traslladat ha perdut el valor expressiu que tenia a l'original o es relaciona amb un valor expressiu nou. Pot ser que l'espectador dels subtítols detecti aquesta manca d'equivalència. Serà aleshores quan aquesta situació el pot dur a confrontar el coneixement adquirit amb aquest nou que li és presentat.

En aquest cas, l'espectador es trobarà empès a integrar el nou coneixement en l'estructura ja adquirida de les representacions socials. Quan ens enfrontem a un coneixement nou desconegut i tenim la voluntat de comprendre'l, el primer pas que realitzem és comparar el nou element amb els elements reconeguts del nostre paradigma de representacions. D'aquesta manera també, tot allò que considerem aliè es vol associar amb categories i imatges ordinàries. Aquesta operació, doncs, arriba a resultar freqüent davant de textos estrangeritzants, encara que com a espectadors de subtítols matisem el nou coneixement que ens arriba a partir del film. Un cop assimilat el nou coneixement, les imatges adquireixen un concepte, però amb la característica que allò que, si hagués estat conegut i relacionat per mitjà del sentit comú hauria estat processat de manera invisible, és aleshores perceptible.

Cal postular que la importació de nous referents associats a una cultura aliena, ha de repercutir en el sistema de representacions compartit per la cultura que els rep, i més encara en els discursos de ficció.

Els referents, en conseqüència, pel fet d'haver-los definit com a objectes amb capital cultural, s'associen a unes certes representacions que han de superar la barrera de ser considerats incongruents quan es traslladen, per mitjà de la traducció, d'una cultura a una altra. Si el trasllat dels elements que mostren una certa incongruència amb el sistema de representacions de la cultura d'arribada és estrangeritzant, aleshores el nou coneixement és perceptible, amb la qual cosa, l'entrada de referents posa de relleu les diferències entre el sistema de representacions de la cultura original i de la cultura d'arribada amb la conseqüència que el coneixement implícit, emmagatzemat a partir del sentit comú de la societat destí de la traducció, esdevé declaratiu i pot desestructurar el sistema de representacions previ a l'entrada de representacions alienes. Des d'aquesta perspectiva, és vàlida la Hipòtesi 5 que presentàvem a II, ja que les noves representacions repercuteixen en l'estructuració anterior.

Una vegada hem descrit els referents culturals i els processos cognitius que es desencadenen perquè puguin ser processats pels espectadors dels subtítols que els llegeixen, podem també concloure, i validar la Hipòtesi 6, que els referents culturals comparteixen amb altres elements lingüístics el fet de permetre la transmissió de continguts ideològics, ja que tot enunciat integra un valor determinat.

El capítol III.6 ens ha permès d'identificar els referents culturals com actes de parla inserits, però, dins d'uns altres actes de parla més amplis. Per aquesta condició, són unitats de comunicació que presenten força il·locutiva i perlocutiva, capaces de generar, en terminologia de Grice, implicacions conversacionals. Per la condició d'actes de parla, els referents són capaços de

generar un acte rètic, pel qual els espectadors relacionen el referent amb el seu valor referencial. Quan el lligam no es pot establir, per mor de la distància cultural entre el text origen i la societat d'arribada, cal la intervenció del traductors de manera que generin un equivalent del referent capaç de ser discernit pels espectadors dels subtítols amb una força il·locutiva similar a la que generava el referent original, després que hagin estat capaços de cercar de manera adient la pertinença del referent, en tant que enunciat individual.

La càrrega il·locutiva dels referents estableix el nexa entre el referent atribuït a una personatge amb el món on vol ser inserit en el treball cinematogràfic, o bé en general en l'obra de ficció. Aleshores, el referent esdevé un element identificador de grup que, com en la vida real, està associat a uns valors determinats, propis d'un grup concret, i que tenen la doble finalitat de servir de base d'identificació per als individus que integren el grup, o bé per als individus externs al grup.

Aquestes conclusions són el final d'una investigació, però també un nou punt de partida. Esperem que permetin de continuar indagant en el camp de la traducció de les referències culturals, per tal que els traductors i aquelles institucions que tenen a les mans les decisions sobre la política de traduccions puguin col·laborar a la permeabilitat de totes les cultures i les societats, de manera que aprendre sobre els altres esdevingui una aproximació amb la voluntat de conèixer i, doncs, de comprendre i estimar l'alteritat.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. TEORIA DE LA TRADUCCIÓ

ABDULLA, Adnan K. (1999), "Aspects of Ideology in Translating Literature" a *Babel*, 45:1, p. 1-16.

AALTONEN, Sirkku (1996a), *Acculturation of the Other. Irish Milieu in Finnish Drama Translation*, Joensuu University Press.

(1996b), "Rewriting Representations of the Foreign: the Ireland of Finnish Realist Drama" a *TTR*, volum IX, núm. 2, 2n semestre, p. 103-122.

(1997), "Translating plays or baking apple pies: A functional approach to the study of drama translation" a SNELL-HORNBY, Mary, JETTMAROVÁ, Zuzana i KAINDL, Klaus (eds.) (1997), *Translation as Intercultural Communication*, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam, Philadelphia, p. 89-97.

ALVÁREZ, Roman i VIDAL M. Carmen (1996), *Translation, Power, Subversion*, Topics in Translation, Multilingual Matters, Clevedon.

ALVÁREZ, Sergi, BOSCH, Judit i SANTAMARIA, Laura (1999) "Traducció jurídica i adaptació terminològica", I Jornades Internacionals de Traducció Especialitzada", Universitat Pompeu Fabra (en premsa).

BASSNETT, Susan i LEFEVERE, André (1998), *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*, Topics in Translation: 11, *Multilingual Matters*, Clevedon, Filadelfia, Toronto, Sydney i Johannesburg.

- BASSNETT, Susan i TRIVEDI, Harish (1999), *Post-colonial translation*, Translation Studies, Routledge, Londres i Nova York.
- BRODZKI, Bella (1999), "History, Cultural Memory, and the Tasks of Translation" in T. Obinkaram Echewa's *I saw the Sky Catch Fire*" a PMLA, v. 114, 2, p.207-219.
- CARBONELL, Ovidio (1996a), "Lingüística, traducción y cultura" a Trans, núm. 1, p. 143-150.
- (1996b), "the Exotic Space of Cultural Translation" a ALVÁREZ, Roman i VIDAL M. Carmen (1996), *Translation, Power, Subversion*, Topics in Translation, Multilingual Matters, Clevedon, p. 79.98.
- CARNER, Josep (19), *Teoria de l'ham poètic*, Edicions 62, Barcelona.
- CATFORD, J.C. (1965), *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford University Press, Oxford.
- CHESTERMAN, Andrew (1993), "From 'Is' to 'Ought': Laws, Norms and Strategies in Translation Studies" a *Target*, núm.1, p.1-20.
- COCOZZELLA, Peter (1988), "The Catalan Tradition: The Other Spanish Literature" a *Translation Perspectives*, IV, National Resource Center for Translation and Interpretation, New York.
- COATES, Carrol F. (1996), "The Political Subtext of Translation: Examples from Francophone Literature, *Translation Perspectives*, IX: *Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, p.215-223.

- CRISAFULLI, Edoardo (1993), "Culture and Text: Equivalence Revisited" a *Perspectives. Studies in Translatology*, Museum Tusculanum Press, University of Copenhagen, Copenhagen, 2, p. 194-206.
- CRONIN, Michael (1995), "Altered States: Translation and Minority Languages" a GAMBIER, Yves, *Orientations Européennes en Traductology* "Etudes sur le texte et ses transformations", vol. VIII, núm. 1, 1r sem., p. 85-103.
- (1998), "The Cracked Looking Glass of Servants. Translation and Minority Languages" a *The Translator*, v. 4, núm. 2, p. 145-162.
- DELEUZE, Gilles i GUATTARI, Felix (1986), *Kafka: Toward a Minor Literature*, Theory and History of Literature, vol. 30, University of Minnesota Press, traducció de Dana Polan.
- DELISLE, Jean (1984), *L'analyse du discours comme méthode de traduction*, Editions de la Université d'Ottawa, Ottawa.
- EVEN-ZOHAR i TOURY, Gideon (1981), *Translation, Theory and Intercultural Relations*, Schenkman, Cambridge.
- FAWCETT, Peter (1997), *Translation and Language. Linguistic Theories Explained*, Translation Theories Explained, St. Jerome Publishing, Manchester.
- GENTZLER, Edwin (1993), *Contemporary Translation Studies*, Routledge, Londres i Nova York.

- GILE, Daniel (1995), "La lecture critique en traductologie" a *Meta*, 40, p. 5-14.
- GODARD, Barbara (1997), "Writing Between Cultures" a TTR, volum X, núm. 1, 1r semestre, p. 53-99.
- GODAYOL, PILAR (2000), *Espais de frontera, Gènere i traducció*, Biblioteca de Traducció i Interpretació, 5, Eumo Editorial, Vic.
- GUTT, Ernst August (1991), *Translation and Relevance. Cognition and Context*, Basil Blackwell, Cambridge.
- HATIM, Basil i MASON, Ian (1990), *Discourse and the Translator*, Longman, London.
- HERMANS, Theo (1996), "Norms and the Determination of Translation: A theoretical Framework" a ALVÁREZ, Roman i VIDAL M. Carmen (1996), *Translation, Power, Subversion*, Topics in Translation, Multilingual Matters, Clevedon, p.25.41.
- HJORT, Anne Mette (1992), "Translation and the Consequences of Scepticism" a *Translation, History and Culture*, Bassnett and Lefevere.
- HOLMES, James (1988), "The Name and Nature of Translation Studies" a *Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies*, Approaches to Translation Studies, 7, Rodope, Amsterdam.
- HOMEL, David i SIMON, Sherry (ed.) (1988), *Mapping Literature. The Art and Politics of Translation*, Véhicule Press, Montréal.

- HONGWEI, Chen (1999), "Cultural Differences and Translation" a *Meta*, XLIV, 1, p.121-132.
- HOUSE, Julianne (1981), *A Model for Translation Quality Assessment*, Günter Narr Verlag, Tübingen.
- HURTADO, Amparo (1995), "Pasado, presente y futuro de les estudios sobre la traducción", *Sendebarr*, núm. 6, p. 73-93.
- JAKOBSON, Roman (1960), "Linguistic and Poetic" a *Style in Language* , Sebeok, Thomas A, (ed.). M.I.T. Press, p. 353-7.
- JAMES, Heulwen (1997), "Language transfer in the Audiovisual Media" a *Parallèles*, núm. 19, p. 87-97.
- LAMBERT, José i VAN GORP, Hendir (1985) "On Describing Translations" a HERMANS, Theo (ed.), *The Manipulation of Literature. Studies in Literary Translation*, Croom Helm, Londres, p. 42-53.
- (1995), "Translation, Systems and Research: The Contribution of Polysystem Studies to Translation Studies" a GAMBIER, Yves, *Orientations Européennes en Traductology* "Etudes sur le texte et ses transformations", vol. VIII, núm 1, 1r sem., p. 105-152.
- LEFEVERE, André (ed.) (1992a), *Translation, History, Culture*, Routledge, Londres i Nova York.
- (1992b), *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*, Routledge, Londres i Nova York.

- MAIER, Carol S. (1996), "Questions of Review" a *Translation Perspectives, IX: Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, p. 243-265.
- MAIER, Carol S. i MASSARDIER-KENNEY, Françoise (1996), "Gender in/and Literary Translation a *Translation Perspectives, IX: Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, p. 225-241.
- MALLAFRÉ, J. (1991), *Llengua de Tribu, llengua de polis. Bases d'una traducció literària*, Edicions dels Quaderns Crema, Barcelona.
- MASSARDIER-KENNEY, Françoise (1997), "Towards a Redefinition of Feminist Translation Practice", *The Translator*, Volume 3, Number 1, p. 55-69.
- MAYORAL, Roberto (1994), "La explicitación de la información en la traducción intercultural" a A. Hurtado (ed.), *Estudis sobre la traducció*, núm 1, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló.
- MOUNIN, G. (1971), *Los problemas teóricos de la traducción*, Editorial Gredos, Madrid.
- MOYA, Virgilio (19), "La Ampliación del Discurso Traslativo a Propósito de los Nombres Propios" a *Babel*, 45:1, p. 17-38.
- NEWMARK, Peter (1981), *About Translation*, Pergamon Press, Oxford.
- (1988), *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, New York.

- NIDA, Eugene (1964), *Towards a Science of Translating, with special reference to principles and procedures involved in Bible translating*, Leiden.
- NIDA, Eugene i TABER, Charles R. (1981), *The Theory and Practice of Translation*, Leiden.
- NIRANJANA, Tejaswini (1992), *Sitting Translation, History, Post-Structuralism, and the colonial Context*, University of California Press, Berkeley, L.A.
- NORD, Christiane (1991), *Text Analysis in Translation*, Rodopi, Amsterdam.
- (1997), *Translating as a Purposeful Activity, Translation Theories Explained*, St. Jerome Publishing, Manchester.
- (1998), "La unidad de traducción en el enfoque funcionalista", *Quaderns. Revista de Traducció*, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, núm. 1, p. 65-77.
- PARCERISAS, Francesc (1993), "La traducción en Cataluña" a *Journal of Hispanic Studies of the University of Auckland, Catalan Literature*, núm. V, p. 27-37.
- PERGNIER, Maurice (1978), *Les fondements sociolinguistiques de la traduction*, Université de Lille, Lille.
- PING, Ke (1999), "Cultural Presuppositions and Misreadings" a *Meta*, XLIV, p.133-143.

- POYATOS, F. (1997), "Aspects, Problems and Challenges of Nonverbal Communication in Literary Translation", a POYATOS, F. (ed) *Nonverbal Communication and Translation. New Perspectives and Challenges in Literature, Interpretation and the Media*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam i Philadelphia.
- RABADÁN, Rosa (1991), *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia transléctica inglés-español*, Universidad de León, León.
- (1994), "Traducción, función, adaptación" a FERNÁNDEZ NISTAL, P. (ed.) *Aspectos de la traducción inglés-español*, Universidad de Valladolid, Valladolid, p.31-42.
- RABASSA, Gregory (1996), "Words cannot Express... The Translation of Cultures" a *Translation Perspectives, IX: Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, p. 183-192.
- ROBERTS, Roda i PERGNIER, M. (1987), "L'equivalence en traduction" a *Meta* XXXII, 4 p.392-401.
- (1992), "The Concept of Function of Translation and its Application to Literary Texts" a *Target* , 4:1, p.1-16.
- SALKIE, R. (1987), "Review: Georges Garner, *Linguistique et traduction: Éléments de systématique verbale comparée du français et de l'anglais*" a *Lingua*, 73, p.225-241.
- SANTAMARIA, Laura (1999), *La traducció de les referències culturals. Aportació informativa i valor expressiu*, Treball de Recerca de Doctorat.

SHÄFFNER, Christina i KELLY-HOLMES, Helen (eds.) (1995), *Cultural Functions of Translation*, Multilingual Matter, Ltd., Clevedon.

SCHÄFFNER, Christina i ADAB, Beverly (1997), " Translation as intercultural communication" a SNELL-HORNBY, Mary, JETTMAROVÁ, Zuzana i KAINDL, Klaus (1997), *Translation as Intercultural Communication*, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam, Philadelphia, p- 325-337.

SELESKOVITCH, Danica i LEDERER, Marianne (1984), *Interpreter pour traduire*, Didier Érudition, Paris.

SELLENT, Joan (1999), "El discurso de la oralidad" a *Vasos Comunicantes*, núm. 12, p. 118-123.

SNELL-HORNBY, Mary (1988), *Translation Studies. An Integrated Approach*, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam.

SNELL-HORNBY, Mary, JETTMAROVÁ, Zuzana i KAINDL, Klaus (1997), *Translation as Intercultural Communication*, John Benjamins Publishing Co., Amsterdam, Philadelphia.

TAYLOR, Charles (1992), "To follow a Rule" a HJORT, Mette (ed.), *Rules and Conventions. Literature, Philosophy, and Social Theory*, John Hopkins University Press, London.

TOURY, Gideon (1980), "The Nature and Role of Norms in Literary Translation" a *In Search of a Theory of Translation*, The Portes Institute for Poetics and Semantics, Tel Aviv.

(1985), "A Rational for Descriptive Translation" a HERMANS, Theo (ed.) *The Manipulation of Literature* , Crom Helm. London.

(1995), *Descriptive Translation Studies and Beyond*, John Benjamins Pub., Amsterdam.

TYMOCZKO, Maria (1998) "The metonyms of translating marginalized texts" a *Comparative Literature*, 47, 1, p.11-24.

VENUTI, Lawrence (1992), *Rethinking Translation: Discourse, Subjectivity, Ideology*, Routledge, Londres i Nova York.

(1995a), *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, Routledge, Londres i Nova York.

(1995b), "Translation and the Formation of Cultural Identities" a SCHÄFFNER, Cristina i KELLY-HOLMES, Helen (eds.), *Cultural Function of Translation*, Multilingual Matters Ltd., Clevedon.

(1996), "Translation as a Social Practice: or, The Violence of Translation" a *Translation Perspectives, IX: Translation Horizons Beyond the Boundaries of Translation Spectrum*, p. 195-213.

(1998), "Introduction" a *The Translator*, v. 4, núm. 2, p.135-144.

VIDAL, Ma. Carmen África (1995), *Traducción, manipulación, desconstrucción*, Ediciones Colegio de España, Valladolid.

VINAY, J.P. i DALBERNET, J. (1958), *Stylistique comparée du française et de l'anglais*, Didier, París.

VISWANATHA i SIMON, Sherry (1999), "Shifting grounds of Exchange. B.M. Srikataiah and Kannada" a BASSNETT, Susan i TRIVEDI, Harish (1999), *Post-colonial translation*, Translation Studies, Routledge, Londres i Nova York.

WEI, Chen (1999), "Contexte, compréhension, traduction" a *Meta*, XLIV, 1, p. 144-153.

XINMU, Zhang (1999), "Les signes sociaux et leur traduction" a *Meta*, XLIV, p. 110-120.

2. CINEMA

AALTONEN, Sirkku (1996a), *Acculturation of the Other. Irish Milieu in Finnish Drama Translation*, Joensuu University Press.

(1996b), "Rewriting Representations of the Foreign: the Ireland of Finnish Realist Drama" a *TTR*, volum IX, núm. 2, 2n semestre, p. 103-122.

AGOST, Rosa y CHAUME, Federic (1996), "L'ensenyament de la traducció audiovisual" en HURTADO, Amparo (ed.) *La enseñanza de la traducción*, Estudios sobre la traducción, 3, Publicacions de la Universitat Jaume I, Castelló.

AGOST, Rosa (1999), *Traducción y doblaje: palabras, voces e imágenes*, Ariel Practicum, Editorial Ariel, Barcelona.

- ANG, Ien (1982), *Watching Dallas. Soap Opera and the Melodramatic Imagination*, Methuen, London and New York.
- AVILA, Alejandro (1997), *El doblaje*, Cátedra, Madrid.
- BALLESTER, Ana (1995), “Three politics of dubbing. Spain: A case of study” a JANSEN, P. (ed.), *Translation and the Manipulation of Discourse. Selected Papers of CERA Research Seminars in Translation Studies 1992-1992*, CETRA, The Leuven Research Center for Translation, Communication and Culture, Lovaina, p. 125-132.
- BASSOLS, Margarida (et al.) (1995a) “Adapting translation for dubbing to the customer’s requirements. The case of cartoons” a GAMBIER, Yves, *Audiovisual Communication and Language Transfer*, FIT Newsletter, p. 478-492.
- BASSOLS, Margarida (et al.) (1995b) “Le modèle de langue des chaînes de télévision catalanes” a a GAMBIER, Yves, *Audiovisual Communication and Language Transfer*, FIT Newsletter.
- BASSOLS, Margarida, RICO, Albert i TORRENT, Anna (eds.) (1997), *La llengua de TV3*, Les Naus d’Empúries, Barcelona.45.
- BECELLONI, Giovanni i MILLY, Buonanno (1997), *Television Fiction and identities*, Ipermediun, Napoli i Los Angeles.
- BECELLONI, Giovanni (1997), “Travelling Identities, Television Landscapes” a BECELLONI, Giovanni i MILLY, Buonanno, *Television Fiction and identities*, Ipermediun, Napoli i Los Angeles, p. XVII-XXV.

- BETTETINI, Gianfranco (1984), *La conversación audiovisual*, Signo e imagen, Cátedra, trad. de Vicente Ponce.
- BLINI, Lorenzo i MATTE BON, Francisco (1996), "Observazioni sui meccanismi di formazione dei sottotitoli" a HEISS, Christine i BOLLETTIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Interpreti e Traduttori, Forlì, p. 317-332.
- BRAEDLIN, Bonnie i BRAEDLIN, Hans (eds.) (1996), *Authority and Transgression in Literature and Film*, University Press of Florida, Gainesville.
- CATTRYSSE, Patrick (1998), "Translation in the media age. Implications for research and training" a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku, p. 7-12.
- DANAN, Martine (1991), "Dubbing as an Expression of Nationalism", *Meta* 36 (4), p. 606-614.
- DELABASTITA, Dirk (1989), "Translation and mass-communication: film and T.V. translation as evidence of cultural dynamics", *Babel*, 35:4, p. 193-218.
- DE LINDE, Zoe (1995), "'Read my lips' Subtitling principles, practices, and problems". *Perspectives: Studies in Translatology*, 3:1, p.9-20.
- DE LINDE, Zoe i KAY, Neil (1999), *The Semiotics of Subtitling*, St. Jerome Publishing, Manchester.

- DÍAZ CINTAS, Jorge (1997), *El subtitulado en tanto que modalidad de traducción fílmica dentro del marco teórico de los Estudios de Traducción*, Tesis doctoral no publicada.
- (1998), "Propuesta de un Marco de Estudio ara el Análisis de Subtítulos Cinematográfios, *Babel*, 44:3, p. 254-267.
- (2001), *La traducción audiovisual. El subtitulado*, Biblioteca de Traducción, Ediciones Almar, Salamanca.
- DOLÇ, Mavi i SANTAMARIA, Laura (1998), "La traducció de l'oralitat en el doblatge", *Quaderns. Revista de Traducció*, 2, p.83-95.
- ELLIOT, Philip (1972), *The making of a television series: a case study in the sociology of culture*, Communication and Society Series, Constable, London.
- FODOR, István (1976), *Film Dubbing. Phonetic, Esthetic and Psychological Aspects*, Helmut Buske Verlag, Hamburg.
- FONTCUBERTA, Joan (1994), "La creativitat en el llenguatge de la traducció audiovisual" a MESEGUER, U.B. (1994), *Metàfora i creativitat*, Universitat jaume I, Castelló, p. 253-260.
- GAMBIER, Yves (1997), "Communication audiovisuelle et traduction: perspectives et enjeux", *Parallèles*, 19, p. 79-86.
- (ed.) (1998), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku.
- GARONI, E. (1973), *Proyecto de Semiótica*, Gustavo Gili, Barcelona.
- GOTTLIEB, Henrik (1993), "Subtitling: People Translating People" a *Teaching Translation and Interpreting*, 2, p. 261-273.

(1996), "Theory into practice: designing a symbolic course in subtitling" a HEISS, Christine i BOLLETIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Inperpreti e Traduttori, Forli, p. 281-295.

HEISS, Christine i BOLLETIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.) (1996), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Inperpreti e Traduttori, Forli.

HEISS, Christine (1996), "Il testo in un contesto multimediale" a HEISS, Christine i BOLLETIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Inperpreti e Traduttori, Forli, p. 13.26.

HODGSON, Robert, PAUL, A. i SOUKUP, S.J. (1997), *From one medium to another*, American Bible Society, New York.

HOMEL, David i SIMON, Sherry (eds.) (1998), *Mapping Literature. The art and politics of translation*, Véhicule Press, Montréal.

IVARSSON, Jan (1992), *Subtitling for the Media. A Handbok of an Art*, Transedit, Stockholm.

IZARD, Natàlia (1992), *La traducció cinematogràfica*, Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació de la Comunicació, Barcelona.

JAMES, Heulwen (1997), "Language Transfer in the Audiovisual media", *Parallèles*, 19, p. 87-97.

(1998), "Screen translation and European Cooperation" a GAMBIER, Yves (1998), *Translating for the media*, University of Turku, Turku, p. 243-258.

KELLY, Clare C. (1998), "Language, film and nationalism" a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku, p. 201-205.

KOVACIC, Irena (1993), "Relevance as a Factor in Subtitling Reductions", *Teaching Translation and Interpreting*, 2 , p.245-251.

(1996), "Subtitling strategies: A flexible hierarchy of priorities" a HEISS, Christine i BOLLETIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Inperpreti e Traduttori, Forli, p. 297-305.

(1998), "Language in the Media – A new challenge for translator trainers" a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku., p.123-129.

LAMBERT, José (1998), "Language and Social Challenges for Tomorrow: questions, strategies, programs" a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku, p. 13-33.

LUYKEN, Georg-Michael (et al.) (1991), *Overcoming Language Barriers in Television*, Media Monograph, 13, European Cultural Foundation.

MARLEAU, Lucien (1980), "Les sous-titres ... un mal nécessaire", *Meta* XXVII, 3, p. 273-285.

- MAYORAL, Roberto, KELLY, Dorothy i GALLARDO, Natividad (1988), "Concept of Constrained translation. Non-linguistic Perspectives of Translation", a *Meta*, XXXIII, 3, p.356-367.
- MAYORAL, Roberto (1993), "La traducción cinematográfica: el subtítulo", *Sendebarr*, 4, p. 45-68.
- MELLY, Josie (1998), "Profesionalisme et traduction dans l'audiovisuel", *Traduire*, 178-179, p. 87-99.
- MOLLÀ, Toni (1998), *la política lingüística a la societat de la informació*, Lectures de Sociolingüística, 2, Edicions Bromera, Alzira.
- NEDERGAARD-LARSEN, Brigit (1993), "Culture-bound Problems in Subtitling" a *Perspectives. Studies in Translatology*, Museum Tusulanum Press, University of Copenhagen, Copenhagen, 2, p. 208-241.
- NEWCOMB, Horace (1997), "National Identity/National Industry: Television in the new media contexts, p. 3-19.
- PALOMA, David (1997), "Decisions internes sobre el model de llengua" a BASSOLS, Margarida, RICO, Albert i TORRENT, Anna (eds.), *La llengua de TV3*, Les Naus d'Empúries, Barcelona, p. 23-32.
- REID, Helen (1987), "The Semiotics of subtitling, or Why don't you" a *EBU Review, Programmes, Administration Law*, Vol. XXVIII, No 6, November.
- SELLENT, Joan (1997), "Shakespeare doblat: Molt soroll per res de Kenneth Branagh" a *Actes del II Congrés Internacional sobre*

Traducció, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

(1999), “El discurso de la oralidad”, *Vasos comunicantes*, 12, p. 118-123.

SMITH, Stephen (1998), “The language of subtitling” a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku, p. 139-149.

SNELL-HORNBY, Mary (1996), “All the world’s a stage: multimedial translation, constraint or potential?” a HEISS, Christine i BOLLETIERI BOSSINELLI, Rosa María (eds.) (1996), *Traduzione multimediale per il cinema, la televisione e la scena*, Biblioteca della Scuola Superiore di Lingue Moderne per Inperpreti e Traduttori, Forli.

SOUKUP, Paul (1997), “Understanding Audience Understanding” a HODGSON, Robert, PAUL, A. i SOUKUP, S.J. (1997), *From one medium to another*, American Bible Society, New York, p. 91-107.

TAYLOR, Alex (1998), “La Traduction et les médias” a *Traduire*, núm. 175, p. 49-60.

TELEVISIÓ DE CATALUNYA (1997), *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge*, Edicions 62, Barcelona.

TITFORD, Ch. (1982), “Sub-titling. Constrained Translation”, *Lebende Sprachen*, 3, p. 113-115.

TORREGROSA, Carmen (1996), “Subtítulos: Traducir los márgenes de la imagen”, *Sendebarr*, 7, p. 73-78.

WEHN, Karin (1998), "Re-dubbings of VS-American Television Series for the German Television: The case of Magnum, P.I." a GAMBIER, Yves (ed.), *Translating for the Media*, University of Turku, Turku, p-185-199.

WHITMAN-LINSEN, Candance (1991), *Through the Dubbling Glass. The Synchronization of American Motion Pictures into German, French and Spanish*, Peter Lang, Frankfurt.

WOLF, Mauro (1984), "Géneros y Televisión", *Anàlisi*, núm. 9, p. 189-198

ZABALBEASCOA, Patrick (1994), "Factors in Dubbing Television Comedy" a *Perspectives. Studies in Translatology*, Museum Tusculanum Press, University of Copenhagen, Copenhagen, 1, p.89-100

(1996), "In search of a Model that will work for the Dubbing of Television Comedy" a EDO, Miquel (1996), *Actes del I Congrés Internacional sobre traducció*, vol. I, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, p. 355-366.

3. ESTUDIS CULTURALS

BAUDRILLARD, Jean (1981), *For a Critique of the Political Economy of the Sign*, Telos Press, traducció i introducció de Charles Levin.

BENNET, Tony (1993), "Useful Culture" a BLUNDELL, Valda; SHEPHERD, John i TAYLOR, Ian (eds.), *Relocating Cultural Studies*, The International Library of Sociology, Routledge, Londres i Nova York, p. 67-85.

- BERGER, Peter L i LUCKMANN, Thomas (1988), *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*, Herder, Barcelona. Versió catalana de Joan Estruch, edició original de 1966.
- BERGER, Peter L i LUCKMANN, Thomas (1995), *Modernity, Pluralism and the Crisis of Meaning*, Bertelsmann Foundation Publishers, Gütersloh.
- BHABHA, Homi K. (1984), *The Location of Culture*, Routledge, London i Nova York.
- BISSERET MOREAU, Noëlle (1984), "Education, Ideology, and Class/Sex Identity" a KRAMARAE, Chris, SCHULZ, Muriel i O'BARR, M. (eds.), *Language and Power*, SAGE Publications Inc., Beverly Hills, p. 43-61.
- BOURDIEU, Pierre (1982), *Ce que parler veut dire. L'économie des échanges linguistiques*, Librairie Arthème Fayard, París.
- (1991), *Language and Symbolic Power*, Polity Press, Cambridge.
- (1993), *Sociology in Question*, SAGE Publications, London, trad. Richard Nice.
- BOURDIEU, Pierre i WACQUANT, Loïc J.D. (1992), *An Invitation to Reflexive Sociology*, The University of Chicago Press, Chicago.
- DEWEY, J. (1958), *Experience and Nature*, Open Court, La Salle (Ill).
- EAGLETON, Terry (1997), *Ideología. Una introducción*, Paidós Básica, Paidós, Barcelona.

- EISENSTEIN, Zillah (1998), *Global Obscenities: Patriarchy, capitalism and the lure of Cyberfantasy*, New York University Press, Nova York i Londres.
- FAIRCLOUGH, Norman (1989), *Language and Power*, Longman, Londres i Nova York.
- GINER, Salvador (1985), *Comunió, domini, innovació. Per una teoria de la cultura*, L'Entrellat, Laia, Barcelona.
- HARVEY, David (1989), *The Urban Experience*, Blackwell, Oxford i Cambridge.
- INGLIS, Fred (1993), *Cultural Studies*, Blackwell, Oxford i Cambridge.
- JENKS, Chris (1993), *Cultural Reproduction*, Routledge, Londres i Nova York.
- KAMARAE, Chris; SCHULZ, Munel i O'BARR, William (eds.), *Language and Power*, SAGE Publications, Inc., Beverly Hills.
- KONDO, Dorinnne (1997), *About Face: Performing Race in Fashion and Theater*, Routledge, Nova York.
- KRESS, Günther (1985), "Ideological Structures in Discourse" a VAN DIJK, T.A., *Handbook of Discourse Analysis*, Academic Press, London, vol. 4, p. 27-41.
- LEE, David (1992), *Competing Discourses: Perspective and Ideology in Language*, Longman, Londres.

- MARÍN, Enric i TRESSERRAS, Joan M. (1994), *Cultura de masses i postmodernitat (Elogi i crítica de la comunicació contemporània)*, Edicions 3 i 4, València.
- MARKOWITZ, Robin (1991), “Canonizing the Popular”, ponència presentada al Congrés de “Banality and Fatality”, Committee for Cultural Studies, CUNY.
- MIRA, Joan F. (1990), *Cultures, llengües, nacions, Els Orígens*, Edicions de la Magrana, Barcelona.
- MORANT, R. i PEÑARROYA (1995), *Llenguatge i cultura. Per una ecologia lingüística*, Biblioteca Lingüística Catalana, núm. 17, Universitat de València, València.
- PARÉS, Manuel (1990), *Mass Communication, Cultural Identity, and Cross-Cultural Relations*, Generalitat de Catalunya, Barcelona.
- PLANTINGA, Theodore (1992), *How Memory shapes Narratives. A Philosophical Essay on Redeeming the Past*, The Edwin Mellen Press, Lewiston, Queenston i Lampeter.
- PROBYN, Elspeth (1993), “True Voices and Real People” a BLUNDELL, Valda; SHEPHERD, John i TAYLOR, Ian (eds.), *Relocating Cultural Studies*, The International Library of Sociology, Routledge, Londres i Nova York, p. 105-122.
- QUINE, W.V. (1969) *Ontological Relativity and Other Essays*, Columbia University Press, Nova York i Londres.
- RUSSELL, Bertrand (1992), *El conocimiento humano*, Planeta Agostini, Barcelona.

- SAID, Edward W. (1993), *Culture and Imperialism*, Alfred A. Knoff, Nova York.
- SIMPSON, Paul (1993), *Language, Ideology and Point of View*, Routledge, Londres i Nova York.
- SALDÍVAR, José (1997), *Border Matters: remapping American cultural studies*, University of California Press, Berkeley.
- SMITH, Paul (1997), *Millenial Dreams*, Verso, Nova York i Londres.
- THOMPSON, John B. (1990), *Ideology and Modern Culture*, Polity Press, Cambridge.
- VAN DIJK, Teun (1996), "Opiniones e ideologías en la prensa" a *Voces y culturas*, *Revista de la Comunicación*, núm. 10, 2n semestre, p. 9-50.
- WATZLAWICK, Paul (1981), "Confusion" a *¿Es real la realidad?. Confusión. Desinformación. Comunicación.*, Biblioteca de psicología, Herder.

4. COGNICIÓ

- ABRIL, Jean Claude (1984), "A theoretical and experimental approach to the study of social representations in a situation of interaction" a FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (1984), *Social Rrepresentations*, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i París, p. 169-183.
- BILLIG, Michael (1993), "Studying the thinking society: social representations, rhetoric and attitudes" a BREAKWELL, Glynis M. i

- CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p-39-62.
- BRAEDLIN, Bonnie i BRAEDLIN, Hans (eds.) (1996), *Authority and Transgression in Literature and Film*, University Press of Florida, Gainesville.
- BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford.
- BREAKWELL, Glynis M. (1993), "Integrating paradigms, methodological implications a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 180-201.
- CHAIKEN, Shelly i TROPE, Yacov (eds.) (1999), *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, New York i Londres.
- CODOL, Jean-Paul (1984), "On the system of representations in an artificial social situation" a FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (eds.) (1984), *Social Representations*, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i París, p. 239-253.
- DOISE, Willem (1993), "Debating Social Representations" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 157-1780.
- DUVEEN, Gerard i LLOYD, Barbara (1993), "An ethnographic approach to social representations" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 90-109.

- ELLEMERS, Naomi i VAN KNIPPENBERG, Ad (1997), "Stereotyping in Social Context" a SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (eds.) (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA), p. 208-235.
- FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (eds.) (1984), *Social Representations*, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i París.
- FARR, Rob (1993), "Theory and method in the study of social representations" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 1-38.
- FISKE, Susan T., LIN, Monica, NEUBERG, Steven L. (1999), "The Continuum Model. Ten years later" a CHAIKEN, Shelly i TROPE, Yacov (eds.) (1999), *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, New York i Londres, p. 231-254.
- FOUCAULT, Michel (1977), *Language, Counter-Memory, practice. Selected Essays and Interviews*, editat per Donald F. BOUCHARD, traduït per Sherry SIMON, Cornell University Press, Ithaca.
- GOOD, David (1993), "The problems of investigating social representations: linguistic parallels" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 171-179.
- HALBWACHS, maurice (1968), *La mémoire collective*, Presses Universitaires de France, París, 2a edició.

HASLAM, Alexander S. (1997), "Streotyping and Social Influence: Foundations of Streotype Consens" a SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (eds.) (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA), p. 119-143.

GOSCHKE, Thomas (1997), "Implicit learning on unconcious knowledge: mental representations, computational mecahnisms and brain structures" a LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cmabridge (MA), 9.247-333.

HAMMOND, Seán (1993), "The descriptive analysis of social representations" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Emipirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 205-222.

HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (eds.) (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York.

HECHTER, Michael (1993), "Values Research in the Social and Behavioral Sciences" a HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (eds.) (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York, p.1-28.

HEIT, Evan (1997), "Knowledge and concept learning" a LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (eds.) (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cambridge (MA), p. 7-41.

JASPARS, J. i FRASER, C. (1984), "Attitudes and Social Representations" a FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (eds.) (1984), *Social*

Representations, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i París, p. 101.123.

JAY, Martin (1998), *Cultural Semantics*, Keywords of Our Time, University of Massachusetts Press, Amherst.

KAËS, René (1984), "Representation and mentalization: from the represented group to the group process" a FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (eds.) (1984), *Social Representations*, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i París, p. 361-377.

KEIL, Franz C. (1996), *Concepts, kinds and cognitive development*, MIT Press, Cambridge (MA) i Londres, 1a edició de 1989.

KNOWLTON, Barbara (1997), "Distributed Representations and Implicit Knowledge: a brief introduction" a LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (eds.) (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cambridge (MA), p. 215-246.

LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (eds.) (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cambridge (MA).

LARS-GUNNAR Lundh (1983), *Mind and meaning. Towards a theory of the human mind considered as a system of meaning structures*, Acta Universitatis upiliensis, Studia Psychologica Upsaliensia, Uppsala.

LOTMAN, Yuri M. (1990), *Universe of the Mind. A Semiotic Theory of Culture*, I.B. Tauris and Co. Ltd. Publishers, London.

- LUNDH, Lars-Gunnar (1983), *Mind and meaning. Towards a theory of the human mind considered as a system of meaning structures*, Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala.
- MANDLER, George (1993), "Approaches to a Psychology of Value" a HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York, p. 229-258.
- MCKINLAY, Andy, POTTER, Jonathan i WETHERELL, Margaret (1993), "Discourse Analysis as Social Representation" a BREAKWELL, Glynis M. i CANTER, David V. (eds.) (1993), *Empirical Approaches to Social Representations*, Clarendon Press, Oxford, p. 134-156.
- MOSCOVICI, Serge (1984), "The phenomenon of social representations" a FARR, Robert M. i MOSCOVICI, Serge (eds.) (1984), *Social Representations*, Cambridge University Press i Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge i Paris, p. 3-69.
- MOSCOWITZ, Fordon B. , SKURNIK, Ian i GALINSKY, Adam D. (1999), "The History of Dual-Process Notions, and the Future of Preconscious Control" a CHAIKEN, Shelly i TROPE, Yacov (eds.) (1999), *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, New York i Londres, p. 12-36.
- O'KEEFE, Barbara i DELIA, Jesse G. (1982), "impression Formation and Message Production" a ROLOFF, Michael E. i BERGER, Charles R. (eds.) (1982), *Social Cognition and Communication*, SAGE Publications, Beverly Hills, London i Nova Delhi, p. 33-72.
- PRENTICE, Deborah A. i GERRIG, Richard G. (1999), "Exploring Boundary between Fiction and Reality" a CHAIKEN, Shelly i TROPE, Yacov (ed)

(1999), *Dual-Process Theories in Social Psychology*, The Guilford Press, New York i Londres, p.529-546.

REICHER, Stephen, HOPKINS, Nick i CONDOR, Susan (1997), "Stereotype Construction as a Strategy of Influence" a SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA), p. 94-118.

ROLOFF, Michael E. i BERGER, Charles R. (eds.) (1982), *Social Cognition and Communication*, SAGE Publications, Beverly Hills, London i Nova Delhi.

RORTY, Richard (1994) "Feminism, Ideology, and Deconstruction: A Pragmatic View" a *Mapping Ideology*, Verso, Londres i Nova York.

SHANON, Benny (1993), *The Representational and the Presentational. An Essay on Cognition and the Study of Mind*, Harvester Wheatsheaf, New York.

SILLARS, Alan L. (1982), "Atribution and communication. Are people "naive scientists" or just naive?" a ROLOFF, Michael E. i BERGER, Charles R. (eds.) (1982), *Social Cognition and Communication*, SAGE Publications, Beverly Hills, London i Nova Delhi, p. 73-106.

SMITH, Linda B. i SAMUELSON, Larisa K. (1997), "Perceiving and Remembering: Category, Stabiblity, Variability and Development" a LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (eds.) (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cambridge (MA), p. 161-195.

- SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (eds.) (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA).
- SPEARS, Russell i HASLAM, Alexander S. (1997), “Streotyping and the Burden of Cognitive Load” a SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (eds.) (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA), p. 171-207.
- STITCH, Stephen P. (1993), “Moral philosophy and Mental Representations” a HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (eds.) (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York, p. 215-228.
- TAJFEL, Henri (1981), *Human groups and social categories*, Cambridge University Press, Cambridge.
- VAN DIJK, Teun A. (1998), *Ideology. A Multidisciplinary Approach*, SAGE Publications, London.
- WHITE, harrison C. (1993), “Values come in styles, which mate to change” a HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York, p. 63-91.
- WHITTLESEA, Bruce W.A. (1997), “Thre representation of general and particular knowledge” a LAMBERTS, Koen i SHANKS, David (eds.) (1997), *Knowledge, concepts, and categories*, MIT Press, Cambridge (MA), p. 335-370.

WILDAVSKY, Aaron (1993), "On the Social Construction of Distinctions: Risk, Rape, Public Goods and Altruism" a HECHTER, Michael, NADEL, Lynn i MICHOD, Richard E. (1993), *The Origin of Values*, Aldine de Gruyter, New York, p. 47-61.

YZERBYT, Vincent, ROGER, Steve i SCHANDON, G. (1997), "Stereotypes as Explanations: A Subjective Essentialistic View of Group Perception" a SPEARS, Russell, OAKES, Penelope J., ELLEMERS, Naomi i HASLAM, S. Alexander (eds.) (1997), *The social psychology of stereotyping and group life*, Blackwell Publishers, Oxford i Cambridge (MA), p. 20-50.

5. ESTUDIS LINGÜÍSTICS

AUSTIN, J. L. (1962), *How to do things with words*, Harward University Press, Cambridge, MA.

CHOMSKY, Noam (1965), *Aspects of the Theory of Syntax*, MIT Press, Cambridge.

GASS, Susan M. i NEU, Joyce (eds.) (1996), *Speech Acts Across Cultures. Challenges to Communication in a Second Language*, Mouton de Gruyter, Berlín i Nova York.

GRICE, Paul (1989), *Studies in the Way of Words*, Harward University Press, Cambridge, MA i Londres. Versió revisada de les William James Lectures de 1967.

HALLIDAY, M.A.K. i HASAN, Ruqaiya (1976), *Cohesion in English*, Longman, Nova York.

- KRESS, G (1985), "Ideological structures in discourse" a VAN DIJK, Teun, *Handbook of Discourse a Analysis*, Academic Press, Londres.
- LAKOFF, Robin (1990), *Talking Power. The Politics of Language*, Basic Book cop., New York.
- MAINGUENEAU, Dominique (1976), *Initiation aus méthodes de l'analyse du discours*, Hachette, París.
- NUSSBAUM, Lucila (1990), *El contacte de llengües a classe de francès. Una aproximació pragmàtica*, Manuscrit.
- ONG, W. (1982), *Orality and Literacy. The techno of the world*, Methuen, Londres.
- SALVADOR, Vicent (1990), "L'anàlisi del discurs. Entre l'oralitat i l'escriptura", *Caplletra*, 7, Servei de Publicacions de la Univers
- SAUSSURE, Ferdinand (1945), *Curso de lingüística general*, Editorial Losada, Buenos Aires, trad. Amado Alonso.
- SEARLE, John H. (1969), *Speech Acts. An Essay in the Philosophy of Language*, Cambridge University Press, London i Nova York.
- SEARLE, John H. (1983), *Intentionality. An Essay in the philosophy of mind*, Cambridge University Press, London.
- (1995), *The Construction of Social Reality*, The Free Press, Nova York i Londres.
- SPERBER, Dan i WILSON, Deirdre (1986), *Relevance: Communication and Cognition*, Blackwell, Oxford.

